

Uluslararası

maarif

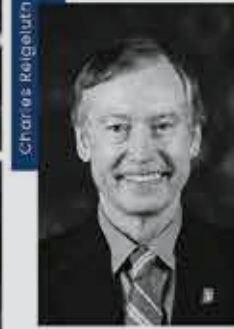
Yıl 5 ■ Sayı 14 ■ Ocak-Şubat-Mart 2024

Dergisi

Eğitimde Değişimi Yönetmek

Bülent Akgün

Charles Reigeluth

Charles Fadel

Chi-Kin John Lee

Maszlan Bin Malik

Douglas Hartman

Jennifer Graf

Çelile Özcan

Maryam Jaffar Ismail

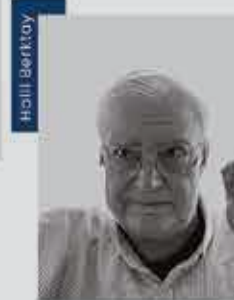
Mark Winterbottom

Elvan Kuzucu Hidir

Hau Ming Tse

Halil Berktoy

Azmi Özcan

Biljana Purdević

Biljana Purdević

İSTANBUL
EĞİTİM
ZİRVESİ
TÜRKİYE MAARİF
VAKFI

3. İSTANBUL
EĞİTİM ZİRVESİ

Senin desteđin olmasa,
Kızılay da olmaz.

KIZILAY #SENSİZOLMAZ

Desteđinin verdiği gle,
her gün ihtiyaç sahiplerinin yanındayız.
Biz iyiliğini, senin adına yaymak için varız.

TÜRKİYE MAARİF
VAKFI

Eğitime değer!

Türkiye Maarif Vakfı

E-posta: iletisim@turkiyemaarif.org | **Tel.:** +90 216 323 35 35

www.turkiyemaarif.org   tmaarifvakfi

3 İSTANBUL EĞİTİM ZİRVESİ

Özel Sayı

Eğitimde Değişimi Yönetmek

S.20

Eğitimde bizlere güç veren etken, "insani" ve "insanlığı" önemseyen anlayışımızdır.
Prof. Dr. Celile Ökten

26

Geleceği Yönetmek: Eğitimde Yapay Zekâ
Prof. Dr. Charles Fadel

32

III. İstanbul Eğitim Zirvesi'nin Ardından
Doç. Dr. Zeynep Arkan

38

Eğitimde Paradigma Değişimi
Prof. Dr. Charles M. Reigeluth

44

Teknolojiye Ne Öğretiyoruz ve Teknoloji Bize Kendimiz Hakkında Ne Öğretiyor?
Didem Kaya Bayram

50

Eğitim Felsefeleri ve Paradigmalarının Değişimi
Dr. Maryam Jaffar Ismail

56

Dijital Çağ Eğitimden Ne Bekliyor?
Prof. Dr. Maszlee bin Malik

64

Öğrenme İçin Öğrenme, Eğitim İçin Eğitim
Prof. Dr. Halil Berktaş

70

Teknolojinin Eğitime Adaptasyonunda Öğretmenin Rolü
Attila Hajko

74

İÇİNDEKİLER

Yıl: 5, Sayı: 14

Ocak-Şubat-Mart 2024

SUNUŞ

04 / III. İSTANBUL EĞİTİM ZİRVESİ'NİN ARDINDAN
Prof. Dr. Birol Akgün

EĞİTİM GÜNDEMİ

05 / "Sürdürülebilir Tarım ve Gıda Güvenliği" Müfredata Alındı

06 / TÜBA ve Maarif'ten Cumhuriyetin 100. Yılına Armağan: Türk Maarif Ansiklopedisi Yayında

07 / Türkiye Maarif Vakfı'ndan Uluslararası Bir Program: IM Maarif Okul Öncesi Eğitim Programı

08 / Gazze'de İsrail'in Saldırıları Sonucu Okulların Yüzde 70'i Hasar Gördü

MAARİF SÖYLEŞİLERİ

NECMETTİN BİLAL ERDOĞAN

Eğitimi Duvarların Dışında Düşünmek

Eğitimi duvarların dışında düşünmemiz gerekiyor. Sadece sınıf ortamında çocukları eğitebileceğimizi düşünmekle büyük bir yanılığın içine düşüyoruz. Aslında çocuk büyük oranda sınıf ortamının dışında yetişiyor. Sınıfta öğrendikleri son derece sınırlı bilgiler. **S.16**

Eski saat kulesi Osmanlı döneminden kalma Üsküp şehrinin simgesi 16. yüzyıl

ÜLKELER VE KÜLTÜRLER

Tanıdık Bir Şarkının Ülkesi: Kuzey Makedonya

*Etnik çeşitliliği, doğal güzellikleri ve tarihi kalıntıları ile Güneydoğu Avrupa'nın küçük, sıcak, yalıncağık ülkesi Makedonya'dayız. **S.78***

Firdevs Kapusizoğlu

PORTRE

Eve Dönen Kadın: Ayşe Şasa

*"Değerini daha iyi anlaması için, bir şeyleri kaybetmesi ve yeniden bulması gerekiyordu insanlığın." **S.90** Tüba Köse*

PISA 2022

RAPOR

PISA 2022 Sonuçları:
Eğitim Performansı
Tüm Dünyada Düşüyor
S.12

Aslı Zeynep Aydın

KÜLTÜR SANAT

İstanbul'un Serüvenine Ayasofya'dan Bakmak

*Defter-i Hakani Nezareti binasında ziyarete açılan Ayasofya Tarihi Müzesi, Ayasofya'nın yaklaşık 1700 yıllık tarihini anlatıyor. Müze, Ayasofya'nın zengin tarihini bütünsel bir perspektif ile yaşamak isteyenler için benzersiz bir deneyim sunuyor. **S.94** Bekir Bilgili*

KÜLTÜR SANAT

Eğitimde Alternatif Bir Metin Olarak Sinema

*21. yüzyılın eğitim anlayışındaki en büyük dönüşüm dijitalleşme sebebi ile okuryazarlık anlayışında ve metin algısında gerçekleştiyse eğer, okuryazarlık sınıfı sıkıştırılmış bir olgu olmamalıdır. **S.102** Dr. Emine Ulu*

Uluslararası
maarif
Dergisi

İmtiyaz Sahibi

**Türkiye Maarif Vakfı Adına
Prof. Dr. Birol Akgün**

Genel Yayın Yönetmeni

Prof. Dr. Ahmet Emre Bilgili

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Cihad Demirli

Selim Cerrah

Prof. Dr. Mehmet Özkan

Prof. Dr. Semih Aktekin

Prof. Dr. M. Akif Kireççi

Prof. Dr. Zarife Seçer

Yayın Kurulu

Dr. Hasan Taşçı

Mahmut Mustafa Özdl

Mustafa Çaltılı

Ahmet Türkben

Dr. Halime Kökçe

Doç. Dr. Yusuf Alpaydın

Dr. Metin Çelik

Ali Çiçek

Sait Karahasan

Ahmet Yavuz

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Bekir Bilgili

bbilgili@turkiyemaarif.org

Editör

Firdevs Kapusizoğlu

fkapusizoglu@turkiyemaarif.org

Fotoğraf

Zekeriya Güneş

Tasarım

Ahmet Said Çelik

Yönetim Adresi

Altunzade Mah.

Ord. Prof. Dr. Fahrettin

Kerim Gökay Cad.

No: 22

Üsküdar - İstanbul

0 216 323 35 35

www.maarifdergisi.com

[instagram.com/maarifdergisi](https://www.instagram.com/maarifdergisi)

[facebook.com/MaarifDergisi](https://www.facebook.com/MaarifDergisi)

twitter.com/MaarifDergisi

ISSN 2717-9222

Baskı ve Cilt

Özlem Matbaacılık ve

Reklamcılık LTD. ŞTİ.

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sit.

A Blok Bodrum Kat No:1BA11

Topkapı/İstanbul

0212 612 06 62

Dergide yer verilen yazıların bütün sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazıların yayını ve her türlü telif hakkı Uluslararası Maarif Dergisi'ne aittir. Makale gönderen yazarlar bu durumu baştan kabul etmiş sayılırlar. Dergide yayınlanan yazılardan kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Uluslararası Maarif Dergisi'nin ondüördüncü sayısında, "Eğitimde Değişimi Yönetmek" ana temasıyla düzenlenen III. İstanbul Eğitim Zirvesi özel dosyasıyla okurlarıyla buluşuyor.

III. İSTANBUL EĞİTİM ZİRVESİ'NİN ARDINDAN

17-18 Kasım 2023 tarihlerinde uluslararası düzeyde eğitim alanında söz sahibi aktörlerin katılımıyla gerçekleştirdiğimiz İstanbul Eğitim Zirvesi'nin ardından, Zirve özel sayımızla sizlerle yeniden buluşmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Her yıl eğitim ve eğitimin geleceğine ilişkin küresel çapta sorunların masaya yatırıldığı zirvenin bu yılki teması, "Eğitimde Değişimi Yönetmek" olarak belirlendi. Teknoloji ve yapay zekânın eğitim ve diğer sektörler üzerindeki etkilerinin tartışıldığı bir dönemde birbirinden değerli katılımcılarla teknoloji temelli bir dünyanın eğitimde ne tür fırsatlar sağlayabileceği veya böyle bir dünyada ne tür sorunların ortaya çıkabileceğini değerlendirme imkânımız oldu.

Daha önce insanlığın hiç şahit olmadığı büyük bir değişim sürecinden geçiyoruz. Kimilerinin dijital çağ olarak adlandırdığı bu dönem, ilişkilerimizi, üretim ve tüketim alışkanlıklarımızı, eğlence anlayışımızı, düşünme biçimimizi, yaşamımızın her anını etkiliyor, toplumumuzu ve birey olarak her birimizi yeni şartlara hazırlıklı olmaya zorluyor.

Eğitim paradigmalarımız kökten değişirken, eğitimden beklentiler de değişiyor. Teknoloji odaklı bir dünyada, bireysel beceriler daha fazla önem kazanırken, toplumu geleceğe hazırlamak eğitimin en temel meselesi haline geliyor.

Gelecek nesillerin sağlıklı ve güvenli bir dünyada yaşamalarını mümkün kılacak kazanımlarla yeni döneme hazırlanmaları her şeyden önce eğitim sektörünün paydaşlarına çok hayati sorumluluklar yüklüyor.

Eğitimde değişim; eğitimciler, politikacılar, akademisyenler, ebeveynler ve öğrenciler arasında iş birliği ile sağlıklı bir biçimde yönetilebilir. Küresel rekabet çağındaki eğitim liderleri, kapsayıcı ve zengin müfredat içerikleri tasarlayarak daha adil, geleceği tasarlayan ve küresel çapta rekabet edebilen bir toplum inşa ederler. Zirvenin bu hızlı değişim çağında farklı ülkelerin tecrübelerinin paylaşılması açısından da önemli olduğunu değerlendiriyorum.

İstanbul Eğitim Zirvesi'nin üçüncü yılında, eğitimin sorunlarını küresel düzeyde ele alan uluslararası bir platform haline geldiğini belirtmekten vakfımız adına büyük bir gurur duyuyorum.

III. İstanbul Eğitim zirvesi özel sayısı olarak hazırladığımız dergimizin 14. sayısıyla zirvenin etkisinin daha kalıcı hale gelmesini ve ilgili kamuoyuna aktarılmasını amaçlıyoruz.

III. İstanbul Eğitim Zirvesine katılan, başta kurulduğumuz günden beri bizden desteğini hiç esirgemeyen Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere, Milli Eğitim ve Dış İşleri bakanlığımıza, akademisyenlerimize, öğretmenlerimize; Zirvenin düzenlenmesinde emeği geçen Mütevelli Heyeti ve Yönetim Kurulu üyelerimiz ile vakfımızın her düzeydeki yöneticilerine ve tüm çalışanlarımıza şükranlarımı sunuyorum.

Prof. Dr. Birol Akgün

Türkiye Maarif Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı

İstanbul Eğitim Zirvesi'nin üçüncü yılında, eğitimin sorunlarını küresel düzeyde ele alan uluslararası bir platform haline geldiğini belirtmekten vakfımız adına büyük bir gurur duyuyorum.

"SÜRDÜRÜLEBİLİR TARIM VE GIDA GÜVENLİĞİ" MÜFREDATA ALINDI

Programda disiplinler arası ve disiplinler üstü bakış açısıyla gerçek yaşama yönelik durumlar temel alınarak araştırma ve sorgulamaya dayalı bir öğrenme yaklaşımı esas alındı.

Ortaöğretim Genel Müdürlüğünce hazırlanan dersin müfredatı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının onayından geçti. Liselerde 10. ve 11. sınıflarda haftada 2 saat olmak üzere toplam 72 saatlik öğretim programını içeren sürdürülebilir tarım ve gıda güvenliği dersi, seçmeli dersler kapsamında bulunuyor.

Dersin öğretim programıyla öğrencilerin sürdürülebilir tarım ve gıda güvenliği kavramları üzerine farkındalık geliştirmeleri, çevrelerindeki sürdürülebilir tarım uygulamalarıyla gıda güvenliği örneklerini eleştirebilir unsurlar olarak görebilmeleri amaçlandı.

Ayrıca sürdürülebilir tarım ve gıda güvenliğiyle ilgili karşılaştıkları yanlış uygulamaları fark edebilmeleri ve bu yanlış uygulamaları yapmaktan ka-

çınmaları, karşılaştıkları olgu ve durumlara yeterli açıklamalar üretebilmeleri, güvenli gıdayı ayırt edebilme becerilerine sahip olmaları, sürdürülebilir tarım ve gıda güvenliği konularında kendilerini etkilemeye yönelik içeriklerle karşı karşıya olduklarını fark edebilmeleri amaçlandı.

Sürdürülebilir tarım ve gıda güvenliği seçmeli dersi müfredatında, disiplinler arası ve disiplinler üstü bakış açısıyla gerçek yaşama yönelik durumlar temel alınarak araştırma ve sorgulamaya dayalı bir öğrenme yaklaşımı esas alındı.

Dersin müfredatı, "üretimden tüketime tarım", "sürdürülebilir tarım", "gıda güvenliği ve değer zinciri yönetimi", "gıda güvenliği" olmak üzere 4 üniteden oluşturuldu.

Yapay Zekâ Yükseköğretimle İç İç Olacak

Yükseköğretim Kurulu'nca, ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi'nde "Yükseköğretimde Üretken Yapay Zekâ: Fırsatlar ve Tehditler Çalıştayı" düzenlendi.

28 üniversiteden bilgisayar, yazılım, elektrik elektronik, yapay zekâ ve veri mühendislikleri, hukuk, tıp, güzel sanatlar, iletişim ve eğitim alanlarından 55 akademisyenin katıldığı çalıştayda yapay zekânın kullanımına yönelik hususlar ele alındı. YÖK'ün yapay zekâ çalışmalarına ilişkin konuşan Başkan Prof. Dr. Erol Özvar, "Bu sene mümkün olursa 10 civarında yeni program açmayı planlıyoruz. Lisans veya ön lisans programlarının bir kısmı, yapay zekâ veya onun öncesi yazılımlarla buluşturulursa öğrencilerimiz mezuniyet sonrası daha fazla istihdam imkânı yakalayabilir. Yapay zekâ ve iletişim olmak üzere iki alanın, yükseköğretimde ön lisans ve lisans programlarında iç içe olması gerek" ifadesini kullandı. Başkan Özvar, Yükseköğretim alanında yapay zekânın çok etkin kullanımının sadece araştırmalar bakımından değil, eğitim bakımından da çok önemli fırsatlar sağlayacağını söyledi.

TÜBA ve Maarif'ten Cumhuriyetin 100. Yılına Armağan: **TÜRK MAARİF ANSİKLOPEDİSİ YAYIMDA**

Türkiye Maarif Vakfı ve Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) tarafından üç yıllık bir çabayla hazırlanan; Türk eğitim tarihine dair kavramlar, kişiler, eserler, kurumlar, olay, dönem ve şehirleri içeren ve "Cumhuriyetimizin 100. Yılına Armağan olarak hazırlanan "TÜRK MAARİF ANSİKLOPEDİSİ" kamuoyuna tanıtıldı.

Cumhuriyetin 100. yılına armağan olarak hazırlanan TÜRK MAARİF ANSİKLOPEDİSİNİN tanıtım toplantısı, Türkiye Maarif Vakfı Genel Merkezi'nde düzenlendi.

TMV BAŞKANI BİROL AKGÜN: EĞİTİMİN ARKA PLANINA DÖNÜK KÜLTÜREL AĞIRLIKLIL ÇALIŞMALAR YAPIYORUZ

Toplantıda konuşan Türkiye Maarif Vakfı Başkanı Prof. Dr. Birol Akgün, eğitim ve öğretimin sadece okuldan ibaret olmayacağına değinerek, "Bizim eğitimimizin arka planını oluşturan Ar-Ge faaliyetleri ile program geliştirme, ders materyalleri hazırlama ve kültürel içerikli yayınlar yapma gibi ciddi çalışmalarımız da vardır." dedi.

Akgün, ansiklopedilerin bir hafıza ve aynı zamanda geleceğe ilişkin tahayyül olduğunu belirterek, "Tüm bunları ya-

parken amacımız tarih boyunca Orta Asya'dan Balkanlara geniş bir coğrafyada devletler kurmuş, medeniyetler kurmuş büyük bir milletin ahfadı olarak bizler, yurt dışında hizmet verirken eğitim öğretim alanında milletimizin geliştirmiş olduğu ve bizim tevarüs ettiğimiz büyük bir birikime dayanarak ve güvenerek yaptığımız farkındayız. İstedik ki bu birikimi, külliyyatı derleyip toparlayalım ve bilim camiasının hizmetine sunalım. Bu amaçla TÜBA ile işbirliği yaptık, ülkemizin tecrübeli bilim insanlarından oluşan bir bilim kurulu oluşturduk. 3 yıldır neredeyse her hafta birlikte bu büyük esere kafa yorduk. Bugünkü eser ortaya çıktı." ifadelerini kullandı.

TÜBA BAŞKANI MUZAFFER ŞEKER: TÜRKİYE'NİN KÖKLERİ VE DERİNLİKLERİNİ GELECEĞE IŞIK TUTSUN DİYE KAYDA GEÇİRDİK

İstanbul'daki toplantıda konuşan TÜBA Başkanı Prof. Dr. Muzaffer Şeker de, ansiklopedinin yoğun ve titiz bir gayretin mahsulü olarak ortaya çıktığına işaret ederek, "Bu çalışma, birikimin toplandığı, mirasımızın derlendiği ama gelecek kuşaklara bırakmak üzere güzel bir hediye olarak hazırlanmış oluyor. Bizler süreçte ön açıcı olmaya çalıştık. Türkiye'nin kökleri, derinlikleri, geçmişte yaşanmış ve geleceğe ışık tutacak kültürünün kayda geçmiş olması çok değerli. Aramızdan ahirete göç eden Prof. Dr. Mustafa Sabri Küçükaşçı hocamızın çok değerli katkıları oldu, onu da anmadan geçemeyiz." diye konuştu.

PROF. AZMİ ÖZCAN: HİKAYEM BİR TELEFONLA BAŞLADI. TARİHE YATIRIM YAPTIK

Türk Maarif Ansiklopedisi Bilim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Azmi Özcan, Türk Maarif Ansiklopedisinin Türklerin ilim ve irfan alanındaki varlığını belgeleyen önemli bir eser olduğunu belirterek "Hikayem, bir telefonla başladı. Bilim kurulu, bana görevi verdi. Türk ilim ve irfan

Türkiye Maarif Vakfı Başkanı Prof. Dr. Birol Akgün: "Bizim eğitimimizin arka planını oluşturan Ar-Ge faaliyetleri ile program geliştirme, ders materyalleri hazırlama ve kültürel içerikli yayınlar yapma gibi ciddi çalışmalarımız da vardır."

tarihinde önemli bir yere sahip bu ansiklopediyle tarihe yatırım yaptık. Türk kültürünün değerlerini korumaya ve bu kavramları Türkleştirmeye özen gösterdik. İSAM bize bilgilerini açtı, kendilerine teşekkür ederim. Türk maarifini yaşatmak ve tedbir almak için bu çalışmada yer aldık." diye konuştu.

TÜRKİYE'NİN EĞİTİM ALANINDAKİ İLK VE EN KAPSAMLI ANSİKLOPEDİSİ

Program Prof. Dr. Ahmet Emre Bilgili'nin ansiklopedi fikri, bilim heyetinin teşekkülü, üç yıllık her hafta aksatılmadan yapılan bilim kurulu toplantısı, maddelerin belirlenmesi, organizasyonu ve tamamlanma sürecine dair detaylı sunumuyla tamamlandı.

www.turkmaarifansiklopedisi.org.tr adresinde 1. cildi oluşturan maddeleri yayımlanan Türk Maarif Ansiklopedisi'nin eğitim ve kültür hayatımıza önemli katkılar yapması bekleniyor.

Türkiye Maarif Vakfı'ndan Uluslararası Bir Program: **IM MAARİF OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI**

Türkiye Maarif Vakfı kuruluşunun yedinci, Cumhuriyetin 100. yılında, uzman akademisyenlerin ve eğitimcilerin katkılarıyla sürdürülen çalışmalar sonucunda geliştirdiği Uluslararası (IM) Okul Öncesi Programını ve kitaplarını tamamladı.

Türkiye Maarif Vakfı, sekiz ülkede kabul alıp uygulanmaya başlayan IM Okul Öncesi Programını eğitim camiasına tanıttı.

Çocukların yaratılıştan sahip oldukları özelliklerden ilham alınarak hazırlanan Program; insanlığın ortak birikimi ve 21. Yüzyıl becerileri doğrultusunda çocukları merak eden, araştıran, sorgulayan, özgüvenli, sorumluluk sahibi ve kültürlerarası duyarlılığa sahip erdemli insanlar olarak yetiştirmeyi hedefliyor.

MAARİF VAKFI EĞİTİME YENİ BİR SOLUK GETİRECEK

Aktif olarak 52 ülkede 470 eğitim kurumu ve 52 bin öğrencisiyle ülkemizin eğitimde dünyaya açılan penceresi olan Türkiye Maarif Vakfı, Cumhuriyetimizin 100. yılında uluslararası eğitimdeki özgün ve nitelikli çalışmalarının sonucusu olan

IM Okul Öncesi Eğitim Programı 4 dilde hazırlanan 120 ders kitabı, eğitim materyalleri ve kendine özgü sınıf tasarımları ile birlikte uluslararası akreditasyon sistemini de içeriyor.

IM Okul Öncesi Programını tanıttı. Program, kapsayıcı yapısıyla ülkelerde yaygınlaşmaya devam ediyor.

TMV kuruluşunun yedinci yılında, BM'nin okul yaşına gelmiş her çocuğa nitelikli eğitim sunma hedefi ve ülkelerin yetişmiş insan kaynağı ihtiyacının karşılanması amacı doğrultusunda, Anadolu irfanı ile insanlığın ortak birikimini esas alarak IM (Uluslararası Maarif) eğitim programlarını hazırlamaya devam ediyor. Bu programın ilkbasamağı olan ve sekiz ülkede kabul alan okul öncesi programı; beraberinde hazırlanan Türk Kültür ve Medeniyeti Dersi Öğretim Programı, ortaöğretim ders kitapları, K12 düzeyinde Türkçe öğretim kitapları ve Türk Maarif Ansiklopedisi gibi çalışmalarla ülkemizin eğitim ve kültürdeki geleceğine katkıda bulunuyor.

SEKİZ ÜLKE BU PROGRAMI UYGULUYOR

IM Programının ilk basamağını oluşturan IM Maarif Okul Öncesi Programı, uluslararası eğitim ihtiyaçlarını karşılayan nitelikli standartları, kültürlerarası uyumu destekleyen içerikleri ve uygulamada kolaylık sağlayan esnek yapısı ile ülkelerin dikkatini çekmeye ve başarıyla uygulanmaya devam ediyor. Program 2023 itibarıyla Romanya, Kuzey Makedonya, Mali, Cibuti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Moritanya, Togo ve Kongo'da ülke eğitim bakanlıkları tarafından kabul alarak uygulamaya geçmiş bulunuyor.

"İM EĞİTİM MODELİ, ERDEMLİ İNSAN YETİŞTİRMEYİ HEDEFLEYEN PROGRAMDIR"

Türkiye Maarif Vakfı Başkanı Prof. Dr. Birol Akgün'ün ev sahipliğindeki tanıtım programına, üniversite rektörleri, akademisyenler ve eğitimciler katıldı.

TMV Başkanı Akgün, 52 ülkede edindikleri eğitim tecrübesi ve Türkiye'nin eğitim birikimini sentezleyerek IM Programını geliştirdiklerini söyledi.

Kısa adı IM olan, Uluslararası Maarif Programı'nın çeşitli ülkelerde uygulanmaya başlandığı aktaran Akgün, "İM Eğitim Modeli, ilmini ve irfanını insanlığın barış ve huzuru için kullanacak erdemli insan yetiştirmeyi hedefleyen bir programdır.. İM Eğitim

Türkiye Maarif Vakfı Başkanı Prof. Dr. Birol Akgün: "İM Eğitim Modeli, ilmini ve irfanını insanlığın barış ve huzuru için kullanacak erdemli insan yetiştirmeyi hedefleyen bir programdır."

Türkiye Maarif Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Ahmet Türkben, IM Programını tanıttı.

TMV Okul Öncesi Koordinatörü Şule Toyran, projenin detaylarını içeren bir sunum yaptı.

Programları; geçmişleri, yetenekleri ve özellikleri fark etmeksizin tüm öğrencilerin kaliteli eğitime eşit erişimlerini ve öğrenme ortamında kendilerini değerli ve desteklenmiş hissetmelerini sağlayan uygulamaları ifade eder." diye konuştu.

Akgün, 52 ülkede 50 bini aşkın öğrenciye eğitim verdiklerini belirtirken, hazırladıkları programın 8 ülkede eğitim bakanlıklarının resmi onayı ile uygulandığını, diğer ülkelere de başvuruda bulduklarını ve sürecin devam ettiğini aktardı.

Akgün'ün ardından Yönetim Kurulu Üyesi Ahmet Türkben, IM programını tanıttı. Maarif eğitim modelinin sabitesinin "Erdemli İnsan" yetiştirmek olduğunu ifade eden Türkben, IM müfredatı, öğretim materyalleri, öğretmen formasyon eğitimleri ve ölçme değerlendirme süreçlerinin öğrenen profili çerçevesinde, erdemli insan profili ile etkileşim halinde olduğunu belirtti.

TMV Okul Öncesi Koordinatörü Şule Toyran, projenin detaylarını içeren bir sunum yaptı.

Daha sonra Türkiye Maarif Vakfı Okul Öncesi Koordinatörlüğü bünyesinde akademisyen ve eğitimcilerin katkılarıyla 2 yıllık çalışma sonunda hazırlanan IM Maarif Okul Öncesi Eğitim Programı, program kapsamında 4 dilde hazırlanan 120 ders kitabı, eğitim materyalleri ve sınıf tasarımları katılımcılara tanıtıldı.

Tanıtım toplantısının ardından IM Maarif Okul Öncesi Eğitim Programı materyalleri ve kitap setleri katılımcılar tarafından ilgiyle incelendi..

Türkiye Maarif Vakfının okullarında bulunan okul öncesi sınıfının bir örneği katılımcılara tanıtıldı.

Gazze'de İsrail'in Saldırıları Sonucu Okulların Yüzde 70'i Hasar Gördü

Gazze'de Ekim ayında savaşın başlamasından bu yana kayıplardan biri de eğitim oldu.

Filistinli öğretmen Tarık El Enabi, yaşanan her şey rağmen "çocuklar öğrenmeyi bırakmasınlar" diye küçük bir alanda ders vermeye gönüllü oldu.

Birleşmiş Milletler'e (BM) göre, İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırılarında 625 binden fazla Filistinli öğrenci eğitimden mahrum kaldı. Gazze Eğitim Bakanlığı, savaşın ilk 2 ayında 3477'den fazla öğrencinin ve 203 eğitim personelinin öldürüldüğünü açıkladı

Gazze Şeridi'nin güneyindeki Refah şehrindeki bir barınakta, pencerelerinden çamaşırların sarktığı derme çatma bir sınıf...Önünde sandalyelerin dizildiği kara tahtada İngilizce "Do you love Palestine?" (**Filistin'i seviyor musun?**) yazıyor.

Kaynak: <https://www.bbc.com/turkce/articles/c72yxnm9ymo>

PISA Araştırması Akran Zorbalığına Dikkat Çekiyor

PISA'da okuma becerileri, matematik ve fen okuryazarlığı alanındaki akademik becerilerin yanı sıra öğrencilere okulda zorbalıkla ilişkilendirilebilecek davranışlarla ilgili deneyimleri soruldu. Araştırmada okullarda "fiziksel", "ilişkisel", "sözel" ve "gasp" olmak üzere 4 farklı zorbalık türü ölçüldü.

Araştırma sonuçlarına göre, OECD ülkelerindeki öğrencilerin yüzde 8'i "sık sık zorbalığa uğrayan" olarak sınıflandırılırken, Filipinler'deki öğrencilerin yüzde 36'sı, Güney Kore'deki öğrencilerin ise yüzde 1'i bu grupta yer aldı.

Zorbalık içeren davranışlardan herhangi birine uğrayan öğrenci ortalaması OECD ülkelerinde yüzde 20 olarak tespit edildi. Filipinler'de bu oran yüzde 48, Güney Kore'de bu oran yüzde 9 olarak gerçekleşti.

Çocuklar Neden Basılı Kitaplardan Okumalı?

Pek çok okulda bilgisayar, e-okuyucu ve tablet kullanılarak eğitim veriliyor ancak yeni bir analiz, bunun eğitime zarar verebileceğini öne sürüyor. Yapılan araştırmada basılı kitapların anlama becerilerini artırmada altı kat daha iyi olduğu tespiti yapılıyor.

470.000 öğrenciyi kapsayan 25 çalışmanın incelenmesi, dijital okumanın ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin anlama becerileri üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu ortaya koyuyor.

Valensiya Üniversitesi'nden akademisyenler, dijital okumanın, genellikle başka amaçlara hizmet eden bir cihazda olması ve okuyucuların dikkatini dağıtması nedeniyle anlamayı engelleyebileceğini öne sürüyor. Ayrıca internetin, genellikle daha kısa ve hızlı

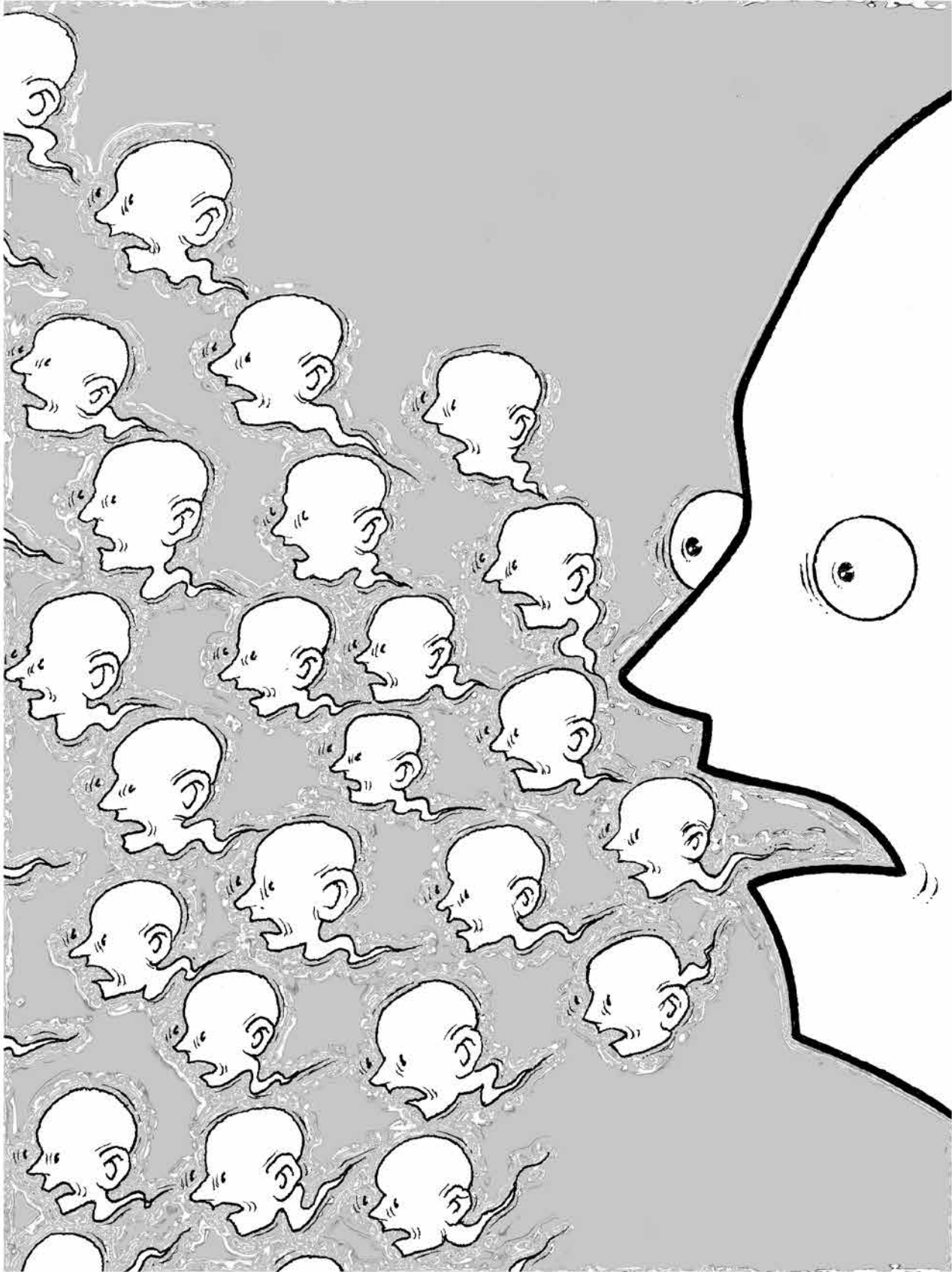
tempolu, daha az karmaşık kelime dağarcığı içeren, düşük kaliteli içerik ürettiğini de savunuyorlar.

Araştırma ekibi ayrıca dijital okuma içeriğinin sonuçları değiştirmediğini de tespit etti. Araştırmaya katılan bilim insanları, eğitimcilerin ve ebeveynlerin öğrencileri, özellikle de gençleri, dijital cihazlardan ziyade basılı olarak okumaya teşvik etmesi gerektiğini dile

getiriyorlar. Eğitim Araştırmaları Dergisi'nde yayınlanan çalışma, dijital cihazlarda boş zaman okuma alışkanlıkları ile okuduğunu anlama arasındaki belirli bağlantılara odaklanan araştırmanın ilk meta-analizi olarak dikkat çekiyor.

Kaynak: <https://www.telegraph.co.uk/news/2023/12/13/children-should-read-from-printed-books-rather-than-screens/>

6.10.2023
Hasan

PISA 2022 SONUÇLARI: EĞİTİM PERFORMANSI TÜM DÜNYADA DÜŞÜYOR

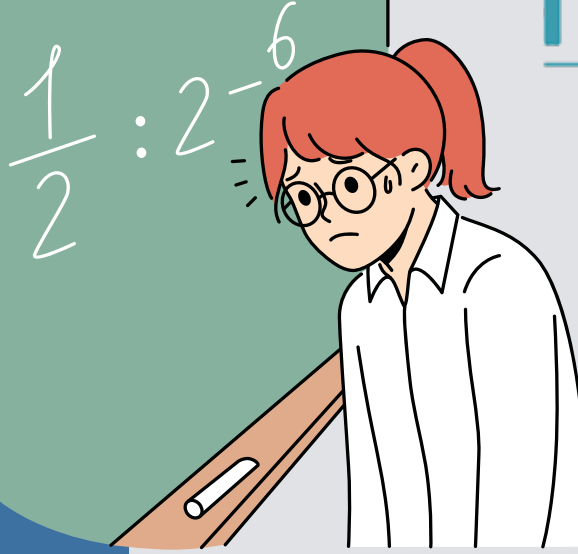
PISA 2022, 81 üye ve ortak ülkede 15 yaş grubundaki yaklaşık 700.000 öğrenciyi matematik, okuma ve fen alanlarında test etti. Genel olarak, PISA 2022 değerlendirmesinde OECD genelinde ortalama performansta benzeri görülmemiş bir düşüş yaşandı.

Aslı Zeynep Aydın

Başlangıçta 2021 yılı için planlanan ve COVID-19 salgını nedeniyle ertelenen OECD Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) 2022'nin sekizinci döngüsü, salgının öğrenci performansını ve refahını nasıl etkilediğine dair veriler içeren ilk büyük ölçekli çalışma olması nedeniyle önemli.

PISA 2022; 81 üye ve ortak ülkede 15 yaş grubundaki yaklaşık 700.000 öğrenciyi matematik, okuma ve fen alanlarında test etti. Yayımlanan rapor matematik sonuçlarına odaklanarak aynı zamanda Covid-19 pandemisi öncesi ve sonrasında öğrenci performansı, refahı ve eşitliği üzerine verileri karşılaştırması bakımından da ilginç sonuçlar ortaya koydu.

puanları, öğrencilerin öğretmen desteğine erişimlerinin iyi olduğunu kabul ettikleri yerlerde ortalama 15 puan daha yüksektir. Bu öğrenciler aynı zamanda bağımsız ve uzaktan öğrenme konusunda akranlarına göre daha özgüvenlidir. Buna rağmen, her beş öğrenciden sadece biri 2022'de bazı derslerde öğretmenlerden ekstra yardım aldığını bildirmiştir. Yaklaşık yüzde sekizi ise neredeyse hiç ek destek almamıştır.

Anket ayrıca teknolojinin çocukların eğitim performansı üzerindeki hızla değişen etkisini de ortaya koyuyor. Araştırma, okulda dijital cihazların orta düzeyde kullanımının daha yüksek performansla ilişkili olduğunu, ancak bunun teknolojinin öğrenmeyi engellemek yerine desteklemek için kullanılmasına bağlı olduğunu gösteriyor.

OECD ülkelerinde ortalama olarak öğrencilerin %45'i telefonları yanlarında olmadığında gergin veya endişeli hissettiklerini, %65'i ise en azından bazı matematik derslerinde dijital cihazlar kullanılarak dikkatlerinin dağıldığını bildirmiştir. Bu oran Arjantin, Brezilya, Kanada, Şili, Finlandiya, Letonya, Moğolistan, Yeni Zelanda ve Uruguay'da %80'i aşmıştır.

Matematik derslerinin bir kısmında, çoğunda veya tamamında dijital cihaz kullanan diğer öğrenciler tarafından dikkatlerinin dağıldığını bildiren öğrenciler, PISA matematik testlerinde bunu çok az yaşayanlara göre 15 puan daha düşük puan almıştır. Bu, öğrencilerin ve okulların sosyo-ekonomik profili hesaba katıldıktan sonra bile bir yıllık eğitimin dörtte üçüne eşdeğerdir.

Genel olarak, PISA 2022 değerlendirmesinde OECD genelinde ortalama performansta benzeri görülmemiş bir düşüş yaşandı. 2018'e kıyasla okuma alanında 10 puan, matematik alanında ise neredeyse 15 puana varan performans düşüşü kayda geçirildi.

Matematik performansındaki keskin düşüş, önceki ardışık değişikliklerden üç kat daha fazla ve bu durum özellikle 2018 ile 2022 yılları arasında matematikte 25 puan veya daha fazla düşüş yaşayan Almanya, İzlanda, Hollanda, Norveç ve Polonya gibi ülkeler için önem arz ediyor.

COVID-19 salgınının etkisi incelendiğinde, OECD genelindeki öğrencilerin yaklaşık yarısının üç aydan fazla bir süre boyunca okula gidemediği görülmüştür. Ancak sonuçlar, İzlanda, İsveç ve Çin Taipei gibi okulların sınırlı süre kapalı kaldığı eğitim sistemleri ile Brezilya, İrlanda ve Jamaika gibi okulların daha uzun süre kapalı kaldığı sistemler arasında performans eğilimleri açısından belirgin bir fark olmadığını göstermektedir.

Çalışma ayrıca, ihtiyacı olan öğrencilere yardımcı olacak öğretmenlerin mevcudiyetinin OECD genelinde matematik performansı ile en güçlü ilişkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Matematik

Kaynak: <https://www.oecd.org/newsroom/decline-in-educational-performance-only-partly-attributable-to-the-covid-19-pandemic.htm>.

Eğitimi Duvarların Dışında Düşünmek

Eğitimi duvarların dışında düşünmemiz gerekiyor. Sadece sınıfta ortamında çocukları eğitebileceğimizi düşünmekle büyük bir yanlılığın içine düşüyoruz. Aslında çocuk büyük oranda sınıfta ortamının dışında yetişiyor. Sınıfta öğrendikleri son derece sınırlı bilgiler.

Bugün en önemli meselemiz nitelikli insan yetiştirmek; dolayısıyla eğitimde nitelikli insan yetiştirecek bir sistemi inşa etmektir. Eğitimde başarıyı yakalayabilirsek aydınlık ve müreffeh bir gelecek inşa edebiliriz. Eğitim, karmaşık ve özlü bir iştir; öğrenciler ve öğretmenlerin başarısı

nitelikli bir eğitim için odak noktamız olmalıdır. Türkiye son yıllarda eğitimde büyük yatırımlara imza attı. Ülkemiz halihazırda Öğretmen başına düşen 16-17 öğrenci sayısı ile, sınıf başına ortalama 20 öğrenci düşen gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında fiziki şartlar bakımından eğitimde oldukça iyi bir seviyeyi yakalamış durumdadır.

Ancak nitelikli insan yetiştirmek konusunda sadece fiziki şartlar ve öğretmen sayıları yeterli mi? Bu noktada modern okul sistemine kısaca değinmek istiyorum. Kapitalist paradigmanın şekillendirdiği şu anki okul sistemi endüstri devrimi fabrikalarından modellenmiştir. İnsanı bir ürün ve okulu da o ürünü imal eden bir fabrika

gibi gören bu sistem, tek tip ürünler yetiştirme amacıyla tesis edilmiştir. Sınıflar ve okulların büyüklüğü fabrikaları andırır ve bu fabrikalar standardize edilmiş benzer bilgi ve becerilere sahip bireyler yetiştirir. Kapitalizmin temelinde Darwinist bir yaklaşım bulunur. En güçlüünün hayatta kaldığı ve zayıfın yaşam hakkının olmadığı tezi Darwinizmin en temel ilkelerindedir. Bu nedenle, kapitalist sistemde insan çeşitliliği, farklılıkları zenginlik olarak görülmez.

Alta kalanın canı çıksın felsefesiyle çalışan bu sistem daha fazlasına sahip olmayı telkin ederek insanlara bencilliği ve açgözlülüğü dayatır. Öncelikle kapitalizmi sorgulamalı ve ardından bu anlayışın bize uyup uymadığını değerlendirmeliyiz. Zira bu sistem, zayıflara hayat hakkı tanımamakta ve insan çeşitliliğini göz ardı etmektedir.

Son dönemde yaşanan krizler ve salgın, aslında yeni krizlerin habercisidir. Dünya ekonomisi, 2008-2009 Finansal Krizi'nden hâlâ tam olarak çıkamamıştır. Bu durum beraberinde başka sorunlara da kapı aralamıştır. Eşitsizlikler ve sosyal bunalımlar artarak devam etmektedir. Tarih boyunca dünya, bazı açılımlarla bu bunalımları aşmaya çalışmış; refah devleti, oy hakkı ve sosyal demokrasi gibi açılımlarla sistemi rahatlatacak çareler üretmeye çaba göstermiştir. Ancak sonuçta bu sistem sürekli problemler üreten bir potansiyel taşımaktadır.

Dünya, bölgesel çatışmalar ve batının içindeki sosyal bunalımlar nedeniyle yeni açılımlara ihtiyaç duymaktadır. Eğitimde de bir kırılma yaşanacağına kesin gözüyle bakabiliriz. Kapitalizm sonrası dünyada kurulacak düzenin şekillendireceği yeni bir eğitim paradigması ortaya çıkacaktır ve bu konuda şimdiden çok fazla düşünmemiz gerektiği açıktır. İnsanlar bugünden geleceğin

Bilgiye ulaşmak bazı teknolojik gelişmelerle birlikte artık çok kolay hale gelmiştir. Eğitimin amacı beş yaşındaki bir çocuğa kodlama öğretmek olmamalıdır. Çocuk zaten bunu öğrenir. Ama o çocuğa önce ahlâki erdemleri öğretebilmeliyiz ki, kodlama yaparken yaptığı için insanlığın hayrına olup olmadığını ayırt edebilsin.

meslekleri, becerileri üzerine konuşarak, bu konuda kaygı ve beklentilerini dile getirmeye başlamışlardır.

Artık kapitalizm sonrası dünyada kurulacak düzen her neyse, yeni kurulacak uluslararası sistem her neyse onun şekillendireceği veya onu şekillendirecek yeni bir eğitim paradigmasına ihtiyaç olduğu aşikar. Demek ki insanlık gelecekte iş ve mesleklerin de

bugünkünden çok farklı olduğu bir dünyada yaşayacağımızdan kuşku duymamaktadır.

Yapay zekânın birçok iş kolunda hakimiyeti ele geçireceği konuşulmaktadır. Peki, biz ne yapacağız? Artık günümüzde diploma bir anlam ifade etmemekte; beceri temelli yetkinlikler önem kazanmaktadır. Diploma alıp bir işe girseniz bile foyanız kısa sürede ortaya çıkmaktadır. İngilizce konuşmadığımız, iyi metin yazmadığımız yeterli becerilere sahip olmadığımız hemen

anlaşılmaktadır. İyi iletişim kuran, çalışkan ve ahlâki bireylerin yetişmesi gerekmektedir. İngilizce konuşma, metin yazma ve iletişim gibi becerilere sahip olmak artık neredeyse bir zorunluluktur. Diplomanın yetersiz kaldığı vakıf üniversitelerinde yaşanan çöküş, gençlerin farklı beklentilerinin olduğunu göstermektedir.

Globalleşme ve kapitalizmin bir dayatması olarak tedavüle sürülen, kültürel farklılıkların önemini göz ardı eden "dünya vatandaşı" söylemine de ihtiyatla yaklaşılması gerekir. 8-9 milyar insanı birbirine benzetmek dünyayı daha güzel bir yer yapmaz; aksine bu tarz bir dayatmaya insanlar tepki gösterirler. Men in Black filmindeki uzaylıların insan bedenine uyum sağlayamaması gibi, insanlar da kendilerine dayatılan kimliklere uyum sağlayamayabilir hatta tuhaf yaratıklara dönüşebilir. İnsanların tek tiplendirilme projeleri daha fazla soruna yol açar. Bu durum dönüştürülmek istenen toplumlarda bir tepkiye de yol açar.

Milletler, kendilerine dayatılan Batılı değerlere tepki göstermeye başlamışlardır. Bu durum sürdürülebilir olmaktan çıkmış, Batılı devletler de bu konuda baskıcı bir tavır sergilemişlerdir. Son yıllarda kültürlerin, milletlerin ve toplumların kendi kimliklerine sahip çıkma konusunda daha

bilinçli hareket ettiklerini görüyoruz. Türkiye olarak, tarihimiz ve kültürel mirasımız sayesinde bu konuda bir özgüvene sahibiz. Son 20 yılda Türkiye'nin izlediği yol, kendi kültür ve kimliğine dönme yönündedir. Artık Batı'ya bağımlı olmaktan çıkarak, kendi politikalarını belirleyebilecek bir güce ulaşmıştır Türkiye.

Toplumlar kendi kültür ve kimliklerinin farkında olurlarsa huzur bulabilir ve kendi kültürlerini özgürce yaşayıp ifade edebilirler. Kendi kimliğinin farkında olan toplumlar karşılıklı saygı temelinde ilişkiler inşa edilebilirler. Cumhurbaşkanımızın dünya vizyonu da bu değişikliği yansıtmaktadır. Dünya barışı, huzuru ve güvenliğini sağlamak için sadece beş ülkenin etkili olduğu BM Güvenlik Konseyi'nin karar alamaz hâle gelmesi tüm dünyada eleştirilmektedir. Afrika'dan veya Müslüman ülkelerden temsilci olmaması ve diğer ülkelerin karar mekanizmasında yer almadığı bir sistem hiçbir küresel meseleye çözüm üretmez.

Bizim de kendi eğitim yaklaşımımızı buna göre düzenlememiz, kültürel farklılıklarımız ve kimliğimizi eğitime yansıtmanız, farklı kültürlerle saygılı bir eğitim inşa etmemiz gerekir. Dünyanın birçok ülkesinde eğitim faaliyeti yürüten Maarif Vakfının da bulunduğu ülkelerin kültürel farklılıklarını dikkate alan ve saygı gösteren bir eğitim politikası ortaya koyması ve eğitimin amaçlarını yerel şartlara uygun bir yaklaşımla belirlemesi bu açıdan da önemlidir.

BİR ÇOCUĞU YETİŞTİRMEK İÇİN BİR KÖY GEREKİR

Öğrenci eğitimin en önemli maksadıdır. Eğitimin bir diğer önemli paydaşı ise velidir. Çoğu zaman velinin sizden beklentileriyle sizin amaçlarınız örtüşmeyebilmektedir. Çünkü veli de özellikle özel okullarda öğrenciyi bir ürün gibi görebilmekte, "Ücretini öderim, ürünümlü alırım." gibi bir yaklaşım sergileyebilmektedir. Bu durumda velileri amaçlarınız ve öğrencilere kazandırmak istediğiniz nitelikler konusunda ikna etmeniz, onların sizinle amaç birliği sağlamalarını temin etmeniz gerekmektedir.

Sorumluluk sahibi bir nesil için eğitim sistemimizde okul öncesinden başlayarak, ahlak ve inanca dair kazanımları mutlaka eğitimin hedefleri arasına yerleştirmemiz gerekmektedir.

Amerika'da "Bir çocuğu yetiştirmek için bir köy gerekir." diye bir söz eğitim camiasında yaygın olarak kullanılır. Aslında bu söz kapitalizm öncesi bir dünyayı tarif eder ve bizim toplumsal anlayışımıza da çok uygundur. Biz yeni yeni şehirleşen bir toplumuz. 50-60 sene öncesini düşünürseniz nüfusumuzun büyük bölümü köylerde yaşıyordu. Babamın teyzesi, rahmetli Meliha Teyze'yi hatırlıyorum. Beş çocuğu vardı ve hepsi sonradan çok iyi eğitim alarak iyi yerlere geldiler. Meliha Teyze'ye bunu nasıl başardığını sordum. Bana; "ben en küçüklerine baktım, diğerleri sokakta kendi başlarına büyüdüler." dedi. Yani, sadece emzirme çağındaki küçük

çocuğa bakıp diğerlerini toplumun içinde kaygı duymadan büyütebilmiş. O çocuklar hayatın içerisinde her gün birilerinden bir şeyler öğrenerek, hayat tecrübesi edinerek büyümüşler. Köy ortamında büyükler de çocukları himaye edip daima onlarla bilgilerini ve tecrübelerini paylaşmışlar.

Bu örnek eğitimi duvarların dışında düşünmenin önemini hatırlatıyor bana. Sadece sınıf ortamında çocukları eğitebileceğimizi düşünmekle büyük bir yanlıgının içine düşüyoruz. Aslında çocuk büyük oranda sınıf dışında yetişmektedir. Sınıfta öğrendikleri son derece sınırlı bilgilerdir.

Üstelik çocukları sadece sınıf ortamına hapsedmek birçok soruna da yol açmaktadır. Lise düzeyinde, öğretmenini sevmeyen öğrenciler ve öğrencisini sevmeyen öğretmenlerle karşılaşırız. Bu Türkiye'deki belki en büyük sorunumuz. Birdenbire bir milyon öğretmeni ve on yedi milyon öğrenciyi sevgi dolu hâle getirmek mümkün değil. Bütün sistemi bu sınıf fetişizminden kurtarmamız gerekiyor.

ÖĞRETMENLİK İTİBARLI BİR MESLEK OLMALI

Eğitimin diğer ayağında öğretmen bulunmaktadır. Ne yazık ki, öğretmenlik dünyanın birçok ülkesinde ideal meslek olarak görülmemektedir. Türkiye'de ve Amerika'da

öğretmenlerin gelirleri düşük, toplumdaki statüleri yeterince saygın değildir. Bu durumda bütün dünyada okul öğretmenliği düşük gelirli ve kıymet verilmeyen bir meslek haline gelmektedir. Bu durumu değiştirmek için çaba göstermemiz gerekmektedir.

Sınıf veya branş öğretmenliğinin en önemli faydası size devlet garantili bir memuriyet sağlamasıdır. Bunun dışında bir değeri yok gibi bir algı yerleşmiş durumdadır. İlkokul çağındaki çocuklara sorduğunuzda hatırı sayılır bir çoğunluk öğretmen olmak istediğini söyleyecektir. Ortaokulda bu oran azalmakta, lise çağındaki çocuklar arasında ise öğretmen olmak isteyen öğrenci neredeyse hiç kalmamaktadır. Bu, öğretmenlerin statüsüyle ilgili algının bir sonucudur. Atanamayan öğretmen hikayeleri öğrencileri etkilemektedir. Öğretmenlik memuriyet parantezine sıkışmış durumdadır. Türkiye’de 1 milyon 100 bin öğretmenin kaç gerçekten öğretmen olmak isteyenlerden oluşuyor, gerçekten şüpheliyim.

ÖĞRENCİDEN BEKLENEN NİTELİKLER

Eğitimden beklentileri olan bir diğer önemli paydaş da işveren kesimidir. Onlar da kalifiye eleman bulamamaktan, işe aldıkları insanları yeni baştan yetiştirmek zorunda kaldıklarından şikayet etmektedirler. Millî Eğitim Bakanlığımız işverenlere birlikte çalışmak, eğitim programını birlikte tasarlamak konusunda davette bulunduğu zaman da yeterince ilgi gösterilmemektedir.

Bunlar bizim yaşadığımız en temel sorunlardan bazılarıdır. Tüm dünyada öğretmenlik mesleğinin itibarının azalması gibi sorunlar var. Bu Amerika’da da Avrupa’nın birçok ülkesinde de böyledir. Amerika’da üniversite eğitiminde yüksek bir kalite yakalanmış durumdadır ama bu ilk ve orta-öğretimdeki başarıdan kaynaklanmamaktadır. ABD sahip olduğu etki gücü sayesinde, dünyanın en iyi akademisyenlerini, seçme öğrencilerini ülkesine çekebilme, bunlar için çok iyi eğitim ortamları oluşturabilmektedir. Bu sayede yüksek öğretimde bir başarıdan söz etmek mümkündür.

Tekrar kendimize dönecek olursak, öncelikle Nurettin Topçu’dan Maria Montessori’ye kadar eğitim üzerine kafa yormuş insanların tecrübelerinden istifade etmemiz

Tüm dünyada öğretmenlik mesleğinin itibarının azalması gibi sorunlar var.

lazım. Bize göre, eğitimin merkezinde öğretmen vardır. İyi bir müfredat, ders materyalleri, ferah sınıflar, her türlü donanıma sahip okul binaları, akıllı tahta, tablet gibi teknolojik ürünler... Hepsi tamam ama, öğretmen merkezde değil ve toplumsal olarak da hak ettiği değeri görmüyorsa nitelikli bir eğitimden söz edemeyiz. Öğretmenlerin de kendilerini geliştirme konusunda istekli olmaları gerekir. Biz, İlim Yayma Vakfı olarak, öğretmenlerimize ücretsiz dil kursları, mesleki gelişim programları düzenlemek istiyoruz ama öğretmenlerimiz yeterince ilgi göstermemektedirler. Meslek üzerindeki olumsuz algı öğretmenleri de olumsuz etkilenmektedir. Bazen öğrenci akademisi kurmayı ve başarılı öğrencilere iş garantisi sağlayacak bir programı hayata geçirmeyi düşünüyoruz. Ancak idealist öğretmen adayları bulmak zor çok kolay değil. Yine de, en çok yatırımın ve odaklanmanın burada olması gerektiğini düşünüyoruz.

EĞİTİMİN TEMELİNDE AHLÂK VE İNANÇ OLMALI

Geleceğin dünyasında ayakta kalabilen, iş yarayan, iş bitiren bireylere ihtiyacımız bulunmaktadır. Ancak insan yetiştirirken meselenin ahlaki boyutunun ihmal edilmemesi gerekir. Çocukların ahlaklı ve inanca sahip olması önemlidir. Olaya sadece Müslümanlık perspektifinden bakmıyorum. Hristiyan âleminde de inanca çocuklara ihtiyaç vardır. İnsanlar ahlâki değerlerini kaybediyor ve bu durum kabul edilemez. Örneğin, 20 yıl önce

Harvard'da etik dersinde bir tartışmada, ahlâken aykırı gelen pek çok konu günümüzde normalleştirilmiş durumdadır. İnsanlığa empoze edilen tüketim ve haz odaklı bir yaşam tarzı, tüm insani değerleri yok etme potansiyeli taşımaktadır.

İnanç, insanların hayatta karşılaştığı zorluklardan daha güvenli ve sağlıklı bir şekilde çıkmasına yardımcı olur. İnanıcı olmayan insanlar hayatta daha çok bocalarlar. Ahlâk ve inanç arasındaki bağlantının kopması, kapitalist düzenin getirdiği bir sonuçtur. Bu durum sadece Müslüman ülkeler için değil, tüm dünya için riskler barındırmaktadır. Ebeveynler çocuklarının geleceğiyle ilgili endişelenmektedirler. Gelecekte daha adil bir dünya inşa etmek istiyorsak inançlı bir nesil yetiştirmek herkes için büyük önem taşımaktadır. Sorumluluk sahibi bir nesil için eğitim sistemimizde okul öncesinden başlayarak, ahlâk ve inanca dair

Adeta öğrenmeye programlanmış bir varlık olarak dünyaya geliyoruz. Ancak mevcut eğitim sistemi bu potansiyeli törpülemeye ve herkesi aynı kalıba sokmaya çalışmakta; farklılıkları dikkate almamaktadır. Oysa her bireyin kendine ait tutkuları, yetenekleri ve kabiliyetleri vardır.

kazanımları mutlaka eğitimin hedefleri arasına yerleştirmemiz gerekmektedir.

Eğitim sistemimizi inşa ederken dünyadaki gelişmeleri de yakından takip etmeliyiz. Yapay zekâ, robotik, siberetik gibi konulardaki gelişmelerin insanlığı nasıl bir dünyaya sürüklediğine dair projeksiyonlarımız olmalıdır. Teknoloji çağında insanın üretkenliği sorgulanmaya başlanmıştır. Gelecekte insana ihtiyaç duyulmayan bir dünyanın imkânı tartışılmaktadır. İnsanın gelecekte de insan kalabilmesi, dünyanın geleceğinde belirleyici konumunu sürdürebilmesi için bu ahlaki kriterler hedeflenen beceri ve yetkinliklerden daha önemli ve kritik hale gelmiştir. Onun için kendi kültürümüz içerisinde temellenmiş ahlaki hasletleri çocuklarımıza vermemiz, ondan sonra başta iletişim kabiliyeti olmak üzere, kendi ihtiyaçlarını karşılayabilecek beceri ve nitelikleri onlara kazandırmamız gerekmektedir.

Bilgiye ulaşmak bazı teknolojik gelişmelerle birlikte artık çok kolay hale gelmiştir. Eğitimin amacı beş yaşındaki bir çocuğa kodlama öğretmek olmamalıdır. Çocuk zaten bunu öğrenir. Ama o çocuğa önce ahlaki erdemleri öğretebilmeliyiz ki, kodlama yaparken yaptığı işin insanlığın hayrına olup olmadığını ayırt edebilsin.

Bazen kutsal kitabımızın ilk emri olan “Oku!” hitabını okuyamaz olmaya indirgeme hatasına düşüyoruz. Bu emri Mevlana’nın Mesnevi’sinin ilk beytinin ilk sözü “Dinle!” hitabıyla birlikte düşündüğümüzde “Oku!” ile kastedilen mananın insanoğlunun alıcılarını açmasıyla ilgili olduğunu anlarız. Yani emir bize, yaratılmış ne varsa onlara bakmayı, çevremizi dinlemeyi, hayatı yaşamayı, hissetmeyi öğütlemektedir.

Dolayısıyla yetiştirdiğimiz çocuğun öncelikle anlayan, hisseden, takip eden, alıcıları açık olan bireyler olması için çabalamalıyız. Çünkü bugün, özellikle de lise çağındaki çocuklarımız her şeyi bildiklerini sanıyorlar, çok da güzel konuşuyorlar ama dinlemeye tahammülleri yok. Oysa dinleyebilseler, okuyabilseler, takip edebilseler, anlamaya, hissetmeye çalışsalar, bu onlar açısından da daha iyi olmaz mı? Takdir yeteneği kazanmış bir çocuğun çok daha temelli, çok daha ayakları yere basan işler üretmesi mümkün olabilir. Sadece yazarak değil, sadece konu-

şarak değil, bütün medya araçlarını kullanarak kendisini ifade edebilen bireyler yetiştirmeye ihtiyacımız var.

İNSAN FITRATINI BOZMAYAN BİR EĞİTİM

Biz YETEV anaokullarında Montessori metodunu uygulamaktayız. Türkiye’de bu metodu en iyi uygulayan okullardan biriyiz ve bu konuda 12 yıllık bir tecrübe biriktirdik. Montessori’nin insan fitratına dair keşfettikleri ve bu fitrata verdiği değer bizim kültür değerlerimizle de çok örtüşmektedir. Aslında Montessori bizim görmemiz gereken şeyleri görmüş, tespit etmiş, bunların üzerinden bir eğitim yaklaşımı geliştirmiştir. Yine Rabbimiz bize diyor ki; “Biz insanı fitrat üzere yarattık.” Yani biz insanı tertemiz bir şekilde dünyaya getirdik. Onun için “oku” emriyle insanlara seslenmiştir. Bu tertemiz fitratla birlikte insana; muhteşem alıcıları olan beş milyon organı, onun ötesinde hissiyatları etrafındakileri algılaması için açık bir zihin bahşedilmiştir. Adeta öğrenmeye programlanmış bir varlık olarak dünyaya geliyoruz. Ancak mevcut eğitim sistemi bu potansiyeli törpülemeye ve herkesi aynı kalıba sokmaya çalışmakta; farklılıkları dikkate almamaktadır. Oysa her bireyin kendine ait tutkuları, yetenekleri ve kabiliyetleri vardır.

Maria Montessori, çocukların doğuştan gelen özelliklerini yetişkinliğe kadar koruyarak daha başarılı bireyler olmalarını sağlamayı amaçlar. Eğer bu yaklaşımla çocuklarımızı yetişkinliğe taşıyabilirsek, içlerindeki potansiyeli en üst düzeyde açığa çıkarabildiklerini göreceğiz. Bu sayede 15 yaşındaki gençlerimiz için daha parlak bir gelecek sağlayabiliriz.

Çocuğun potansiyelini açığa çıkarmasına imkân verdiğimizde çocuğun “Ben ne yapmalıyım?” sorusu bir sorun olmayacaktır artık. Çünkü ona sunduğumuz uyarılar ve o çocuğun etkileşimleri neticesinde biz o bireyin gelecekte ne yapacağıyla ilgili rotamızı daha rahat belirleme imkanına sahip olacağız.

Onun için her çocuğu ayrı ayrı takip etmek, bireysel özelliklerini tespit etmek zorundayız. Teknoloji bunu bizim için kolaylaştırmaktadır. Yapay zekâ araçlarıyla zamanın tasarruf ederek bu işleri yapabilmeye imkanlarına sahibiz. Dolayısıyla biz aslında her çocuğun kendi alıcılarıyla yapabildiklerini, gideceği yolları tespit etmek, bunları kayda geçirmek ve ona göre çocuğa yeni uyarılar göndermek zorundayız.

Bunun için ölçme değerlendirmeye önem vermemiz, bu konuda yeni metodlar geliştirmemiz gerekmektedir. Ölçme değerlendirme sistemimiz, çocukları birbiriyle yarıştırmak üzerine kurgulanmıştır. Bunun yerine çocuğun dehasını, kabiliyetlerini, ilgi ve meraklarını, neye meyilli olduğunu tespit etmemizi sağlayan bir değerlendirme sistemi ikame etmemiz; matematik başarı yanında, çocuklara ne tür erdemler ve ahlaki değerler kazandırdığımızı da tespit edebilecek metrikler geliştirmemiz gerekmektedir. Keyfi değerlendirmelerden bizi uzaklaştıracak böyle bir metrik üzerine kafa yoruyor muyuz? Örneğin çalışkanlık, merhamet, güvenilir (emin) olma gibi alanlarda metrik geliştirilebilir mi? Bunlar üzerinde düşünmeliyiz. Eğitim fakültelerimizin bu konularda çalışma yapması benim açımdan çok anlamlı olurdu.

İSTANBUL EĞİTİM ZİRVESİ

Eğitimde Değişimi Yönetmek

İlki “Eğitimde Yeni Eğilimler ve Dönüşümler” temasıyla 2021 yılında çevrimiçi ve ikincisi “Okulun Geleceği: Pandemi Sonrası Eğitimin İhtiyaçları” temasıyla yüz yüze gerçekleştirilen İstanbul Eğitim Zirvesi, bu yıl “Eğitimde Değişimi Yönetmek” temasıyla 17-18 Kasım 2023 tarihlerinde İstanbul’da gerçekleştirildi. Eğitim Dünyasına yön veren dünyanın farklı bölgelerinden, karar alıcıları, düşünür ve akademisyenleri İstanbul’da bir araya getiren zirvede, eğitim geleceğine dair çok önemli konular ele alındı.

Göç, insan hareketliliği, pandemi gibi olağanüstü koşullar, teknolojik gelişmeler ve dijitalleşme, iklim değişikliğinin beraberinde getirdiği yeni problemler her alanda olduğu gibi eğitim alanında da dönüşümü kaçınılmaz kılmaktadır. Küresel düzeyde eğitim sorunlarının objektif olarak değerlendirilmesi ve eğitimin geleceğine dair öngörülerin sağlıklı bir zeminde tartışılması, konunun uluslararası bir perspektifle ele alınmasını gerektirmektedir. Kültürel, coğrafi, sosyo-ekonomik bakımdan farklı özellikler gösteren bölgelerde eğitim kurumları bulunan Türkiye Maarif Vakfı, birikimi ve ilişkilerinden yola çıkarak eğitim süreçlerinde yaşanan sorunlara akademik düzeyde çözüm önerileri sunmak için her yıl farklı bir temayla İstanbul Eğitim Zirvesi düzenleyerek eğitim konusunda uluslararası etkinlik ve çalışmaları öne çıkan kurum ve aktörlerin buluşma noktası olmayı amaçlamaktadır.

Zirve'de, dünyanın dört bir yanından gelen katılımcılar eğitime dair gelişmeleri kapsayan ve farklı ülkelerden deneyimlerin paylaşılmasına imkân tanıyan küresel bir çerçevede sorunları masaya yatırdılar. Zirvenin üst düzey oturumunda; farklı ülkelerden eğitim bakanlarının katılımıyla "Eğitimde Değişimi Yönetmek" konusu müzakere edildi. Ana temanın farklı yönlerini tartışmak üzere akademisyen ve alan uzmanlarının katılımıyla üç panel, farklı oturumlar ve sunumların yer aldığı zirve programında eğitimin geleceğine dair fikirler paylaşıldı. Panellerde, "Eğitim Paradigmaları ve Felsefelerindeki Değişim", "Dijitalleşme Çağında Eleştirel Düşünme Yeteneğini Korumanın Yolu: İnsan Olarak Kalma", ve "Toplumsal Değişimler ve Sürdürüle-

"Maarif Vakfının Çalışmalarıyla Gurur Duyuyoruz"

**T.C. Cumhurbaşkanı
RECEP TAYYİP ERDOĞAN**

Zirvenin açılış programında T.C. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın mesajı okundu. Cumhurbaşkanı mesajında, tarih boyunca medeniyetlere beşiklik yapan ülkenin kütüphaneleri, şifahaneleri, medreseleri, rasathane ve dersaneleriyle ilim ve irfan yolcularının her zaman ilk durağı olduğunu anlatarak, şunları kaydetti:

"Bu coğrafyada yakılan bilgi ve hikmet kandilleri, asırlarca bütün insanlığın yolunu aydınlatmıştır. Türkiye, son 21 yılda bilim ve teknolojiye kaydettiğimiz ilerlemeler sayesinde eğitimde küresel cazibe merkezlerinden biri haline gelmiştir. Türkiye Maarif Vakfımızın, ülkemizin eğitim alanındaki zengin, mümbit ve köklü birikimini çalışmalarıyla dünyanın dört bir yanına ulaştırdığını görüyoruz. Bugün

52 ülkede toplam 52 bin öğrenciye hizmet veren Vakfımız, faaliyet gösterdiği tüm ülkelerde nitelikli insan kaynağının yetişmesinde önemli rol üstleniyor."

Yerel müfredatla birlikte uluslararası eğitim yöntemlerini de başarıyla uygulayan Maarif Vakfının, toplumlararası iletişimin gelişmesine katkı sağladığına işaret eden Erdoğan, "Türkiye Maarif Vakfı, bu hassasiyetleriyle bir taraftan FETÖ'nün yol açtığı tahribatı giderirken, diğer taraftan eğitimde fırsat eşitliğine hizmet ediyor. Çalışmalarını takdirle takip ettiğimiz ve başarılarından gurur duyduğumuz vakfımıza bizler de gereken desteği veriyoruz. Bundan sonra da Türkiye Maarif Vakfının en büyük destekçilerinden olmaya devam edeceğiz." ifadelerini kullandı.

bilirlik, Okul Mimarisi ve Mekânın Öğretici Rolü" konuları gibi alt başlıklar etrafında katılımcılar görüşlerini dile getirdiler.

Zirve programında ayrıca çeşitli ülkelerdeki Maarif Okullarından derlenen "Eğitimde İyi Örnekler" başlığı altında farklı ülke tecrübelerinin katılımcıların dikkatine sunulduğu sunumlara yer verildi. Zirve boyunca fuaye alanında Maarif Vakfı yayınları

sergisi ve çeşitli etkinlikler gerçekleştirildi.

Üst düzey bir temsile sahne olan Zirve Açılış programında, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın mesajı okundu. Akabinde Milli Eğitim Bakanı Prof. Dr. Yusuf Tekin ve Türkiye Maarif Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Prof. Dr. Birol Akgün Eğitim ve Türkiye Maarif Vakfı'nın misyonu ile ilgili çok önemli değerlendirmelerde bulundular.

“Tüm Dünya'ya Örnek Olabilecek Bir eğitim Modeli”

T.C. Milli Eğitim Bakanı PROF. DR. YUSUF TEKİN

Maarif Vakfının kuruluş fikrini 2013 yılında gündeme getiren kişi olduğunu belirten Milli Eğitim Bakanı Prof. Dr. Yusuf Tekin, vakfın bugün 52 ülkede 50 binden fazla öğrenciye hizmet eden devasa bir marka haline dönüştüğünü görmenin kendisini mutlu ettiğini söyledi. Bakan Tekin, Türkiye Maarif Vakfının kuruluş çalışmaları esnasında yaşananları şu sözlerle özetledi:

"Sayın Cumhurbaşkanımız, o zaman Başbakanımızdı. Ne gerekiyorsa yapalım tartışmasından sonra, Türkiye Maarif Vakfı fikri ortaya çıktı. Burayı Türkiye'nin eğitim anlamında uluslararası camiaya örnek gösterilebilecek, emperyal bir mantıkla değil, kuruldu-

ğu ülkedeki referanslara, yerel değerlere saygı göstererek, bir eğitim modeli inşa edilebileceğini tüm dünyaya gösterecek bir yapılanma olarak hayal etmiştik."

Tekin, Millî Eğitim Bakanlığımız ve Türkiye Maarif Vakfının eğitim felsefesinin bilgi ve becerilerle donanmış, eleştirel ve analitik düşünebilen bilimsel bir bakış açısı üzerine inşa edildiğini anlatarak, "Bu erdem sahibi genç dimaği, insan değerleriyle çevreye duyarlı, insan haklarına saygılı, bedenen zihnen ve ruhen sağlıklı, mutedil, kendi tarihini bilen, vatanını, milletini seven, adil ve merhametli bir kişi yetiştirmek üzere kurgulanmıştır." diye konuştu.

“Sürdürülebilir Kaliteli Eğitim”

Zirvesinin açılışında konuşan Vakıf Başkanı Prof. Dr. Birol Akgün, Maarif Vakfının, TBMM tarafından kabul edilen özel kanunla 2016 yılında kurulduğunu anımsatarak vakfın amacının Türkiye adına yurt dışında örgün ve yaygın eğitim faaliyetleri gerçekleştirmek ve Türkiye ile diğer ülkelerin halkları arasında sosyal ve kültürel alanda insani bağları geliştirmek olduğunu söyledi. Akgün, vakfın misyonu ve faaliyetlerinin BM'nin kuruluş tüzüğünde ifade edilen tüm dünyada kalıcı barışı korumak ve BM 2030 Vizyon Belgesi'nde deklare edilen "Sürdürülebilir Kalkınma İçin Kaliteli Eğitim" hedefleriyle örtüştüğünü dile getirdi.

Maarif Vakfının Türkiye'nin eğitimde yurt dışına açılan kapısı olduğunu dile getirerek Akgün, Türkiye, şunları kaydetti:

"Dünyanın farklı coğrafyalarında hizmet veren bir uluslararası eğitim ağı olarak bir taraftan uluslararası eğitimde yaşanan ge-

Türkiye Maarif Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı PROF. DR. BİROL AKGÜN

lişmeleri yakından takip ederken diğer taraftan her ülkenin kendine özgü eğitim içeriklerini de anlamaya, öğrenmeye gayret ediyoruz. Türkiye'nin eğitim alanındaki birikimini hem zenginleştirmek hem de paylaşmak amacıyla kurulan vakfımızın faaliyetleri, sadece yurt dışındaki okullarımızla sınırlı değildir. Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı, Türkçe alanında önemli bir boşluğu doldurmuştur. Bünyemizde kurmuş olduğumuz Maarif Ajansı ile yükseköğretimin uluslararasılaşmasına katkı sağlıyoruz. Dünyanın önemli üniversitelerinde açmış olduğumuz Türkiye Araştırmaları Merkezlerini kamusal sorumluluğumuzun bir parçası olarak değerlendiriyoruz. Türkiye'nin eğitim tecrübesini ve birikimini yurt dışına taşıırken küresel gelişmeleri de ülkemiz gündemine getiriyor, Türk eğitim camiasının hizmetine sunuyor."

ZİRVEDEN NOTLAR

İstanbul Eğitim Zirvesi bu yıl “Eğitimde Değişimi Yönetmek” temasıyla 17-18 Kasım 2023 tarihlerinde İstanbul’da gerçekleştirildi. Küresel düzeyde eğitime yön veren karar alıcıların, akademisyenlerin, uzmanların buluşma noktası oldu. Katılımın yoğun olduğu zirvede tema etrafında eğitimin geleceği açısından çok önemli konular ele alındı.

PROF. DR. CİHAD DEMİRLİ

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı

Türkiye yüzyılında millî manevî değerlerle çağın gereklilikleri ve yenilikçi yaklaşımlarla oluşturulan ulusal yapay zekâ stratejisinin eğitim sistemine entegre edilmesini takdirle karşılıyorum.

Türkiye’deki birçok alanda yaşanan gelişmelerin bir yansıması olarak eğitim alanında önemli bir dönüşümler yaşanmaktadır. Türkiye yüzyılı vizyonu ile birlikte yapmış olduğu çalışmaların eğitimin dönüşümünde yol gösterici olacağına inanıyorum.

Bugünü konuşmak için dünden mutlaka haberdar olmamız, yarına liderlik etmek için de bugünden konuşmaya, gereken uygulamaları ve politikaları üretecek insanlara yön verecek fikirleri tartışmaya başlamamız gerekiyor.

PROF. DR. CHİ-KİN JOHN LEE

Hong Kong Eğitim Üniversitesi

Dijitalleşme ve dönüşüm artık eğitimde yerini aldı. Okullar artık dijital öğrenmeye daha açık, ebeveynler bu konuda daha anlayışlı, öğretmenler de bu sisteme adapte olmuş vaziyette. Bu noktada eşitlik ve kaliteyi sağlamak hayati önemde.

Yapay zekânın en belirgin özelliği öğretmen rollerini dönüştürmesidir. Yapay zekâyı basitçe yeni bir teknoloji olarak görmek yanıltıcıdır. Bu teknoloji beraberinde değişim, dönüşüm ve entegrasyonla ilgili birtakım zorluklar getirmektedir.

Yapay zekâ vizyonu, öğretmen rollerinin ve dolayısıyla öğretmen eğitiminin dönüştürülmesini gerektirir. Yarının öğretmenleri yapay zekâ okuryazarı, kreatif yönleri güçlü ve problem çözücü olmalıdır. Bu yeni bağlamlarda yaşam boyu öğrenen biri olmak farklı ve daha heyecan verici bir anlam kazanıyor.

FADHLİNA BİNTİ SİDEK

Malezya Eğitim Bakanı

Değişim bir zorunluluk ama bu değişim nasıl yönlendirilmeli? Bir ahlaki pusulaya ihtiyacımız var. Dijital araçlar ve yapay zekâyı tabii ki seviyoruz. Ama ahlaki değerler olmadan çocuklara eğitim vermemiz mümkün olamaz.

İki parmağın birbirine dokunması sembolüyle ifade ettiğim değişimi kardeşlik, insanlık ve eğitimde huzur olarak yorumluyorum. Gelecek nesle bırakabileceğimiz en kıymetli şey iyi bir eğitim sistemidir.

TONY MWABA KAZADI

Demokratik Kongo Cumhuriyeti İlk, Orta ve Teknik Eğitim Bakanı

Eğitimde yaşadığımız zorluklar ve özellikle Covid süreci bizlere gösterdi ki eğitimde en önemli hususlardan biri öğrencilerin dikkatinin kaybolmamasını ve onların eğitimden soğumamalarını sağlamaktır.

Eğitimimize yeni teknolojiyi dahil etmeliyiz ama internet ve teknolojiye ulaşımı ülkenin en uç noktasındaki öğrenciye de ulaştırmamız lazım. Mesela elektrik kesintilerinin olmaması için yenilenebilir enerjiler üzerine çalışmalıyız.

Kültürümüze ve değerlerimize aykırı her uygulamayı saf dışı bırakmalıyız. Ahlağa aykırı olanı bertaraf etmeliyiz. Bir değişimin olması için iyi bir vizyon ve güçlü bir liderlik gerekir. Böylece bütün paydaşları değişimin parçası yapabiliriz.

PROF. DR. HALİL BERKTAY

İbn Haldun Üniversitesi

Öğretmene prestij ve güven konusunda destek sağlanması orta öğretim reformunun en kilit noktasıdır.

Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılında benim arzum dışsal bir amaç odaklı öğrenme ve eğitim anlayışından vazgeçip öğrenme için öğrenme, eğitim için eğitim tavrının benimsenmesidir.

Türkiye'nin yeni yüzyılında eğitim reformu için ihtiyacımız olan; daha az ders, daha az konu, daha çok ders saati, içeriğin derinleşmesi, tek ders kitabı yerine çoklu kaynaklar, öğretmenin seçiciliğine güven ve öğretmene güvendir.

PROF. DR. MARK WINTERBOTTOM

Cambridge Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Eğitimi yalnızca ekonomik getirisi ile düşünmek bizi bütüncül bakış açısından uzaklaştırır. İyi işleyen bir toplumun arka planında iyi eğitilmiş bir çocuk vardır. Ancak öğrenci merkezli ve bütünsellik odaklı bir eğitim anlayışıyla bilim ve teknoloji merkezli bir toplum elde edilebilir.

Eğitimin ne için olduğu konusunda derine inecek olursak gençlerin bilgiyi açıklama ve bilgiyi yorumlama özelliğine sahip olması diyebiliriz. Teknoloji, öğrencilerin öğrendiklerini anlamlandırmalarına yardımcı olmak içindir.

PROF. DR. DOUGLAS K. HARTMAN

Michigan Eyalet Üniversitesi

Öğrenciler zaten teknolojinin sıkı takipçileri. Onlarla iletişime geçmenin en iyi yoluysa onların kendi zihin yapılarıyla etkileşime geçmek. Onların teknolojiye olan bu meylini yönlendirmek öğretmenin en önemli vazifelerindedir.

Bir bilgisayarın başına oturup bu araçları kullanmaya başladığımızda, zihnimizin şüpheli olması gerektiğine dair bir tür algoritmik farkındalık geliştirmemiz gerekiyor. Beni belirli yönlere götürecektir ve öğrenme deneyimimi etkileyecek bir tür makine yanlılığının farkında ve uyanık olmalıyım.

Öğrenciler eleştirel düşünme hakkında bilgi sahibidir ancak bunu kullanmamaktadır. Eleştirel düşünme müfredatında bir amaç olarak belirtilmiş ancak öğrenme hedeflerinde yer almamıştır.

HAU MING TSE

Mimar, Uzman Araştırmacı, Eğitim Fakültesi, Oxford Üniversitesi

Öğrenme ortamlarını tasarlama sürecine öğrenci ve öğretmenlerin dahil edilmesi öğrencileri değişime teşvik edip öğrenmeyi desteklemektedir. Eğer okul tasarımı aidiyet hissi ve topluluk bilincini geliştiren bir nitelikteyse öğrenciler mutlu ve akademik olarak da başarılı olur.

Eğitimde değişimi yönlendirmemiz ve bunun için elimizden geleni yapmamız gerekiyor. OECD'ye göre yaşları 7-14 arasında değişen çocuklar 7 bin saatini sınıfta geçirirler. Bu tartışmanın odak noktaları öğrenciler ve sizlersiniz. O yüzden yüksek kaliteli mekanları tasarlamada her zaman söz sizde diye düşünüyorum.

PROF. DR. CELİLE ÖKTEN

Eğitimde bizlere güç veren etken, “insanı” ve “insanlığı” önemseyen anlayışımızdır.

**TÜRKİYE
YÜZYILI**

Türkiye Yüzylında, millî ve manevi değerlerimizi gözeten, bilgi ile becerileri birleştiren, çağın öğrenme ve öğretme yöntemlerini takip eden, yenilikçi eğitim teknolojilerini eğitimin her kademesine taşıyan, öğretmeni, aileyi ve öğrenciyi hep birlikte merkeze alan eğitim anlayışımızı hayata geçirdik. Burada bizlere güç veren etken “insanı” ve “insanlığı” önemseyen anlayışımızdır.

Bugün burada dünyanın dört bir yanından gelen eğitimcilerle ve değerli bilim insanlarıyla bir araya gelerek Türkiye'nin eğitim yüz-yılıını konuşuyor olmaktan büyük mutluluk duyduğumu belirtmek isterim. Türkiye Yüzylında, millî ve manevi değerlerimizi gözeten, bilgi ile becerileri birleştiren, çağın öğrenme ve öğretme yöntemlerini takip eden, yenilikçi eğitim teknolojilerini eğitimin her kademesine taşıyan; öğretmeni, aileyi ve öğrenciyi hep birlikte merkeze alan eğitim anlayışımızı hayata geçirdik. Burada bizlere güç veren etken “insanı” ve “insanlığı” önemseyen anlayışımızdır.

Çocuklarımıza fikirlerinde, hislerinde, hayallerinde ufuk olmak çabası içerisindeyiz. Çünkü eğitim ancak doğru yapıldığında ve doğru amaçlar için kullanıldığında doğru insanlar yetiştirir.

Teknolojik ilerlemeler ve değişen küresel dinamikler karşısında yenilikçi eğitim teknolojilerimizi sosyal ve duygusal becerilerle birleştirerek daha ileriye taşımaktayız.

Teknolojik imkânları kullanarak eğitim ile öğretimde fırsat eşitliğini sağladığımız okullarımızda bilgi ve becerileri, çağın öğretme ve öğrenme yöntemleriyle buluşturuyoruz.

Bu amaçla robotik kodlama becerilerini geliştirmek üzere ülke genelinde bilişim teknolojileri laboratuvarları kurduk ve kurmaya devam etmekteyiz. Yeni dönemde bu becerileri bir adım öteye taşıyıp sınıflarımızı geleceğe daha da uyarlayarak yenilikçi sınıflara dönüşürmeyi hedeflemekteyiz.

Ayrıca UNESCO'nun Küresel Eğitim İzleme Raporu'nda yer alan bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik (STEM) eğitimi çerçevesinde mühendislik konuları da müfredatımıza geniş bir biçimde dâhil edilmiştir.

“Dijital yerli” olarak ifade edilen teknoloji ile doğar doğmaz tanışan çocuklarımız ile “dijital göçmen” denilen teknolojik kültür ile sonradan karşılaşmış eğitim kadromuz arasındaki farkı kapatmayı amaçladık.

Bu bağlamda Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi Eylem Planı çerçevesinde veri biliminin temelleri, algoritmik düşünme, kodlama ve yapay zekâ uygulamalı eğitim konularına yönelik farkındalık artırıcı dijital içerikleri geliştirip öğretmenlerimizin hizmetine sunuyoruz. Öğretmenlerimizin mesleki gelişim eğitimlerini alabilecekleri ve içeriklere ulaşabilecekleri Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) bu anlamda önemli bir dijital içerik platformumuzdur.

EĞİTİMDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM

Geçmişimizin birikimini gelecekle buluşturup, teknolojiyi sadece tüketen değil teknolojiyle en iyisini üreten olarak eğitimde dijital dönüşümlerimizi gerçekleştiriyoruz.

Eğitim teknolojilerimizi başarılarıyla taçlandıran 2012 yılında yayın hayatına başlayan öğrencilere, öğretmenlere ve velilere özel birbirinden farklı içerikler ihtiva eden bir diğer dijital eğitim platformumuz EBA'dan da bahsetmek isterim. EBA, salgın döneminde uzaktan eğitimin ulusal ölçekte ve hızlı şekilde yürütüldüğü platform olmanın yanı sıra 2020'de dünyada en çok ziyaret edilen eğitim sitesi olmuş 2021'de ise eğitim kategorisinde dünyada ilk 5 ülke arasında yer almıştır. Yeni dönemde 1. sınıftan 8. sınıfa kadar olan zorunlu dersler öncelikli olmak üzere öğretim programlarımızla uyumlu EBA'daki tüm içeriklerimizi çağın gerektirdiği etkileşimliliği göz önüne alarak güncelliyoruz. Ayrıca EBA Yurt Dışı

21. YÜZYILIN GEREKSİNİMLERİNE HİZMET EDECEK, GELİŞEN VE DEĞİŞEN İHTİYAÇLARA CEVAP VEREBİLECEK BECERİLERLE DONATILMIŞ BİREYLER YETİŞTİRİRKEN EĞİTİMDE DİŞ POLİTİKA ANLAYIŞIMIZLA ULUSLARARASI PROJELERE EHEMMİYET VERMEKTEYİZ.

ile dünyanın neresinde olursa olsun gönül bağımız olan çocuklarımıza da ulaşıyor ve tüm ders içeriklerimizi onlarla paylaşıyoruz.

Dijital çağda öğrencilerimizden öğretmenlerimize, herkesin başarısına katkı sağlıyor; eğitimden keyif almalarını destekliyoruz.

Eğitim teknolojisindeki uygulamalarımızı yalnızca ulusal değil uluslararası ölçekte de devam ettiriyoruz. Bakanlığımızın ulusal ölçekte yaygın eğitim kapsamındaki faaliyetlerini sürdüren Halk Eğitimi Merkezlerindeki kursların dijital ortama aktarılacakları öncelikli olmak üzere Avrupa'daki tüm vatandaşlarımıza açılması hedefiyle 2023'te Halk Eğitimi Merkezleri Bilişim Ağı HEMBA'yı kurduk.

GENÇ GİRİŞİMCİLER VE ARAŞTIRMACILARA DESTEK

Eğitim teknolojileri sadece eğitim kalitesini artırma açısından değil ülke ekonomisi açısından da önemli bir sanayi sektörünü oluşturmaktadır.

Bu anlayışla bu sektörde yer alan girişimcilerimizi desteklemek ve yönlendirmek adına Eğitim Teknolojileri Kuluçka ve İnovasyon Merkezini (ETKİM) oluşturduk. Genç Girişimciler Programımız sayesinde gençlerimiz proje fikirlerini ülkemizin önde gelen girişimcilerine sunma ve onlardan geri bildirim alma fırsatına kavuşmaktadır.

Bunun yanı sıra eğitim teknolojileri alanında uluslararası mahiyette pek çok projeye ve ağa dahil olup projeler geliştirdik ve uyguladık. Örneğin Avrupa'da 2005 yılında başlatılan, öğretmenlerin ve öğrencilerin eğitim teknolojileri kullanımı ve yabancı dil gelişimlerini destekleyen uluslararası bir ağ niteliğinde olan ve 2009 yılında dâhil olduğumuz eTwinning faaliyetinde 2016 yılından bu yana tüm göstergelerde 44 ülke arasında 1. sıraya yerleşmekteyiz.

Bakanlığımızca bilimsel ve teknolojik gelişmeleri yakinen takip etmek amacıyla küresel ivmede belirlediğimiz stratejik alanlarda 1416 sayılı Kanun kapsamında yurt dışında yüksek lisans ve doktora öğrenimlerini görmek üzere bursiyer öğrenciler gönderiyoruz. Eğitimlerini tamamlayıp yurda dönen öğrencilerimizin genç bilim insanları, akademisyenler ve politika yapıcılar olarak ülkemizde istihdam edilmelerini sağlamak üzere ve sağlamaya devam ediyoruz.

Konuşmamın ilk bölümünü bitirirken Bakanlığımızca Türkiye Yüzyılı'nda millî

PROF. DR. CELİLE ÖKTEN

*T.C. Milli Eğitim Bakan
Yardımcısı*

1970 yılında İstanbul'da doğdu. Boğaziçi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden (1993) mezun oldu. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalında yüksek lisansını (1996), İstanbul Üniversitesi Yeni Edebiyatı Ana Bilim Dalında doktorasını (2004) tamamladı. 2006-2007 yılları arasında Wisconsin Üniversitesi'nde (Madison) Eğitim Programları Bölümünde Prof. Dr. Thomas Popkewitz ile birlikte "Dil planlaması ve Dil politikaları" üzerine doktora sonrası araştırmalar yapmış; daha sonra 2007-2011 yılları arasında Prof. Dr. François V. Tochon ile Wisconsin Üniversitesi ve Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Bakanlığının ortak desteklediği, Amerikan üniversitelerindeki Türkçe programlarının yeniden yapılandırılması ile ilgili bir proje olan "Dil Öğretiminde Derin Yaklaşım" çalışmasında eş yürütücü, materyal geliştirici ve program düzenleyicisi olarak görev almıştır. YÜ TÖMER müdür yardımcılığı, Erasmus koordinatörlüğü, çeşitli eğitim komisyonları başkanlığı görevlerini yürütmüştür. İngilizce ve Fransızca bilen Ökten, 2022-2023 yıllarında Bern Eğitim Müşaviri olarak görev yapmış ve 22.06.2023 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığına bakan yardımcısı olarak atanmıştır.

ve manevi değerlerin bilincinde gençlerimizi ve her daim yeni, gelişmiş öğretim ve iş birliği fırsatları üretecek programları teşvik ettiğimizin ve desteklediğimizin bir kere daha altını çizmek isterim. Türkiye'nin rekabet edebilirliğine ve küresel konumuna katkıda bulunabilmemiz için ülkemizin dış politika hedefleriyle uyumlu bir şekilde eğitim diplomasisi faaliyetleri yürütmemiz, uluslararası iş birliğinden en üst düzeyde faydalanmamız ve görünürlüğümüzü daha da artırmamız gerekmektedir.

21. yüzyılın gereksinimlerine hizmet edecek gelişen ve değişen ihtiyaçlara cevap verebilecek becerilerle donatılmış bireyler yetiştirirken eğitimde dış politika anlayışımızla uluslararası projelere ehemmiyet vermekteyiz.

HER KADEMEDE ULUSLARARASI İŞ BİRLİĞİ

Avrupa Yetişkin Öğrenimi Elektronik Platformu (Electronic Platform for Adult Learning in Europe) EPAL Projesi ile yetişkin eğitime yönelik farkındalık oluşturarak ve nitelikli içerik geliştirerek temel platform oluşturmayı amaçlıyoruz. Avrupa Komisyonu paydaşlığında yürüttüğümüz bu projenin ilk 20 ayında EPAL platformu kullanıcılarından olan ülkemiz on binlerce kullanıcısıyla 38 üye ülke arasında 1. sırada yer almaktadır.

Bildiğiniz üzere ülkemiz insani diplomasisi anlayışıyla geçici koruma altındaki milyonlarca insana ev sahipliği yapmaktadır. UNICEF ile yürütmüş olduğumuz ve başarılı şekilde tamamladığımız misafir ülke vatandaşlarına halk eğitimi merkezleri aracılığıyla örgün ve yaygın eğitim yönlendirmelerini amaçlayan Hızlandırılmış Eğitim Projesi'nin (HEP) çevrim içi sürümünü hayata geçirmek üzere görüşmelere başladık. Amacımız hiç kimsenin eğitimde yıl kaybetmemesini sağlamak, desteğe ihtiyacı olan çocuklarımızın geleceğine umut olmaktır.

Ayrıca misafir ülke vatandaşlarımızın mesleki eğitim, beceri kazanımları ve istih-

dam edilebilirlikleri için önemli projelerde etkin rol almaktayız. Yenilenebilir Enerji Sektöründe Suriyeliler ve Ev Sahibi Topluluk Üyeleri İçin İstihdam Edilebilirliğin Artırılması Projesi de bu kapsamda oldukça önemlidir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Kore hükümeti ile yapılan iş birliğiyle sosyal uyumu geliştirecek yerel düzeyde sürdürülebilir ve iyi geçim fırsatları sunmaktayız.

Kıymetli Türkiye Maarif Vakfı ve sizler kadar kıymetli YTB, TİKA gibi kurum/kuruluşların oryantasyon eğitimleri hakkında istişare ederek Bakanlığımızca bir eğitim diplomasisi üzerine çalışmalar yürütüyoruz. Uluslararası iş birliklerimizi artırmak adına ülkemizde TÜBİTAK gibi bilimsel araştırmalar yürüten kurum ve kuruluşların uluslararası ortaklıklarının artması için de teşebbüslerde bulunuyoruz.

Türkiye Yüzyılındaki Türkiye’de eğitim kalitesini artırmaya yönelik temel politika ve stratejilerimizde ilk olarak eğitime erişimin iyileştirilmesine odaklanma vardı. Bu süreçte kapsamlı ve detaylı çalışmalar yürüterek okul öncesi de olmak üzere tüm kademelerde okullaşma oranında kayda değer bir artış gösterdik. Öğretmen başına düşen ortalama öğrenci sayısında da OECD ortalamasına yaklaştık.

OECD raporlarında sadece fiziki ilerlememizi değil yapay zekâ alanındaki örnek uygulamalarımızı da görebilmekteyiz. OECD tarafından yayımlanan ülkelerin yapay zekâ uygulamalarını içeren bir raporda Türkiye’den farklı kurum/kuruluşlarımızın Güvenilir Yapay Zekâ Damgası ve Ulusal Veri Sözlüğü gibi önemli projelerine yer verilmiştir. Bakanlık olarak bizler yapay zekâ uygulamalarına önem veriyoruz. Örneğin yakın zamanda özel yetenekli öğrencilerimizin teknolojiyi etkin kullanmaları, bilişim alanında yeni beceriler kazanmaları ve bilgi işlemsel düşünme yeteneklerini güçlendirmek amacıyla “Bilim ve Sanat Merkezleri Yapay Zekâ Uygulamaları Atölye Programı” hazırladık.

**TÜRKİYE’NİN REKABET
EDEBİLİRLİĞİNE
VE KÜRESEL
KONUMUNA KATKIDA
BULUNABİLMEMİZ
İÇİN ÜLKEMİZİN DİŞ
POLİTİKA HEDEFLERİYLE
UYUMLU BİR ŞEKİLDE
EĞİTİM DİPLOMASİSİ
FAALİYETLERİ
YÜRÜTMEMİZ,
ULUSLARARASI
İŞ BİRLİĞİNDEN
EN ÜST DÜZEYDE
FAYDALANMAMIZ
GEREKMEKTEDİR.**

**İNSANIN OLDUĞU HER ALANA
DOKUNUYORUZ**

Sınırlarımızın ötesinde yurt dışı temsilciliklerimizden okullarımıza, öğretmenlerimizden öğrencilerimiz ve okutmanlarımıza kadar güçlü eğitim kadromuzla var gücümüzle çalışıyor, dünyada yaşanan tüm teknolojik ve bilimsel gelişmeleri yakinen takip ediyoruz. Yurt dışında faaliyet gösteren 65 okul ve kurumumuzdan da bahsetmek istiyorum. Bu kurumlarımızda Türkçe müfredatla eğitim yapıyor ve Türkiye’den görevlendirdiğimiz

öğretmenlerimizle eğitim öğretim faaliyetlerini yürütüyoruz. Yurt dışındaki okullarımızda öğrenim gören öğrencilerimiz, ülkemizdeki çocuklarımızla aynı eğitimi alıyor ve böylelikle yurt dışındaki çocuklarımız yurt içine döndüklerinde eğitim sistemimize daha kolay uyum sağlıyorlar.

Dünyanın neresinde olursa olsun vatanşarımıza ulaşmak için bütün imkânlarımızı seferber ediyoruz. Bu kapsamda, okullarımızın olmadığı ülkelere de öğretmen görevlendirmesi yapıyor ve Türkçe öğrenmek isteyen herkese elimizi uzatıyoruz. Bütün bunlara ek olarak, Amerika’dan Çin’e yüzlerce öğrencimize uzaktan eğitimle Türkçe öğretiyor ve uzaklardaki evlatlarımızın gönlüne şefkatle dokunuyoruz. Yüksek sosyokültürel etkileşim açısından en önemli köprünün eğitim olduğunu biliyor ve bu bilinçle çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Türkiye artık eğitim öğretim altyapısı ve sistemiyle birçok ülkeye örnek gösterilecek düzeye gelmiş durumdadır. Gerek yurt dışı görevim süresince edindiğim izlenimler gerek ise yaptığım araştırmalar ile Türkiye Yüzyılında eğitimde yapılan değişikliklere baktığımda birçok ülkeyle uyum içerisinde olduğumuzu hatta çoğu ülkeye göre ileride olduğumuzu görebiliyoruz. Eğitimdeki çoğu modülü artık biz farklı ülkelere anlatıp deneyimlerimizi paylaşıyoruz. Türkiye Yüzyılında başta eğitim olmak üzere her alanda özgünlüğümüzü koruyan daha nice modeller geliştirip üreten ülke konumuna gelmekteyiz.

Education for the Age of A.I.

3rd ISTANBUL
EDUCATION SUMMIT

3. İSTANBUL
EĞİTİM ZİRVESİ

3rd ISTANBUL
EDUCATION SUMMIT

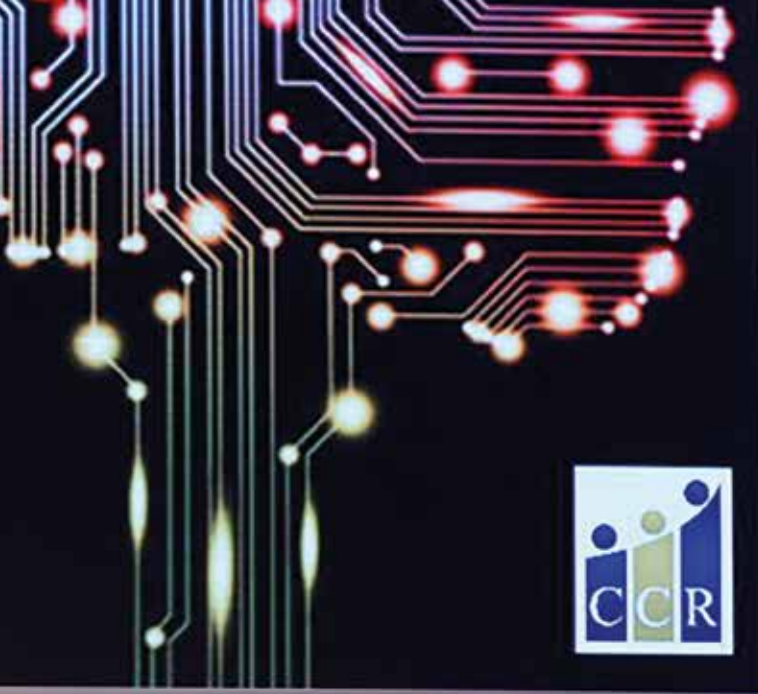
3rd ISTANBUL
EDUCATION SUMMIT

3. İ
EĞ

IBUL
ION SUMMIT

3. İSTANBUL
EĞİTİM ZİRVESİ

3rd ISTANBUL
EDUCATION SUMMIT

Geleceği Yönetmek: EĞİTİMDE YAPAY ZEKÂ

21. yüzyıl becerileri ekseninde teknoloji okuryazarlığı ile yapay zekânın, eğitimdeki yerine, anlamına ve yapabileceklerine değinen Fadel, özellikle öğretmen ve öğrenciler için yapay zekânın ne anlama gelmesi gerektiği hakkında çarpıcı analizler ortaya koydu.

BÜŞRA BULUŞ

T

3. İSTANBUL
EĞİTİM ZİRVESİ

İSTANBUL
EĞİTİM ZİRVESİ

3. İSTANBUL
EDUCATION

3. İSTANBUL
EĞİTİM ZİRVESİ

T

Istanbul Eğitim Zirvesi, 'Eğitimde Değişimi Yönetmek' temasıyla birbirinden kıymetli konuşmacılara ev sahipliği yaparken, ana tema konuşmacısı olarak dünyaca ünlü eğitim uzmanı Charles Fadel'i ağırladı. Yaklaşık bir saat boyunca katılımcılara hitap eden Fadel, değişen paradigmlar ve bunların somut ürünü olan teknolojilerin eğitime kazandırılması konusunda sahadan edindiği tecrübelerini ve görüşlerini izleyenlerle paylaştı. Etkileyici bir üslupla teknoloji ve eğitim ilişkisi üzerine düşünmeye davet eden Fadel konuşmasında, eğitimde yapay zekânın dönüştürücü gücüne odaklanarak bu alandaki zorlukları ve fırsatları ortaya koyan kapsamlı bir sunumla son derece ufuk açıcı değerlendirmelerde bulundu.

Fadel sunumunun başında, özellikle kamu sektörü ve eğitimin uyum sağlamada yetersiz kaldığını vurgulayarak ileriye dönük bir yaklaşımın önemini vurguladı. Ayrıca, başarıların sınırlayıcı bir faktör haline gelme potansiyeline dikkat çekerek PISA sıralamalarında yüksek başarı gösteren kurumların başarıyı merkeze alan yaklaşımlarını eleştirdi.

Yaratıcılık, eleştirel düşünme, merak gibi büyük anlamlar içeren kavramlar üzerinde çalışırken birçok analiz yaptığından bahseden Fadel, 21. Yüzyıl becerileri çerçevesinin hazırlanmasında 60 adet yetkinliğin mümkün olduğunca ortogonal olduğunu ve birbiriyle örtüşmediğini kanıtlamak için çok çalıştıklarını vurguladı. Dünyanın başarılı eğitim uygulamaları ile adından söz ettiren Singapur eğitim modelinin bile bu becerilerin pedagojisini ve değerlendirmelerini yapmadığının altını çizdi. Bunu bir sorun olarak nitelendiren konuşmacı, ekibiyle birlikte, becerilerin kazanımı hususunda daha fazla çalışmalar gerektiğini söyledi.

21. yüzyıl becerileri ekseninde teknoloji okuryazarlığı ile yapay zekânın, eğitimdeki yerine, anlamına ve yapabileceklerine değinen Fadel, özellikle öğretmen ve öğrenciler için yapay zekânın ne anlama gelmesi gerektiği hakkında çarpıcı analizler ortaya koydu.

YAPAY ZEKÂNIN KİMLİĞİ VAR MI?

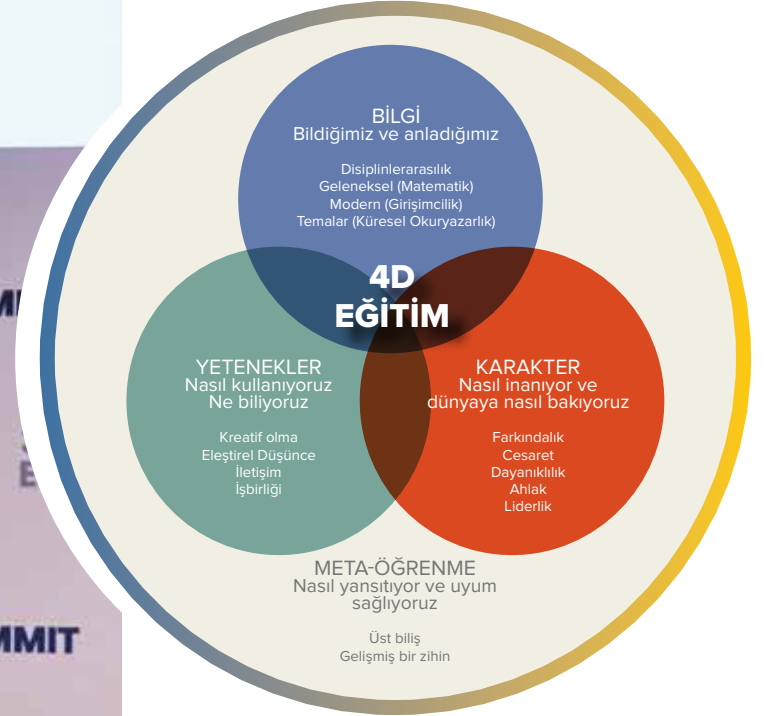
Dinleyicileri sorularıyla birlikte düşünmeye davet eden Fadel, yapay zekânın 3 katmanlı bir kimliğe sahip olduğundan bahisle; veri setleri, algoritma ve araçlar olarak tanımladığı katmanların yapay zekâyı nasıl şekillendirdiğini izaha girişti. “Veri seti katmanı, yapay zekâyı hangi veriler ile eğittiğiniz sonucuna göre şekillenir. Sürekli tıp literatürüne dair veri seti girildiğinde, sorulan soruların cevapları bu bağlamda gelecektir. Algoritma katmanı, farklı algoritmalar ile verilerin farklılaşması sağlanır. Her bir yeni algoritma, yapay

zekânın yorumunu çeşitlendirir. Araçlar katmanı, tanımlanan ara yüz ile yapay zekânın nasıl bir iletişim kanalı kullanacağı belirlenir. Burası kullanıcıların beğenilerine göre çeşitlenebilen bir platformdur.”

Yapay zekânın kimliğinden daha da önce onu nasıl kullanacağımıza karar vermemiz gerektiğini belirten Fadel, icat edilen kitlesel eğitim ile birlikte yeni düzene uyum sağlamak için ne yapmamız gerektiğini bir problem olarak gündeme getirdi. Toplum olarak, bu duruma sofistike yaklaşıp, ne öğrettiğimizi hem öğretmen hem de öğrenci düzeyinde nasıl öğrettiğimizi yeniden düşünmemiz gerektiğinin altını çizdi. Geleceğin ne getireceği hakkında kimsenin

YAPAY ZEKÂNIN, BU ÖĞRENME MODELİNE YENİ KAZANIMLAR SAĞLAYABİLECEĞİNİ BELİRTEN FADEL, ZAMANI VERİMLİ KULLANMANIN VE BİR KONUDA UZMANLAŞMANIN DAHA KISA SÜREDE GERÇEKLEŞEBİLECEĞİ KANISINDA.

kesin olarak bir şey bilemeyeceğini, makul tahminlerin ve öngörülerin üzerinde çalışıldığını belirten Fadel, her türlü olasılık için hazırlıklı olmamız tavsiyesinde bulundu.

YAPAY ZEKÂ İLE NASIL ÖĞRETECEĞİZ?

Öğrenmemizin her geçen gün arttığını vurgulayan Fadel'in teknoloji ile daha iyi öğrettiğimizi düşünmesi en önemli iddiası. Fadel, uyarlanabilir öğrenmenin (adaptive learning) bireyin öğrenme hızında öğrenmesine olanak tanımasıyla, yapay zekâ teknolojisine kolay bir geçiş yapmaya yardım ettiğini söyledi. Yapay zekânın, bu öğrenme modeline yeni kazanımlar sağlayabileceğini belirten Fadel, zamanı verimli kullanmanın ve bir konuda uzmanlaşmanın daha kısa sürede gerçekleşebileceği kanısında. Yapay zekânın en büyük vaadinin, bir dizi olasılıkla birlikte, bireysel öğrenen öğrenciler için, bir alanda ustalığa giden süreyi kısaltarak, ustalaşmayı daha ulaşılabilir hale getirmesi olduğunu savunması Fadel'in konuşmasında en dikkate değer tespitlerinden biriydi.

Fadel ve ekibi tarafından geliştirilen 4 Boyutlu Öğretim Modeli; bilgi, beceri, karakter ve meta öğrenme olarak tanımlanıyor. Bu modele göre neyi bildiğimiz ve anladığımız, bildiğimizi ve anladığımızı nasıl kullandığımız, nasıl davranıp dünya ile bağ kurduğumuz ve tüm bunları nasıl yansıtop, uyumlu hale geldiğimiz öğretimi şekillendiren temel unsurlar olarak konumlandırılıyor.

CCR, iki yıl boyunca ABD genelinden ve bağlı bölgelerden 70'in üzerinde uzman öğretmenle, iki tur, öğretmene dayalı çalışma yaparak öğretmenlere sosyal ve duygusal öğrenme (SEL) ve üst bilişsel öğrenme becerilerini izole etmeden, ancak akademik içerikleri aracılığıyla nasıl öğreteceklerini öğrenmelerine yardımcı olacak profesyonel öğrenme modeli geliştirmişti. İstanbul Eğitim Zirvesi'nde yaptığı konuşmada bu çalışmaya atıfta bulunan Fadel, buradan elde ettiği veriler ile yapay zekâ ile yeniden bir öğrenme modelinin tasarlanması gerektiğini vurguluyor.

Sistemin nasıl tasarlanıp çalıştığından daha ziyade, bireysel öğrenme ortamlarında yapay zekânın nasıl kullanılacağına zaman ayırmamız gerektiğini söyleyen Fadel, kimsenin API ve LLM gibi yazılım alt yapısını bilmesine gerek olmadığını ama bir sorunun nasıl tanımlanıp sorulacağını bilmesi gerektiğinin altını çiziyor.

KARAKTER EĞİTİMİNİN ÖNEMİ

Yaparak yaşayarak öğrenme, eleştirel düşünme, üretkenlik gibi beceriler eğitimin temel hedeflerini oluştururken; merak, liderlik, farkındalık, dayanıklılık ve cesaret gibi kavramların göz ardı edildiğini hatırlatan Fadel, karakter gelişimi olmadan bilgi ve becerinin ortaya çıkamayacağını savunuyor. 21. Yüzyıl becerilerinin ortaya çıkmasını istiyorsak anaokulundan başlayarak, öğrencilerde karakter eğitimlerine

CHARLES FADEL

**BIAC/OECD Eğitim Komitesi
Başkanı**

Müfredat Yeniden Tasarım Merkezi'nin kurucusu ve bu merkezin başkanlığını yürüten Fadel, aynı zamanda BIAC/OECD eğitim komitesine de başkanlık etmektedir. OECD Yapay Zekâ Uzmanları grubu üyesi, "Eğitimde Yapay Zekâ" adlı (2019) kitabın ortak yazarıdır; ayrıca "Dört Boyutlu Eğitim" adlı kitabı 23 dilde yayımlanmıştır. "21. Yüzyıl Becerileri" adlı kitabın yazarı Fadel, 30'dan fazla ülkede eğitim sistemleri ve kurumlarıyla çalışmıştır. Mesleğinin 25 yılını teknoloji yönetiminde (M/A-COM; Analog Devices; ve kurucusu olarak Neurodyne AI) geçirmiştir. Daha önce Fondation Helvetica Educatio (Cenevre, İsviçre'de) kuruculuğunu üstlenmiş ve başkanlığını yapmış, Cisco Systems'de Küresel Eğitim Lideri, MIT ESG ve Wharton/Penn CLO'da misafir araştırmacı, Harvard GSE proje direktörlüğü, Olin Mühendislik Fakültesinde Başkanlık Konseyi üyeliği görevlerinde bulunmuştur. Kendisini "küresel bir eğitim düşünce lideri, geleceği (fütürist), yazar ve mucit" olarak tanımlamaktadır.

odaklanmamız gerektiğini vurgulayan Fadel, bunu yaparken kasıtlı, kapsamlı, sistematik ve kanıtlanabilir bir eğitim geliştirmemiz gerektiğini iddia ediyor.

EĞİTİM MÜHENDİSLİĞİ

Tıp alanında yapılan bir çalışmadan yola çıkarak, yapay zekâ ile yapılabilecekleri sıralayan Fadel, artık mühendislik eğitimi kadar, eğitimin mühendisliğinin de konuşulması gerektiğini belirtiyor.

"Bir tıp öğrencisinin, kendi alanıyla alakalı çalışmaları yürütüp, hastalar üzerinde denemeler yapması gerekmektedir. 50 adet gerçek hasta ile çalıştıktan sonra yapay zekâ

araçları ile 50.000 adet sentetik hasta oluşturularak analiz için çalışma verisini toplayabilmesi, bu ve benzeri birçok çalışmayı en zararsız ve gerçeğe yakın hali ile mümkün kılması, yapay zekânın eğitimde nasıl kullanılacağına bir örnektir.”

Bu çalışmadan bahseden Fadel, leonoid sentetik hastalar üzerinde yapay zekâ tabanlı işlem analitiğini geliştirebildiğini söylüyor. Sonuç olarak, pek çok disiplinin tamamen tanımlayıcı veya niteliksel olmaktan çıkıp giderek daha analitik hale geldiğini belirten Fadel, “Bir asır önceki biyolojide, eğer türler arasındaki farkı görmek istiyorsanızagalara bakardınız, tüylere bakardınız. Şimdi ise DNA testi yapmak çok daha analitik bir hale geldi. Burada gördüğümüz şey mühendislik eğitimi değil,

**YAPAY ZEKÂNIN
KİMLİĞİNDEN DAHA
DA ÖNCE ONU NASIL
KULLANACAĞIMIZA
KARAR VERMEMİZ
GEREKTİĞİNİ BELİRTEN
FADEL, İCAT EDİLEN
KİTLESEL EĞİTİM İLE
BİRLİKTE YENİ DÜZENE
UYUM SAĞLAMAK İÇİN NE
YAPMAMIZ GEREKTİĞİNİ
BİR PROBLEM OLARAK
GÜNDEME GETİRDİ.**

eğitim mühendisliğinin ortaya çıkışıdır.” diyerek 1922 yılında John Dewey’in eğitimsel mühendislik kavramı ile dile getirdiği ifadeyi bir adım ileriye götürüyor ve ‘eğitim mühendisliği’ olarak tanımlıyor. Fadel buradan hareketle, öğretme ve öğrenmeyi daha sistematik tanımlanması gereken bir kavram olarak ele alıyor.

Konuşmasının sonunda, çeşitli coğrafyalarda, farklı müfredatlar ile elli binden fazla öğrenciyi bünyesinde barından Türkiye Maarif Vakfı’nı takdir eden Fadel, Vakfın, hızla gelişen teknoloji dünyasında, kendi okullarında yenilik yapmak için büyük imkanları ifade etti. Yapay zekâ ile öğretimin farklılaşacağını vurgulayan Fadel, Türkiye Maarif Vakfı’nın, bunu inşa edileceğini dile getirdi.

DOÇ. DR. ZEYNEP ARKAN

III. İstanbul Eğitim Zirvesi'nin Ardından

Eğitim bağlamında tđm dđnyada öne çıkan konularıyla III. İstanbul Zirvesi, teknoloji odaklı teması çerçevesinde eğitime yönelik bakış açılarını zenginleştirici, yönlendirici ve dönüştürücü bir etkinlik oldu. Zirve, teknolojik gelişmelerin eğitime etkisinin sonuçlarına yönelik ihtiyaçların ve bu ihtiyaçların giderilmesi için atılacak adımların belirlenmesi için somut önerilerin paylaşıldığı, tüm paydaşların ortak bir alanda farklı disiplinleri ilişkilendirerek iş birliği yapabildiği bir tartışma zemini oluşturmayı başardı.

ISTANBUL
EDUCATION SUMMIT

EĞİTİM SIRAĞI:
İSTANBUL

EĞİTİM SIRAĞI:
İSTANBUL

EĞİTİM SIRAĞI:
İSTANBUL

T

ürkiye Maarif Vakfı, eğitim alanındaki son trend ve yeniliklerin ele alındığı, geliştirilen stratejiler ile eğitimin geleceğine dair perspektiflerin sunulduğu, sektörün tüm paydaşlarının katılımı ile küresel bilgi paylaşımına fırsat tanıyan İstanbul Eğitim Zirvelerinin üçüncüsünü 17-18 Kasım tarihlerinde İstanbul Bağlarbaşı Kongre ve Kültür Merkezi'nde gerçekleştirdi.

Dünyanın farklı coğrafyalarından siyasi aktörlerin, akademisyenlerin, eğitim uzmanlarının, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin katıldığı İstanbul Eğitim Zirvelerinin ilki 2021 yılında çevrimiçi ve “Eğitimde Yeni Eğilimler ve Dönüşümler” başlığı ile yapıldı. 2022 yılında yüz yüze gerçekleştirilen Zirve'nin teması ise “Okulun Geleceği: Pandemi Sonrası Eğitimin İhtiyaçları” idi. Bu yıl, “Eğitimde Değişimi Yönetmek” teması ile ortaya konulan Zirve'de; özellikle eğitim alanında meydana gelen değişimler, yapay zekâ ve teknolojik gelişmelerin, dijital uygulamaların ve eğitim sistemlerinin dayandığı paradigmlar, gittikçe yaygınlaşan yeni nesil okul mimarisi ile ilgili görüşler ele alındı ve Türkiye Yüzyılı'nda eğitim konusu etraflıca değerlendirildi. Oldukça geniş bir katılımı ile gerçekleştirilen zirve, Türkiye Maarif Vakfı'nın uluslararası işbirlikleri ve farklı kültürlerin etkileşimine de fırsat tanıyan bu tarz platformlar ile eğitim alanına küresel boyutta katkı sağlayan etkili bir kurum haline geldiğini kanıtlar mahiyetteydi.

III. İstanbul Zirvesi; T.C. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan açılış programında okunan mesajında Türkiye'nin son yirmi bir yıl içinde elde ettiği bilim ve teknoloji başarılarıyla, eğitimde dünya çapında çekiciliğe sahip bir merkez haline geldiğinin altını çizdi. Türkiye Maarif Vakfı'nın nitelikli insan yetiştirmedeki rolüne vurgu yapan Erdoğan, Vakfın FETÖ'nün vermiş olduğu

zararı gideren ve eğitimde fırsat eşitliğine hizmet eden misyonuna dikkat çekti.

Türkiye Maarif Vakfı Başkanı Prof. Dr. Birol Akgün'ün, Vakıf faaliyetleri, amacı, vizyonu ve misyonu hakkında aydınlatıcı bilgiler verdiği sunuş konuşmasının ardından söz alan Millî Eğitim Bakanı Prof. Dr. Yusuf Tekin, hem kendi tarih ve toplumsal değerlerimize dayanan hem de küresel çapta meydan gelen teknolojik gelişmeler

OLDUKÇA GENİŞ
BİR KATILIMLA
GERÇEKLEŞTİRİLEN
ZİRVE, TÜRKİYE
MAARİF VAKFININ
ULUSLARARASI
İŞBİRLİKLERİ VE
FARKLI KÜLTÜRLERİN
ETKİLEŞİMİNE DE
FIRSAT TANIYAN BU
TARZ PLATFORMLAR
İLE EĞİTİM ALANINA
KÜRESEL BOYUTTA
KATKI SAĞLAYAN ETKİLİ
BİR KURUM HALİNE
GELDİĞİNİ KANITLAR
MAHİYETTEYDİ.

ile uyumlu yeni bir eğitim sistemi oluşturmanın kaçınılmazlığını ifade etti.

Moderatörlüğünü Prof. Dr. Birol Akgün'ün yaptığı Zirve'nin ilk oturumuna Demokratik Kongo Cumhuriyeti İlk, Orta ve Teknik Eğitim Bakanı Tony Mwaba Kazadi, Malezya Eğitim Bakanı Fadhlina Binti Sidek ve Bosna Hersek Saraybosna Kantonu Eğitim Bakanı Naida Hota Muminović'in katıldı. Oturumda, eğitimde değişimin önemi ve vizyoner liderlik konusu çerçevesinde değişime nasıl öncülük edileceği, vizyoner bir lider olmanın gereklilikleri ve toplumlardaki paydaşlar ile iş birliği hususları ele alındı. Farklı kıtalardan eğitim bakanlarının farklı yönlerde temas ettikleri bu oturum kapsamında ayrıca; toplumların kültürel, dini ve sosyal açıdan farklılık gösteren tüm kesimlerine hitap eden bir vizyon sunmanın önemine değinildi. Bu oturumda öne çıkan bir başka nokta ise, özellikle son yıllarda hızla gelişen teknoloji ve dijital uygulamalardan yararlanırken insani değerlere odaklanmanın, geçmişe ve toplumsal değerlere sahip çıkmanın, korumanın ve bu değerlerin paylaşılmasının önemi oldu.

“Eğitim Paradigmaları ve Felsefelerindeki Değişim” başlığını taşıyan ve moderatörlüğünü Prof. Dr. Mehmet Özkan'ın yaptığı ilk panele ABD Indiana Üniversitesi'nden Profesör Charles Reigeluth, Tanzanya, Zanzibar Devlet Üniversitesi'nden Dr. Meryem Cafer Ismail ve Birleşik Krallık Cambridge

Üniversitesi'nden Profesör Mark Winterbottom katıldı. Sunumlarda; geleneksel paradigmalardan değişen dünyanın gerektirdiği koşulları sağlamakta yetersiz kaldıkları ve belli merkezlerden üretilen eğitim sistemlerinin farklı toplumların koşulları ve ihtiyaçlarını göz ardı ederek gittikçe standartlaşmaya yöneldiği dile getirildi. Ayrıca öğrenme şekillerinin ve beceri edinme yollarının değiştiği ve buna bağlı olarak öğrencinin yeteneklerinin ve bireysel ilgi alanlarının geliştirilmesinin önemi vurgulandı. Bunlara ek olarak, öğrencinin sadece akademik ve bilişsel bağlamda değil, bütünsel olarak değerlendirilmesinin gerekliliği üzerinde duruldu.

III. İstanbul Zirve'sinde ikinci paneli "Dijitalleşme Çağında Eleştirel Düşünme

Yeteneğini Korumamanın Yolu: İnsan Kalabilmek" başlığını taşıyordu. Prof. Dr. Çetin Kaya Koç tarafından yönetilen panele Hong Kong Eğitim Üniversitesi'nden Profesör Chi-Kin John Lee, New York Tiran Üniversitesi'nden Profesör Marenglen Biba ve Michigan State Üniversitesi'nden Profesör Douglas K. Hartman katıldı. Panel kapsamında; gelişen teknoloji ile gittikçe yaygınlaşan dijitalleşme konusunda farklı perspektifler ele alındı. Oturumda, yapay zekânın bir düşman değil, eğitim süreçlerinin bir tamamlayıcısı olarak görülmesine, ama aynı zamanda potansiyel olumsuz etkilerine ve bu yeni şekillenen süreçlerin yönetiminde öğretmen rol ve mesleki gelişim süreçlerinin yeniden yapılandırılmasının gerekliliğine vurgu yapıldı.

Zirve'nin "Toplumsal Değişimler ve Sürdürülebilirlik, Okul Mimarisi ve Mekânın Öğretici Rolü" başlıklı ve moderatörlüğünü Prof. Dr. Mustafa Öztürk'ün yaptığı üçüncü panelinde; Oxford Üniversitesi'nden Hau Ming Tse, MIT Medya Lab'dan Dr. Jennifer Groff ve Malezya eski Eğitim Bakanı Prof. Dr. Maszlee Bin Malik söz aldılar. Oturumda, okulların fiziki şartlarının öğrenme üzerindeki rolü ve etkisi masaya yatırıldı.

Zirve'nin en dikkat çeken konuşmalarından biri, 21st Century Skills: Learning for Life in Our Times" adlı kitabın yazarı Charles Fadel tarafından yapıldı. Özellikle yapay zekâ ile ilgili olarak çok sade, bu konuda hiçbir fikri olmayanların bile kolaylıkla anlayabileceği bilgiler veren Fadel, dijital okur yazarlığın önemini vurguladığı sunumunda

(araç kullanma becerisini örnek olarak vererek) eğitim süreçlerinde AI yönetme becerisini geliştirmiş olanların, yürüyen kişiden daha hızlı olacağını belirtti. Yapay zekânın insanların yerini almayacağı, bu teknolojiyi kullananların, kullanmayanların yerine geçeceği şeklindeki öngörüsü ise oldukça etkileyiciydi.

III. İstanbul Zirvesi'nde tema çerçevesinde gerçekleştirilen oturumlardan ilki, moderatörlüğünü Dr. Mehmet Akın Bulut'un yaptığı "Yarımın Eğitim Dünyasında Teknoloji" başlıklı oturumdu. Kıdemli Dijital Stratejist ve İçerik Pazarlama Uzmanı Didem Kaya, T3 Vakfı Mütevelli Heyeti Üyesi ve Yönetim Kurulu Başkanı Elvan Kuzucu Hıdır ve Macaristan Maarif Okulları'ndan Okul yöneticisi Attila Hajko bu oturumun konuşmacılarıydılar. Oturumda dijital uygulamaların öğrencileri takım çalışmasına teşvik ettiği, böylelikle hem bir ekipte çalışabilme becerilerini desteklediği hem de öğrencilere kendilerini tanıma fırsatı verdiği ifade edildi. Veri setlerindeki ön yargıya dikkat çekilen konuşmalarda bu yargıların bazıları için avantaj bazıları için ise dezavantaj olduğunun altı

çizildi. Geleceğin teknolojilerinin geçmişin adaletsizliklerini devam ettirdiğinden hareketle zihinsel sömürgecilikten kurtulmanın yolunun, bilgi ve teknoloji üretmekten geçtiği vurgulandı. Bu kapsamda Milli Teknoloji Hamlesi ve T3 Vakfı gibi girişimlerin öneminden bahsedildi.

Bir diğer oturum, "Türkiye Yüzyılı'nda Eğitim" temasıyla yapıldı. Prof. Dr. Cihad Demirli moderatörlüğünde gerçekleştirilen oturuma T.C. Milli Eğitim Bakan yardımcısı Doç. Dr. Celile Ökten, İbni Haldun Üniversitesi'nden Prof. Dr. Halil Berktaş, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi'nden Prof.

Dr. Azmi Özcan katıldı. Oturumda Türkiye'nin son yüzyılında eğitim sisteminde yaşanan gelişmeler, değişimler ve bu süreçlerde dikkat çeken hususlar ele alındı.

Zirvede bir diğer dikkat çeken oturum "Okul Yöneticileri Oturumu"ydü. Dünyanın farklı bölgelerinde Maarif okullarında görev yapan yöneticilerin katıldığı oturumda, etkili bir öğrenme ortamı sunmanın avantajları, okul dışı aktivitelerin öğrenim süreçlerine katkısı, sınıf /okul/öğrenme ortamlarının öğrenmeyi ve ekip çalışması yapmayı destekleyecek şekilde tasarlanmasının gerekliliği üzerinde duruldu.

AWARD CEREMONY

3 ISTANBUL
EDUCATION
SUMMIT
17-18 NOVEMBER 2023

3 İSTANBUL
EĞİTİM
ZİRVESİ

Oturumda yöneticiler, kendi okullarında hayata geçirdikleri uygulamalar ve yansımaları hakkında tecrübelerini de katılımcılarla paylaştılar.

III. İstanbul Eğitim Zirvesi küresel konuları çoklu ve derin bir bakış açısıyla ele aldı. Zirve kapsamında, eğitim sistemlerinin teknolojik gelişmelerden nasıl etkilendiği, eğitimle nasıl ilişkilendirildiği, eğitim dünyasına yenilikler getirmenin yanı sıra ne gibi zorluklarla karşılaştığı sorularına cevap arandı. Bunların yanı sıra eğitim sistemleri ile teknolojiyi ilişkilendirirken insani değerlerin nasıl korunabileceği de gündeme gelen önemli konulardan biriydi. Eğitim sisteminin uygulayıcıları, politika yapıcıları ve karar alıcıları; dijital bölünme, teknolojik aidiyet, öğrenci ve öğretmen farkındalığı açısından olumlu ve olumsuz yönleriyle teknolojik gelişmelerin eğitim sistemlerine etkisini bütün boyutlarıyla değerlendirdi. Bu bağlamda “küresel köy” kavramı ve teknolojinin etkisi ile dönüşen toplum ve eğitim üzerinde duruldu. Teknolojik gelişmelerle ortaya çıkan eğitimde paradigma değişimi ve felsefi temeller ele alındı. Değişen paradigma bağlamında dönüşen öğretmen ve öğrenci rolleri, öğrencilerin akademik başarısı, öğretmenlerin mesleki gelişimi, eğitim içeriği ve ölçme-değerlendirme boyutuyla eğitim unsurlarına dikkat çekildi. Teknoloji doğası gereği hızla gelişmeye açık olduğu için eğitimde teknoloji kullanımına yönelik güncel bilgiler konusunda da farkındalık

**ZİRVE OTURUMLARINDA
EĞİTİMDE TEKNOLOJİ
KULLANIMINA
YÖNELİK GÜNCEL
BİLGİLER KONUSUNDA
DA FARKINDALIK
ARTTIRILMAYA
ÇALIŞILDI. ÜZERİNDE
ÖNEMLE DURULAN
KONULARDAN BİRİ DE
FARKLI MİMARİDEKİ
ÖĞRENME ORTAMLARI,
EĞİTİM MODELİ, OKULUN
FİZİKSEL YAPISININ
UYUMU VE TÜM
BUNLARIN PEDAGOJİK
BOYUTUYDU.**

arttırılmaya çalışıldı. Üzerinde önemle durulan konulardan biri de farklı mimarideki öğrenme ortamları, eğitim modeli, okulun fiziksel yapısının uyumu ve tüm bunların pedagojik boyutuydu.

Eğitim bağlamında tüm dünyada öne çıkan konularıyla III. İstanbul Zirvesi, teknoloji odaklı teması çerçevesinde eğitime yönelik bakış açılarını zenginleştirici, yönlendirici ve dönüştürücü bir etkinlik oldu. Zirve, teknolojik gelişmelerin eğitime etkisinin sonuçlarına yönelik ihtiyaçların ve bu ihtiyaçların giderilmesi için atılacak adımların belirlenmesi için somut önerilerin paylaşıldığı, tüm paydaşların ortak bir alanda farklı disiplinleri ilişkilendirerek iş birliği yapabildiği bir tartışma zemini oluşturmayı başardı.

ISTANBUL
EGITIM
ZIRVESI
TÜRKİYE MAARİF
VAKFI

PROF. DR.
CHARLES M. REIGELUTH

Eğitimde Paradigma Değişimi

Zaman ölçekli öğrenci gelişiminden öğrenmeye dayalı ilerlemeye geçişe neden ihtiyacımız var? Dijital çağda bilgi edinmek daha önemli hale geliyor ve yaşam giderek bütün yönleriyle daha karmaşık bir hâl alıyor. Bu nedenle çok daha fazla insanı daha yüksek düzeyde eğitmemiz gerekiyor.

Eğitimde paradigma değişimine öncülük etmek konusunda madalyonun iki yüzünün olduğunu bilmemiz gerekir. Öncelikle liderlerin hangi değişikliklerin yapılacağı ve bu değişikliklerin nasıl gerçekleştirileceği hakkında bir fikirlerinin olması gerekir. Bir diğer deyişle, yeni düzende örnek okulların nasıl olması gerektiğini, mevcut endüstriyel çağın örnek okullarını öğrenci merkezli örnek okullara nasıl dönüştüreceklerini bilmeleri gerekir. Şimdi bu paradigma değişikliğine dair madalyonun her iki yüzüne de değineceğim.

YENİ PARADİGMA NASIL OLMALI?

Indiana Üniversitesi'ndeki araştırma ekibinin Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yeni paradigma okulları üzerine yaptığı bir araştırmaya dayanarak belirtmek istediğim üç nokta var:

Birincisi, okulların öğrenci merkezli olmamasıyla ilgili. Bu, içeriğe hâkim olup olmadıklarına bakılmaksızın, bir programdaki öğrencilerin önceden belirlenen bir süreye bağlı olmadan bir konuda aynı düzeyde ilerlemelerine endekslili öğrenmeye dayalı okullar olduğu anlamına gelir. Endüstriyel çağ sistemimizin zamana dayalı öğrenci gelişimi, yavaş öğrenenlerin kazanımlarında boşluklar oluşturuyor, bu da onların gelecekte bağlantılı konuları öğrenmelerini zorlaştırıyor ve onlar için sınıfta kalmak kaçınılmaz oluyor. Diğer taraftan bu sistem hızlı öğrenenlerin kendi potansiyellerinin farkına varmalarını engelliyor, hatta bu öğrenciler sıkılıp okulu bırakma noktasına gelebiliyorlar.

ZAMANA DAYALI ÖĞRENCİ İLERLEMESİNDEN ÖĞRENMEYE DAYALI ÖĞRENCİ İLERLEMESİNE GEÇİŞE NEDEN İHTİYACIMIZ VAR?

Sanayi Çağı'nda el emeği hakimdi, bu nedenle pek çok insanı ileri seviyede eğitme-

nize gerek yoktu. Aslına bakarsanız maddi açıdan buna gücünüz de yetmezdi. Bunun tersine, dijital çağda bilgi edinmek daha önemli hale geliyor ve yaşam giderek bütün yönleriyle daha karmaşık bir hal alıyor. Bu nedenle çok daha fazla insanı daha yüksek

düzeyde eğitmeniz gerekiyor. Ekonominiz öncelikle endüstriyel değilse (montaj hatlarını düşünün), artık öğrencilerin yeterliklerini dikkate alan bir sisteme ihtiyacınız var demektir.

Ancak tüm öğrenciler kendi hızlarında ilerlerken bir öğretmen sınıfı nasıl yönetebilir? Açıkçası öğrenmeyi standart hale getirmektense onu kişiselleştirmeliyiz. İncelediğimiz okullar öğrenme hızını, öğrenmeyi destekleyecek öğretim yöntemlerini ve hatta her öğrenci için öğrenme hedeflerini özelleştirmişti. "Peki, neden hedefler?" diye soracak olursanız, elbette tüm öğrencilerin öğrenmesi gereken bazı ortak temel bilgiler vardır. Ancak günümüzde Sanayi Çağı'na kıyasla çok daha farklı kariyer türleri mevcut, dolayısıyla tüm öğrencilerin aynı şeyleri öğrenmesi ters etki yaratıyor. Bunun yerine, bazı ortak temel veya standart müfredata ek olarak her öğrencinin bireysel ilgi alanlarını ve yeteneklerini geliştirmeliyiz. Bu nedenle, müfredatın bazı bölümlerinin

tüm öğrenciler için zorunlu olması, bazı bölümlerininse hız ve öğretim yöntemleriyle birlikte kişiselleştirilmesi gerekir. Öğrenci profilleri bunu başarmanın anahtarıdır ve teknoloji bu profilleri otomatik olarak güncelleyebilir.

Peki bu okullar öğrenmeyi, öğretmenlerin aşırı yüküne maruz kalmadan üstesinden gelebilecekleri şekilde nasıl kişiselleştirildiler? Öğrencinin rolünün pasiften (yani dinleyerek ve okuyarak öğrenme) aktif öğrenmeye (yani yaparak öğrenme veya proje tabanlı öğrenmeye) evrilmesi gerekiyordu. Sonuç olarak, öğretmenin rolünün sahnedeki bilgelikten, sahadaki rehberliğe dönüşmesi gerekiyordu.

Teknoloji, projeleri öğrenciler için son derece motive edici hâle getirmek için kapsamlı öğrenme ortamları sağlayabilir. Ayrıca her proje sırasında ihtiyaç duyulan beceri ve bilgilerde, verimli bir şekilde ustalaşmayı ve bu becerilerin kolay aktarılmasını mümkün kılan araçlar sağlayabilir. Bu tür eğitimlerin çoğuna, Khan Academy gibi sitelerde zaten çevrimiçi ücretsiz bir şekilde ulaşılabilmektedir. Öğrenciler ayrıca işbirlikli öğrenmeyle takım tabanlı

**ENDÜSTRİYEL ÇAĞ İLE
DİJİTAL ÇAĞ'IN EĞİTİM
PARADİGMALARI
BİRBİRİYLE UYUMLU
DEĞİLDİR. ÖĞRENCİ
GELİŞİMİNİ ÖNE ÇIKARAN
BİR EĞİTİM İÇİN ZİHİNSEL
EĞİTİM KALIPLARIMIZI
DEĞİŞTİRMEMİZ GEREKİR,
BU DA SINIF DÜZEYLERİNİ
ORTADAN KALDIRMAK
ANLAMINA GELİR.**

projelerde birbirlerinin öğrenmesine yardımcı olabilir; bu da onların ekip çalışması gerektiren işler yapan sektörlerde çalışmalarını için hazır olmalarına yardımcı olacaktır. Öğretmenler, öğrencilere daha fazla kendi kendini yönlendirebilen öğrenenler olmaları için koçluk yapabilirler. Bu, onların yaşam boyu öğrenmeye açık bireyler olabilmeleri için çok önemlidir.

Tüm bu özellikler (yetkinliğe dayalı eğitim, kişiselleştirilmiş öğrenme, proje tabanlı öğrenme, işbirlikli öğrenme ve öz-yönetimli öğrenme, aktif öğrenci olarak öğrenci ve rehber olarak öğretmen ile birlikte öğrenme) sistematik olarak birbirine bağımlıdır. Biri olmadan diğerleri çok etkili olamaz. Başka bir deyişle, bir treni uçağa dönüştürmek için parça parça değişiklikler yapamayacağımız gibi, öğretmen merkezli, Sanayi Çağı eğitim paradigmasında da parça parça değişiklikler yapamayız. Endüstriyel Çağ ile Dijital Çağ'ın eğitim paradigmaları birbirleriyle uyumlu değildir. Öğrenci gelişimini öne çıkaran bir eğitim için zihinsel eğitim kalıplarımızı değiştirmemiz gerekir, bu da sınıf düzeylerini ortadan kaldırmak anlamına gelir. Proje bazında düşünülmesi kursları ortadan kaldırmak anlamına gelirken yeterlilikler veya mikro yeterlilikler açısından düşünülmesi ise notları ortadan kaldırmak anlamına gelir. Projeleri yürütmek için stüdyolar veya atölyeler tasarlamalıyız; bu da bildiğimiz sınıfları ortadan kaldırmak anlamına gelir.

İkinci söylemek istediğim şu şekilde özetlenebilir. Bir öğretmene “Ne öğretiyorsun?” diye sorun. Kaç öğretmen “öğrenciler” diye söze başlar? Öğrencilerimiz düşündüklerinden ve bildiklerinden çok daha fazlasıdır. Gelişimsel ihtiyaçları beceri ve bilgi edinmenin çok ötesine uzanır. İşin sosyal ve duygusal gelişim boyutu da vardır ve çok önemlidir. Özellikle genç öğrenciler söz konusu ise, eğitimcilerin onların bilişsel, sosyal, duygusal, psikolojik, fiziksel vb. çok boyutları olan, tam gelişimleriyle ilgilenmeleri gerekir. Daniel Goleman, kişinin hayattaki başarısı ve mutluluğu için duygusal zekânın bilişsel zekâdan daha önemli olduğuna dair ikna edici kanıtlar sunar. Son zamanlarda sosyal-duygusal öğrenmeye (SEL) odaklanılması bu gerçeğin kabullenildiğini gösterir. Dahası, öğrenciler, eğer sizin umursadıklarınızı düşünmüyorsa, ne düşündüğünüzü de umursamıyorlar denilebilir. Dolayısıyla, giderek daha fazla öğrenci merkezli paradigma

okullarında, her öğretmenin bir çocuğun yaşamının gelişimsel bir aşamasından sorumlu olduğunu görüyoruz. Öğrenci yaklaşık üç ila dört yıl aynı öğretmenle birlikte olur ve eğer aralarında iyi bir eşleşme yoksa öğretmeni değiştirme seçeneği de vardır. Bu, her öğretmenin evinde farklı yaşlardaki (belirli bir gelişim düzeyi dahilinde) öğrencileri olduğu anlamına gelir. Böyle olduğunda öğretmen her öğrenciyi daha iyi tanıyabilir ve onların tam ve çok yönlü gelişimini teşvik edebilir. Bu, insani değerleri eğitim sistemine dahil etmenin son derece etkili bir yoludur.

Yeni paradigmanın doğasına ilişkin son olarak söylemek istediğim, öğrenci projelerinin sırf öğrenciyi daha iyi hâle getirmek için tasarlanıp seçilmemesi gerektirir; projelerin aynı zamanda öğrencinin dünyasını da iyileştirmesi (Prensky) gerekmektedir. İyileştirme en önce öğrencilerin aileleri ve okullarından başlamalı, daha sonra yavaş yavaş toplumlarını, devletlerini ve uluslarını iyileştirmeye doğru genişlemelidir.

Paradigma Değişim Süreci Nasıl Yönetilir?

Şimdi paradigma değişikliği konusunda madalyonun ikinci yüzüne gelelim. Paradigma değişiminin parça parça reformlardan çok daha zor olduğunu anlamak önemlidir, çünkü sanayi çağındaki öğretmen merkezli eğitim sisteminin neredeyse tüm parçalarının değişmesi gerekmektedir. Indiana Üniversitesi'ndeki doktora öğrencilerinden oluşan bir ekibin desteğiyle Indianapolis'teki küçük bir okul bölgesinde paradigma değişikliği çabasını kolaylaştırmak için 11 yılımı harcadım ve bu bize küçük bir okul bölgesindeki paradigma değişim süreci hakkındaki bilgilerimizi geliştirmek için harika bir fırsat verdi. Burada en önemli ilkelerden bazılarını sizlerle paylaşmak istiyorum. Ancak bunu yapmadan önce mevcut bir eğitim sistemini dönüştürmekle yeni bir okul sistemi tasarlamak arasındaki farka değinmek istiyorum. Çünkü, mevcut bir sistemi dönüştürmek çok daha zordur.

DR. CHARLES M. REIGELUTH

Indiana Üniversitesi

Dr. Charles M. Reigeluth eğitimde paradigma değişikliğine odaklanan seçkin bir eğitim araştırmacısı ve danışmanıdır. Harvard Üniversitesi'nden ekonomi lisansını alan Dr. Reigeluth doktorasını Brigham Young Üniversitesi'nde öğretim psikolojisi alanında tamamlamıştır. Lise düzeyinde fen dersleri vermiş, Syracuse ve Indiana Üniversiteleri'nde 25 yıl profesörlük yapmıştır. Charles Reigeluth halen Indiana Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde fahri profesördür. Indianapolis kentinde küçük bir okul bölgesinde 11 yıl paradigma değişikliği girişimine yardımcı olmuştur. Dr. Reigeluth'un kaleme aldığı son kitapları: Öğretim Tasarımı Teorileri ve Modelleri, Cilt IV: Öğrenci Merkezli Eğitim Paradigması; Vizyon ve Eylem: Kişiselleştirilmiş Yetkinliğe Dayalı Eğitim Yoluyla Okulları Yeniden Keşfetmek; ve Öğretim Tasarımı Sürecinin Öğrenci Merkezli Teori ile Birleştirilmesi: Bütünsel 4D Model (www.reigeluth.net/holistic-4d). Model çerçevesinde K-12 eğitiminde öğrenci merkezli, yeterliliğe dayalı paradigmaya doğru ulusal dönüşümün kaydı tutulmakta ve rehberlik sunulmaktadır. Dr. Charles Reigeluth bu konuda sunumlar ve danışmanlık yapmaktadır.

İlk prensibim paradigma değişikliği çabasının en önemli sonucuyla ilgilidir. Bu sizi şaşırtabilir. En önemli sonuç, uyguladığımız sistem özellikleri değil, sistemin paydaşlarında meydana gelen zihniyetlerdeki (zihinsel modeller olarak da adlandırılan) değişimin yaygınlığıdır. **Paydaşlarda zihniyet değişikliği** olmadan, bir okul sisteminde hiçbir paradigma değişikliği başarılı olmaz. Çünkü, öğretmen merkezli zihniyet, öğrenci merkezli paradigmayla bağdaşmaz. Zihniyetlerdeki değişikliklerle birlikte öğretmenler, yöneticiler, ebeveynler ve hatta öğrenciler, öğrenci merkezli paradigmanın ne kadar iyi olduğunu anlayacak ve sistemi dönüşüme zorlayacaktır. Dahası, zihniyetleri değişen yalnızca liderler veya yöneticiler olursa, diğer herkesin dönüşüme direnmesi muhtemeldir ve bu da başarılı sonuçlar vermeyecektir. Paydaşların iyi bir öğrenci merkezli okulu ziyaret etmesi, böyle bir okul hakkında bir video izlemesi, hatta böyle bir okul hakkında okuma yapması da dahil olmak üzere zihniyet değişimini teşvik etmenin çeşitli yolları bulunabilir. Mesela, bir okul hakkında küçük grup tartışmalarına katılmak da bunlardan biridir.

Dolayısıyla **ikinci prensibim geniş paydaş katılımıdır**. Birçok paydaşın, özellikle de her paydaş grubundaki fikir liderlerinin (öğretmenler, yöneticiler, destek personeli, öğrenciler ve hatta ebeveynler) eğitimle ilgili zihniyetlerini geliştirmelerine yardımcı olmak önemlidir. Aslında insanlar hem değişim sürecinin doğası hem de değişikliklerin doğası üzerinde bir miktar kontrol sahibi olduklarını hissederseniz, değişim

me çok daha yatkın olurlar. Dolayısıyla paydaşların dönüşüm sürecine katılımı ve sahiplenme duygusu, direncin azaltılması, dönüşüm motivasyonunun artırılması ve sürdürülebilirliğin sağlanması açısından çok önemlidir.

Üçüncü prensibim siyasi destektir. Hiçbir grubun dönüşüm çabasını sabote etmeye çalışmaması için tüm paydaş gruplarının liderlerinden destek almalısınız, ancak aynı zamanda dönüşüm süreci önemli miktarda para ve uzmanlık gerektirecektir. Öğrenci merkezli paradigmanın çalıştırılması öğretmen merkezli paradigmadan daha pahalı değildir ancak endüstriyel çağdaki bir sistemi öğrenci merkezli bir sisteme dönüştürmenin maliyeti yüksektir. Tesislerde, teknolojik araçlarda, öğretmen becerilerinde ve hatta öğrencilerin öğrenmeye yaklaşımında tek seferlik değişiklikler yapılmasını gerektirir. Dönüşüm için bu kaynakları elde etmede siyasi desteğe ihtiyacınız vardır.

Dördüncü prensibim tüm sistemin dönüşümüdür. Bir okulun müdürünün ve öğretmenlerinin büyük bir vizyonla ve enerjiyle dönüştüğü birçok okul bölgesi gördüm, ancak 10 yıl sonra okul, öğretmen merkezli paradigmaya geri döndü. Neden? Çünkü okul, bölgesinin geri kalanıyla uyumsuz hâle geldi (tıpkı bir demiryolunun havayoluyla uyumsuz olması gibi) eski sistemi savunan güçler okulu yeniden eskiye döndürmek için sürekli çalıştı. Sistemin tamamını değiştirmesenziz değişiklikler kalıcı olmaz.

Ancak dönüşüm sürecinin pahalı olduğu göz önüne alındığında, tüm sistemi bir kerede dönüştürmeyi göze almak zordur. Bu da bir sonraki prensibime, dönüşüme paralel sistemler yaklaşımına yol açıyor.

PAYDAŞLARDA ZİHNİYET DEĞİŞİKLİĞİ OLMADAN, BİR OKUL SİSTEMİNDE HİÇBİR PARADİGMA DEĞİŞİKLİĞİ BAŞARILI OLAMAZ. ÇÜNKÜ, ÖĞRETMEN MERKEZLİ ZİHNİYET, ÖĞRENCİ MERKEZLİ PARADİGMA BİLE BAĞDAŞMAZ.

Demiryollarının dönüştürülmesiyle hava ulaşım sistemi yerleşmedi. Hava ulaşımı Demiryollarının yanında paralel bir sistem olarak yapılandırıldı ve zamanla daha fazla yolcu demiryolundan uçağa geçti. Benzer şekilde, öğrencilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin istedikleri paradigmayı seçebilecekleri bir anlayışla, bir okul bölgesi birbirinden bağımsız olarak çalışan iki bölgeye bölünebilir. Öğrenci merkezli paradigmaya en çok ilgi duyanlar, daha sonra takip etmeye daha az kararlı olanların yolunu açan ön-

cüler olabilir. Eninde sonunda göç tamamlanacak ve öğretmen merkezli okullar ortadan kalkacaktır. Bu, dönüşüm maliyetini zamana yayarak daha uygun hâle getirirken öncülerin başarılı olması için yeterli kaynak da sağlar. Ve öğrenci merkezli paradigmanın daha fazla etkililiğine ve daha iyi yaşam kalitesine dair somut kanıtlar elde edinceye kadar, değişim konusunda isteksiz olanlara baskı oluşturmadan direnci azaltır.

Paradigma değişimini kolaylaştıran deneyimime ve aynı zamanda Amerika Birleşik Devletleri'nde 1000'den fazla dönüştürülmüş

okulun deneyimine dayanarak paradigma değişim süreci için birçok başka ilke belirledim. Bunlar çoğunlukla sözleşmeli okullarda belirlenen ilkelerdir. Zira bu okulların tüm sistem yaklaşımıyla dönüştürülmesi çok daha kolaydır çünkü bunlar genellikle daha büyük bir bölge tarafından kontrol edilmeyen okullardır. "Vizyon ve Eylem" kitabımda anlattığım diğer önemli ilkeler arasında kaldıraç, ortaya çıkma, sistem tasarımı, ideal tasarım, üründen ziyade süreç, fikir birliği oluşturma süreci, katılımcı liderlik (hizmetkar liderlik veya gelişimsel liderlik olarak da bilinir), hazır olma, kapasite, kültür ve öğrenme deneyimlerinin tasarlanmasının önceliklendirilmesi gibi ilkeler sıralanabilir.

Dönüşüm sürecinin ne kadar zor ve pahalı olduğu göz önüne alındığında, liderlerin bu tür bir değişim konusunda deneyimi olan bir rehberden veya en azından konu hakkında kapsamlı bir şekilde okuma ve araştırma yapacak bir yardımcıdan destek almasını şiddetle tavsiye ediyorum. Paradigma değişikliği, özellikle aşırıçılık, hizipçilik, iklim değişikliği ve yapay zekânın artan tehditleri göz önüne alındığında, çocuklarımızın, topluluklarımızın ve ülkelerimizin geleceği açısından son derece önemlidir.

DİDEM KAYA BAYRAM

Teknolojiye Ne Öğretiyoruz ve Teknoloji Bize Kendimiz Hakkında Ne Öğretiyor?

Teknolojinin mevcut modellerle bu tahminleri yapmasının tek yolu beslendiği verilerdir; başka bir deyişle, küresel olarak ötekisine dair eşitsizlik ve ayrımcılıklarla dolu kolektif geçmişimizdir. Bu teknolojilerin eğitim dışında da iyi belgelenmiş bir önyargı geçmişi var ve bu ırkçı, cinsiyetçi, yanlış kalıpların tam olarak nasıl ortaya çıktığını anlamak her zaman kolay olmuyor.

Bir hikayeye başlayalım: Amerika Birleşik Devletleri'nde beyaz bir anne, 7 ve 2,5 yaşlarındaki iki çocuğuyla, her gün New York'taki mahallesinde dolaşır. Kadın gezinti esnasında gördüğü dilencilerin yanına yaklaşmadan etraflarından dolaşarak ilerlemeyi tercih eder. Kasabanın bu kesiminde karşılaştığı dilencilerin neredeyse tamamı siyahi adamlardır. Bir gün evde küçük çocuk aniden annesine, siyah erkeklerin kötü olduğunu, söyler. Küçük çocuğun ebeveynleri dehşete düşer. Çünkü onlar çocuklarına hiçbir zaman açık bir şekilde ırkçı olmalarını telkin etmemiş, iyi ve özgürlükçü insanlardır.

Sonunda anne, çocuğunun başıboş köpekler ve elektrik prizleri gibi “kötü” şeylerden uzak durulması konusundaki uyarılarını dikkate aldığını ve bunu tam tersi şekilde uyguladığını fark eder. Yeni yürümeye başlayan çocuk, annesinin kendileriyle siyah dilenciler arasına dikkatle mesafe koyduğunu görmüş ve bunu onların da kötü olması nedeniyle yaptığını varsaymıştır.

Bu hikâye Prof. Shannon Sullivan’ın “İyi Beyaz İnsanlar” kitabından alınmıştır. Hikâyenin, makine öğrenimi ve yapay zekânın, geçmişimizin ve günümüzün sorunlarını sürdüren ve bunları geleceğimize yansıtan kalıpları yeni yeni yürümeye başlayan çocuk gibi nasıl bulduğuna dair iyi bir örnek olduğunu düşünüyorum. Bugün eğitimin geleceğini, teknoloji ve dijitalleş-

menin rolünü değerlendirirken, geleceğin teknolojilerinin geçmişteki adaletsizlikleri nasıl ve neden sürdürdüğüne ve bu dönüyü kırmak için neler yapabileceğimize odaklanmanızı istiyorum. Yapay zekâ veya makine öğreniminin temeli, algoritmaların kalıpları bulmak ve sonuç üretmek için büyük miktarda veri tüketmesine dayanmaktadır. Sorun, bu veri setlerinin tarafı olması

ve herkesi eşit şekilde temsil etmemesidir. ChatGPT gibi dil modellerini göz önüne alın. Öğrenciler de dahil olmak üzere hepimiz tarafından giderek daha fazla kullanılıyor. Bir değerlendirme yapmak gerekirse, ChatGPT'nin aylık 100 milyon aktif kullanıcıya ulaşması yalnızca 2 ay sürdü; Instagram'ın bu hedefe ulaşması ise 2,5 yıl sürdü.

ChatGPT ve diğer dil modelleri internetten alınan veriler kullanılarak eğitilir. İnternette 2 dakikadan uzun süre kalan herkes, isimsiz yorum bölümlerinin ve birçok çevrimiçi forumun insanlığın en kötü yanını yansıttığını bilir.

Son zamanlarda insanlar ChatGPT'ye İsraililerin özgürlüğü hak edip etmediğini sorduğunda dil modelinin tüm insanlar gibi İsraililerin de özgürlüğü hak ettiğini söyleyerek yanıt vermesi şaşırtıcı mı? Ancak Filistinlilerin özgürlüğü hak edip etmediği sorulduğunda model, yapay zekâ modeli olarak kişisel görüşleri, duyguları veya inançları olmadığını ileri sürerek bunun karmaşık bir konu olduğu şeklinde bir cevap veriyor. Veri kümelerindeki önyargı tek sorun değil. Bu veriler tüm toplulukları eşit derecede temsil etmiyorlar. 2017'de Batı Şeria'da Filistinli bir inşaat işçisi, Facebook'ta buldozere yaslanmış bir fotoğrafın altına “**يصبحهم**” (yusbihuhum) yazdığı bir fotoğraf paylaştığı için tutuklandı. Facebook bunu İngilizce'ye “canlarını acıt”, İbranice'ye ise “saldır” şeklinde tercüme etti. Aslında bu kelimenin anlamı “günaydın” demektir. İngilizce dışındaki diller, özellikle de Arapça veya Çince gibi dil açısından İngilizceden çok farklı olan diller, dil sistemleriyle İngilizce kadar sorunsuz çalışmaz. Bunun Arapçanın çok karmaşık olmasından kaynaklandığı öne sürülüyor. Ancak daha akılcıca bir analiz yapmak gerekirse, sistemin Arapça için tasarlanmadığı, dolayısıyla sistemin Arapça söz konusu olduğunda yanlış olduğu ortaya çıkar. İşçi saatlerce tutuklu bir şekilde sorgulanmaya devam ederken kimsenin kelimenin Arapçasına bakmaz zahmetine girmemesi ise ayrıca tuhaf bir

**YAPAY ZEKÂ VEYA
MAKİNE ÖĞRENİMİNİN
TEMELİ, ALGORİTMALARIN
KALIPLARI BULMAK
VE SONUÇ ÜRETMEK
İÇİN BÜYÜK MİKTARDA
VERİ TÜKETMESİNE
DAYANMAKTADIR. SORUN,
BU VERİ SETLERİNİN
TARAFI OLMASI VE
HERKESİ EŞİT ŞEKİLDE
TEMSİL ETMEMESİDİR.**

durumdu. Sonunda biri bunu akıl etti ve adam serbest bırakıldı. Facebook bu rahatsızlıktan dolayı adamdan ve ailesinden özür diledi.

Bazı grupları dezavantajlı hâle getiren ve diğerlerine ayrıcalık tanıyan yanlış tutum, erkekler ve kadınlar arasında, ırksal olarak tanımlananlarla onların üzerine yerleştirilen beyaz insanlar arasında, sömüren ile sömürgeleştirilen arasındaki ayrımlar da dahil olmak üzere gruplar arasındaki tarihsel güç dinamiklerini düzgün bir şekilde haritalandırıyor. Yapay zekâ etiği, teknoloji ve eğitimin sömürgeleştirici etkisi hakkında düşünen ve konuşan çok sayıda akademisyen, eğitimci ve aktivist var ve bunların sayısı da her geçen gün artıyor. Bunlardan biri, Google'daki 'Etik Yapay Zekâ' ekibinin eş lideri olarak görevinden kovulan Etiyopyalı Amerikalı bilgisayar bilimcisi Timnit Gebru'dur.

Gebru bizi, otomasyon yanlışlığına karşı uyarıyor. Teknolojinin onu inşa eden insanlardan ve ortaya çıktığı sosyal ve tarihsel gerçekliklerden bir şekilde kopuk olduğu fikrinin yanlışlığına dikkat çekiyor. Teknolojinin nesnelliliğine veya adilliliğine dair bir yanlış inanç, teknolojinin her alanda giderek daha fazla kullanılmasına yol açıyor.

Örneğin not vermeyi ele alalım. Birkaç yıl önce Birleşik Krallık'ta 'A Level' olarak da bilinen ileri düzey ulusal yerleştirme sınavlarında büyük bir skandal yaşanmıştı. Bu sınavlar, Birleşik Krallık'ta öğrencileri üniversite programlarına yerleştirmek için kullanılan ve milyonlarca gencin kariyer sürecini büyük ölçüde etkileyen sınavlardır. Birleşik Krallık'taki öğrenciler pandemi nedeniyle 2020'de A seviyesine geçemediler. Bu nedenle hükümet, öğretmenlerin öğrencilere geçmiş performanslarına dayalı olarak tahmini bir A düzeyi puanı vermesi gerektiğine karar verdi. Ancak not enflasyonu ile mücadele etmek için tahmin edilen bu notların, sadece öğrencinin değil aynı zamanda geldikleri okulun geçmişini de kullanan bir algoritma tarafından ayarlandığını söylediler. Notlarını gören öğrencilerin çoğu üzgündü. Yaklaşık %40'ının notları algoritma tarafından düşürülürken yalnızca %2'sinin notlarında öğretmenlerinin tahmininden yüksek algoritmik bir artış oldu. Algoritmik olarak notu düşürülen kişiler kimlerdi peki? Bu öğrenciler dezavantajlı, yani tarihsel olarak ortalama daha düşük performansla sahip, daha fakir okullarda öğrenim gören yüksek performans gösteren öğrencilerdi. Öğrenciler ve ebeveynleri durumu protesto etmek için sokaklara çıktılar ve hükümet başlangıçta geri adım atmadı. Hatta bir yetkili bunun, öğretmenlerin yoksul öğrencilere çok hoşgörülü bir şekilde not verme eğiliminde olması nedeniyle gerçekleştiğini, dolayısıyla teknolojinin gayet nesnel bir değerlendirme yaptığını ifade etti. Halkın tepkisi dinmeyince geri adım atılarak öğretmenlerin verdiği notlar esas kabul edildi.

Algoritma, en zeki çocukları (ne anlama geliyorsa) değil, özel okullara gidenleri ve Birleşik Krallık'ta özel okuldaki yararlanabilen kesimleri hesaba katarak yanlış sonuçlar veriyordu. Etnik açıdan farklı kökenden gelenlerin ağırlıklı olarak işçi sınıfından olduğunu tahmin edebilirsiniz. Şimdi bu sistemlerin üniversiteye girişte

**CHATGPT VE DİĞER
DİL MODELLERİ
İNTERNETTEN ALINAN
VERİLER KULLANILARAK
EĞİTİLİR. İNTERNETTE 2
DAKİKADAN UZUN SÜRE
KALAN HERKES, İSİMSİZ
YORUM BÖLÜMLERİNİN
VE BİRÇOK ÇEVİRİMİÇİ
FORUMUN İNSANLIĞIN
EN KÖTÜ YANINI
YANSITTIĞINI BİLİR.**

veya hangi kişi veya projelerin hibe ve fon alacağına karar vermek amacıyla kullanıldığını hayal edin. Teknolojinin mevcut modellerle bu tahminleri yapmasının tek yolu beslendiği verilerdir; başka bir deyişle, küresel olarak ötekisine dair eşitsizlik ve ayrımcılıklarla dolu kolektif geçmişimizdir. Bu teknolojilerin eğitim dışında da iyi belgelenmiş bir önyargı geçmişi var ve bu ırkçı, cinsiyetçi, yanlı kalıpların tam olarak nasıl ortaya çıktığını anlamak her zaman kolay olmuyor.

Sınıftaki teknolojiyi düşündüğünüzde ne hayal ediyorsunuz? Bir tarafta, nitelikli bir öğretmen ve akıllı tahtalar eşliğinde mevcut öğrenci sayısı az olan sınıflarda her öğrenciye ipad'ler dağıtan ve uzakta yaşayan uzmanlara zoom çağrılarını gönderen üst düzey özel okullarınız; diğer tarafta ise evde veya kalabalık sınıflarda öğretmen olmadan izlenen, önceden kaydedilmiş dersler var.

ABD'de öğretmen açığı sorunu olduğundan Mississippi eyaletindeki bazı kırsal ve yoksul bölgelerdeki okullar, öğrencileri için çevrimiçi dersler vermek üzere eğitim teknolojisi şirketlerine başvurmakta zorunda kaldılar. Ancak bu, kalite ve etkileşim

eksikliğine yol açtı ve halihazırda zorluk yaşayan öğrencileri daha da derin bir çukura sürükledi. Pandemi döneminde kendi ülkemizde olduğu gibi dünya genelinde de önceden kaydedilmiş video derslerin veya zoom okullarının kalitesiyle ilgili benzer şikayetler dile getirildi. Öğrencilerin öğretmenler tarafından ön-

**MODELLERİN EĞİTİMİNDE
TEMEL TEŞKİL
EDEN VERİ SETLERİ,
MODELLERİN HİZMET
VERDİĞİ TOPLUMLARI
YANSITMALIDIR. SADECE
ÇEŞİTLİLİĞİ SAĞLAMAMIZ
YETMEZ, AYNI ZAMANDA
HAKİKATEN BU ALANDA
DA SÖMÜRGEÇİLİKTEN
KURTULMAMIZ
GEREKİYOR.**

ceden kaydedilmiş videoları izlemek için okula geldikleri bir sistemi yönetmek çok daha ucuz maliyetlidir ve bu, eğitimdeki eşitsizliğin yeni yüzü olarak görülebilir.

2019'da Çinli bir gazeteci Yujie Xue, duygu tanıma teknolojisine dayalı olarak öğrencilerin dikkat düzeyini tespit etmek için yüz tanıma teknolojisini kullanan Pekin'deki bir okul hakkında yazdı. Bu teknoloji giderek daha fazla incelemeye tabi tutuluyor. Bu teknoloji yalnızca Batı medyasının insan hakları ihlalleri nedeniyle eleştirmeyi sevdiği Çin'de kullanılmıyor. Londra sokaklarının yanı sıra ABD ve İsrail'in birçok yerinde hükümet ve ordu yüz tanımayı kullanıyor. Eğitimin geleceğini ve teknolojinin sınıf içindeki rolünü hayal ederken tüm bu senaryoları dikkate almalıyız.

Bu sorunlar sadece sınıfta mı geçerli; yoksa dışarıda da sorunlardan kaçmak mümkün değil mi?

Bu sistemlerin kaçınılmaz olduğunu düşünmek, sorumluluğu teknoloji geliştiricilerin omuzlarına yüklüyor. Burada sorulması gereken ilk soru şu: Bu teknolojileri kim üretiyor? Peki rakamlar bu konuda ne söylüyor?

Önde gelen yapay zekâ konferanslarındaki yazarların yalnızca %18'i, yapay zekâ profesörlüklerinin %20'si, Facebook'taki araştırma personelinin %15'i ve Google'daki araştırma personelinin %10'u kadınlardan oluşuyor. Siyah çalışanlar Google'ın tüm işgücünün %2,5'ini, Facebook'un %4'ünü ve Microsoft'un %4'ünü temsil ediyor. Bu şirketler, hayalet işe (ghost work) ihtiyaç duydukları durumlar dışında, çeşitlilik içeren bir grubu çalıştırmıyor.

Bir kedinin neye benzediğini makinaya öğretmek için milyonlarca kedinin fotoğrafını manuel olarak etiketlemek veya geri kalanlarımız pisliğe bulaşmasın diye bir bilgisayarda iğrenç videoları ve görüntüleri izleyip filtrelemek gibi işlerde farklı gruplardan insanları çalıştırıyorlar. Bazıları Facebook'ta asgari ücret karşılığında zihinsel işkence yapıldığını ve çalışanlara sağlık güvencesi verilmediğini söylüyor. Bu tür işler çoğunlukla gezegenin güneyindeki insanlar tarafından yapılıyor.

Birçok eski ABD ve İngiltere kolonisi (Filipinler, Kenya ve Hindistan), ABD ve İngiltere şirketleri için hayalet çalışma merkezleri haline geldi. Bu ülkelerin ucuz, İngilizce konuşan işgücü ve sömürge geçmipleri, veri çalışması için bu ülkelerde yaşayan insanları kullanışlı kılıyor.

Dijital yeni-sömürgeciliği sürdüren diğer ilginç olgu ise Beta testidir. Yapay zekâ sistemleri bazen "gerçek" kullanıcılara uygulanmadan önce daha savunmasız gruplar üzerinde deniyor. Örneğin Cambridge Analytica, algoritmalarını ABD ve Birleşik Krallık'ta kullanmadan önce 2015 Nijerya ve 2017 Kenya seçimlerinde kullandı. Beta testinin uygulandığı bu deneylerin Kenya seçimlerini doğrudan etkilediği ortaya çıktı.

Bu tür testler Britanya İmparatorluğu'nun kolonilerini yeni ilaçlar ve teknolojiler için laboratuvar olarak kullandığı tarihsel yaklaşımın günümüze yansımadır. Aynı muamele ABD'deki marjinal ve savunmasız nüfus için de geçerlidir. Bu sistemlerin birçoğu, çoğunluğu beyaz erkek tek-

DİDEM KAYA BAYRAM
Kıdemli Dijital Stratejist ve İçerik Pazarlama Uzmanı

Didem Kaya Bayram, 1993 yılında İstanbul'da doğmuştur. Lise yıllarını burslu okuduğu Robert Kolej'de geçirmiş, akadebinde yine burslu olarak kazandığı Yale Üniversitesinde eğitim almak için Amerika'ya gitmiştir. Burada Amerika Çalışmaları bölümünde, beyaz üstünlüğü ideolojisi (white supremacy) üzerinde odaklanmıştır. Mezun olup yurda dönen Kaya-Bayram, yüksek lisans eğitimini İstanbul Teknik Üniversitesi, Bilim, Teknoloji, Toplum Çalışmaları bölümünde, Amerikan tıp tarihindeki epistemolojik mücadeleler ve ırkçılık üzerine yazdığı tezi ile tamamlamıştır. TRT World bünyesinde başladığı iş hayatına, TRT Dinle ve Tabii platformları kurucu ekiplerindeki görevleri ve TRT 2 Dijital İçerik ve Strateji müdürlüğü ile yaklaşık 6 yıl devam etmiştir. Bugünlerde ırkçılığın global tarihi, sömürgecilik ve sekülerleşme konuları üzerinde sürdürdüğü çalışmalarına ve akademik kitap çevirilerine devam eden Didem Hanım evli ve bir çocuk annesidir.

nokratlardan oluşan bir sınıfın işçi sınıfını ayırdığı bir düzen üzerinde yükseliyor.

Bu sorunlar kaçınılmaz ve çözümsüz değildir.

İlk adım olarak; fikir aşamasından son uygulamaya kadar tabloyu çeşitlendirmek,

bu teknolojileri yaratan herkesin; üreticilerin, tasarımcıların, mühendislerin, eğitimcilerin temsil ettikleri toplumları yansıtmaması şarttır. Modellerin eğitiminde temel teşkil eden veri setleri, modellerin hizmet verdiği toplumları yansıtmalıdır. Sadece çeşitliliği sağlamamız yetmez, aynı zamanda hakikaten bu alanda da sömürgecilikten kurtulmamız gerekiyor.

Çeşitlendirmeyi bir filme farklı etnik, ırksal, dinsel kökenden aktörlerin seçilmesi olarak düşünebilirsiniz; ancak senaryo yazarları, yönetmenler ve yapımcılar aynı kişiler olduğu sürece bu filmler benzer sömürge hikayelerini daha renkli yüzlerle anlatmaya devam edecektir. Mesele hikayeleri, anlatılanları değiştirmekle, anlatılmamış hikayeleri anlatmakla ve sesi çıkmayan insanları temsil eden senarist, yönetmen ve yapımcılara sahip olmakla ilgilidir.

Teknolojinin üreticisi olmamız gerekiyor. Türkiye'nin sanayi ve teknolojideki atılım çabasını gösteren Milli Teknoloji hamlesi ve Selçuk Bayraktar'ın öncülüğünde teknoloji alanındaki faaliyetleri desteklemek üzere kurulan T3 Vakfının çalışmaları eğitimcilerin bu dönüşümde oynayabileceği rol, öğrencileri sadece tüketici olmaktan çıkarıp teknoloji üreticisi olma yolunda onları teşvik etmek; aynı zamanda dijital okuryazarlık, otomasyon önyargısının yıkılması ve kolektif eleştirel düşüncemizi ortaya çıkan teknolojik yeniliklere uygulamak konusunda onlara rehberlik etmektir. Gençlerimizi, etkileri günümüzde de süren, kolektif yakın geçmişimizi aydınlatan bir dünya tarihi bilgisiyile donatmalıyız. Zihnimizi sömürgecilikten kurtarmazsak aynı döngüleri tekrarlamaya mahkûm oluruz ve üzerimize dayatılan yorgun anlatılardan kurtulmamız mümkün olmaz. Sonuçta kapsayıcı pedagojik yaklaşımların kullanılması, müfredatın sömürgeleştirilmesini engellemek ve yeni teknolojilere karşı eleştirel olmak, herkes için daha iyi bir gelecek inşa etmenin şartıdır.

DR. MARYAM JAFFAR
ISMAIL

Eğitim Felsefeleri ve Paradigmalarının Değişimi

Bugün gelecek nesilleri 21. yüzyılın zorluklarına ve fırsatlarına hazırlama tasarımlarımızı şekillendiren eğitim paradigmaları ve felsefelerindeki dinamik değişimleri keşfederek bir düşünme ve keşif yolculuğuna çıkalım. Eğitimin dönüştürücü gücünü benimsemeye ve 21. yüzyılda bilgi, değer ve becerileri geliştirme biçimimizi yeniden tanımlamaya hazır mıyız?

Öncelikle, sınıfların dört duvar ve sıralardan ibaret olduğu, öğrenmenin bu dört duvar arasında kara tahta, öğretmen ve ders kitaplarıyla sınırlı olduğu olduğu bir zamanı gözünüzün önüne getirin. Bir de bu sınırların kalktığı, öğrencilerin kendi öğrenme yolculuklarında aktif katılımcılar olduğu ve teknolojinin bir tehdit değil, inovasyon için güçlü bir araç olduğu bir dünya hayal edin.

İlkokul, ortaokul ya da lisans eğitiminiz sırasında parlak bir zekâyâ sahip oldukları halde okulu bırakan arkadaşlarınızı düşünün. Okulu asan, dersleri kaçıran ve başarısız olan bu insanlar zeki olmadıklarından bu duruma düşmediler. Sadece öğrenme onlar için sıkıcıydı, anlamsızdı ve yeterince ilham verici bir faaliyet değildi. Senin ve benim sistemde kalmamızın ve eğitimimizi tamamlamamızın tek nedeni, sertifika sahibi olmak ve bunlarla hayatı güvence altına alma yönündeki toplumsal baskıydı.

Pandemi döneminin de etkisiyle, dijital okuryazarlık eğitimde son derece önemli bir olgu haline geldi. Bugün burada, gelecek nesilleri 21. yüzyılın zorluklarına ve fırsatlarına hazırlama tasarımlarımızı şekillendiren eğitim pa-

radigmaları ve felsefelerindeki dinamik değişimleri keşfederek bir düşünme ve keşif yolculuğuna çıkalım. Eğitimin dönüştürücü gücünü benimsemeye ve 21. yüzyılda bilgi, değer ve becerileri geliştirme biçimimizi yeniden tanımlamaya hazır mıyız? Sürekli tekrarlanan bir söz vardır: “Eğitim, ilerlemenin temelidir; bilgiyi, değerleri ve becerileri gelecek nesillere aktarmamızı sağlayan önemli bir araçtır.” Ancak, eğitime yön veren paradigmlar ve eğitim felsefesi de sürekli değişmektedir. Geleneğe dayanan eski paradigmlar hızla değişen dünyanın taleplerini karşılamakta zorlanmaktadır.

Eğitim paradigmları toplumumuzun değişen taleplerine ve çağımızın zorluklarına yanıt vererek dikkate değer bir dönüşüm geçirdi. Eğitimin genel karakteri de bu dönüşümden kaçamadı. Bir zamanlar eğitim sistemlerimizi temellendiren gelenekler, artık sürekli değişen dünyanın talepleriyle karşı

karşıya. Dördüncü sanayi devrimiyle ilişkilendirilen bir öğrenme yaklaşımı olan ve sıklıkla Eğitim 4.0 olarak anılan bu çağ, gelecekte eğitimi en son teknoloji ve otomasyon aracılığıyla dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Bu, bizi toplumsal ve ekonomik kalkınma için gerekli olan yeni trendleri ve paradigmaları benimsemeye davet eden bir dönemdir.

Dünyamızın gelişme hızını bir düşünün; artan mobilite, teknolojik ilerlemeler, küreselleşme ve toplumsal değişimler... Bu değişimler bizi eğitim çerçevelerimizi yeniden değerlendirmeye zorluyor. Kendimizi geleneksel yöntemlerden ayrılıp daha dinamik, öğrenci merkezli bir yaklaşımı benimsememiz gereken bir yol ayrımında buluyoruz.

21. yüzyılın taleplerine yanıt olarak eğitim ortamlarımızı çarpıcı biçimde değiştiren eğitim paradigmaları ve felsefelerindeki bazı önemli değişiklikleri aydınlatmama izin verin.

BİR KATALİZÖR OLARAK TEKNOLOJİ

Eğitimde değişimi tetikleyen sismik güç, eğitim alanında bir katalizör olan teknolojidir. Dünya kara tahtalardan akıllı tahtalara, ders kitaplarından etkileşimli multimedya ve işbirlikçi platformlara geçiş yaptı. Artık teknolojiyi bir tehdit olarak değil, öğrenme için etkili bir araç olarak görüyoruz. Teknolojinin sınırlı olduğu ülkelerde bile öğretmenlerin hem kendi öğrenmelerine hem de öğrencilerinin öğrenmelerine zaman ayırmaları bekleniyor. Sanal ve artırılmış gerçeklik, yapay zekâ (AI), çevrimiçi platformlar, çevrimiçi kaynaklar ve diğer gelişen teknolojiler, kişiselleştirilmiş ve sürükleyici eğitim deneyimlerine olanak tanıyan bir imkanlar dünyasının kapılarını açıyor. 21. yüzyıl, öğretmen merkezli öğretimden, eleştirel düşünmeyi, yaratıcılığı, yenilikçiliği ve problem çözme teşvik eden öğrenci merkezli bir paradigma doğru bir sapmaya tanık oluyor.

Örneğin yapay zekâdan (AI) önceki döneme bakalım; öğrenme büyük ölçüde geleneksel yöntemlere mahkumdu. Öğretmenler kara tahtalara, ders kitaplarına ve yüz yüze

**DÖRDÜNCÜ SANAYİ
DEVİRİYLE
İLİŞKİLENDİRİLEN BİR
ÖĞRENME YAKLAŞIMI
OLAN VE SIKLIKLA EĞİTİM
4.0 OLARAK ANILAN BU
ÇAĞ, GELECEKTE EĞİTİMİ
EN SON TEKNOLOJİ
VE OTOMASYON
ARACILIĞIYLA
DÖNÜŞTÜRMEYİ
AMAÇLAMAKTADIR.
BU, BİZİ TOPLUMSAL VE
EKONOMİK KALKINMA
İÇİN GEREKLİ OLAN
YENİ TRENDLERİ VE
PARADİGMALARI
BENİMSEMENE DAVET
EDEN BİR DÖNEMDİR.**

etkileşime bağlı bir eğitimle sınırlıydılar. Eğitim paradigması öğretmen merkezliydi. Bu sistemde ezber ve standartlaştırılmış testler ön plandaydı. Felsefe, genellikle bireysel öğrenme özelliklerini görmezden gelen, herkesi eşitleyen (herkes için uygun olduğu iddiasında), tek taraflı bir yaklaşım etrafında dönüyordu. Ancak yapay zekânın eğitimde ortaya çıkışıyla birlikte hem paradigma hem de felsefede derin bir değişime tanık olduk.

Katı yapıların, ezberlemenin, öğretmen

merkezli öğretimin ve kurallara uymanın vurgulandığı günler geride kaldı. Öğretmenler sınıfta birincil bilgi ve otorite kaynağı olarak görülüyordu ve öğrencilerin bilgiyi pasif olarak özümsemeleri bekleniyordu. Öğrenciler bilginin pasif alıcılarıydılar ve öğrenme genellikle ezber ve tekrardan ibaretti. Müfredat herkes için sabitti ve değerlendirme yazılı sınavları ve standart testlerle yapılıyordu. Bu geleneksel yaklaşım önceki dönemlerde belki amaca uygundu. Bugün, sanırım hepimiz, eski paradigmanın 21. yüzyılın değişen ihtiyaç ve beklentilerine uygun olmadığını idrakindeyiz.

Modern çağ aktif öğrenmeyi ve eleştirel düşünceyi kuvvetle savunmaktadır. Öğrenciler artık eğitim yolculuklarının pasif alıcıları değil aktif katılımcıdır. Bu paradigma değişimi, öğrencilere ilgi alanlarını keşfetme gücü vererek yaşam boyu öğrenme tutkusunu teşvik etmektedir. Öğretmenlik mesleği, aktif ve deneysel öğrenmeye yönelik daha dinamik, öğrenci merkezli bir yaklaşıma doğru yönelmektedir. Aktif öğrenme ve eleştirel düşünme bu yönelimin merkezindedir. Bu dönüşümün odak noktası, öğretmen merkezli bir yaklaşımdan öğrenci merkezli bir yaklaşıma, salt bilgi aktarımından öğrencilere gerçek dünyadaki sorunları çözme gücü veren becerilerin geliştirilmesine doğru kaymıştır. Ayrıca eğitimin sadece bilgi aktarımından ibaret olmadığına dair giderek artan bir kabul vardır; eleştirel düşünmeyi, problem çözme, yaratıcılığı, değerleri, yaşam becerilerini veya 21. yüzyıl yeterliklerini (21st CC) okul dünyasının ötesinde yaşam ve iş dünyasını besleyecek şekilde kullanmakla ilgili bir kabul. Ayrıca eğitimin öğretmekle değil öğrenmekle ilgili olduğu da hatırlamamız gereken bir başka husustur.

ALTERNATİF DEĞERLENDİRME BİÇİMLERİ

Eskiden öğrenci başarısının birincil ölçüsü olarak standartlaştırılmış testlere büyük ölçüde güveniyorduk. Standartlaştırılmış

testlerin hakimiyeti artık sona ermektedir. Bunun yerine yalnızca bilgiyi değil, aynı zamanda bu bilginin gerçek dünya sahnesindeki pratik uygulamalarını da hesaba katan özgün değerlendirmeler geçerli hâle gelmektedir. Artık, sürekli geri bildirim sağlayan ve öğrencinin ilerlemesine bütünsel bir bakış sağlayan biçimlendirici değerlendirmeler, öğrenme sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitimciler artık öğrencinin gelişimini değerlendirirken üretkenlik, problem çözme yetenekleri ve sosyal-duygusal beceriler de dahil olmak üzere daha geniş bir yelpazedeki faktörleri göz önünde bulundurmaktadır. Modern zamanlarda, değerlendirme uygulamaları ve bu alandaki reformlar sürekli bir tartışma konusu haline gelmiştir.

Şu anda değerlendirme, gerçek dünyadaki beceri ve yeterliklere daha uyumludur. Geleneksel standartlaştırılmış testler, alternatif değerlendirme biçimleriyle (portfolyo, grup projeleri, uygulama, staj, yansıtıcı uygulamalar ve öz değerlendirme) desteklenmektedir. Öğrencinin bilgi ve becerilerini değerlendirmek için geleneksel sınavlar yerine alternatif değeren-

**EĞİTİM ALANINDAKİ
ARAŞTIRMALAR,
SOSYAL-DUYGUSAL
BECERİLERİN ÖNEMİNİ
GİDEREK DAHA FAZLA
KABUL ETMEKTEDİR.
SON YILLARDA, SOSYAL-
DUYGUSAL ÖĞRENMEYİ
EĞİTİM MÜFREDATINA
DAHİL ETME İHTİYACI
KONUSUNDA ARTAN
BİR FARKINDALIK
OLUŞMUŞTUR.**

dirme biçimleri kullanılabilir. Bu alternatif değerlendirme yöntemleri; öğrencinin anlayışını, yaratıcılığını, eleştirel düşünmesini ve bilgiyi pratik uygulamasını değerlendirmede daha etkili olabilir; bir öğrencinin yeteneklerine ilişkin daha bütünsel bir

bakış açısı sağlayabilirler. Bütünsel değerlendirme geleneksel, niceliksel ölçümlerin ötesine geçer ve öğrencinin genel gelişimi için önemli olan daha geniş bir beceri, nitelik ve nitelik yelpazesini dikkate alır. Sadece izole edilmiş akademik başarılarla odaklanmak yerine bireyi bütünüyle ele alır ve öğrencinin gelişimini izlemek ve öğretimini buna göre ayarlamak için niteliksel verileri ve geri bildirimini kullanır.

**SÜREKLİ DEĞİŞEN DÜNYADA
YENİ BECERİLER**

Geleneksel sınıf modeli artık öğrenmenin tek odağı değildir. Teknolojinin ve çevrimiçi kaynakların gelişmesiyle birlikte eğitim her zaman, her yerde erişilebilir hale gelmiştir. Yaşam boyu öğrenmenin artık kişisel gelişim ve kariyer gelişimi için gerekli olduğu kabul edilmektedir. Dünya, sınıflardaki geleneksel dört duvardan, sınır tanımayan yaşam boyu bir öğrenme yolculuğuna geçmektedir. Bu dönüşüm, bilgiyi edinme ve becerileri geliştirme şeklimizin özünü de yeniden şekillendirmektedir. Geçmişte eğitim, gelişim çağlarımızı sınıflarda geçirdiğimiz, ders kitaplarından ve derslerden bilgi olarak ilerleyebileceğimiz bir yol olarak düşünülüyordu. Hepimiz belirli bir müfredatı takip ettik, derecelerimizi aldık ve eğitiminizin tamamlandığına inandık. Bu geleneksel modelin sınırlamaları giderek daha belirgin hâle gelmektedir. Edindiğimiz bilgiler, biz farkına bile varmadan geçerliliğini yitirebilmektedir. Uzmanlık gerektiren yeni alanlar ortaya çıkarken, eğitimi aldığımız ve bir aşama kaydettiğimiz alanlar artık mevcut olmayabilir.

Günümüzde teknolojik değişimin hızlı temposu ve küresel zorlukların gelişen doğası, bugün öğretilenlerin gelecekte geçerliliğini yitirebileceği anlamına gelmektedir. Eğitim artık sınırlı bir aşama değildir. 21. yüzyıl paradigması, öğrenmenin yaşam boyu bir çaba olduğunu kabul etmektedir. Sürekli değişimin olduğu bir dünyada, uyum sağlama ve yeni beceriler edinme yeteneği çok önemlidir. Bu dinamik dünyaya

değildir. Eğitim aynı zamanda dayanıklılığı, empatiyi ve sosyal becerileri geliştirmekle de ilgilidir. Öğrenciler yalnızca bilgiyle değil, aynı zamanda yaşamın karmaşıklıklarını aşmak ve olumlu ilişkiler kurmak için gereken duygusal zekâyla da donatılmadıklarıdır.

DISİPLİNLER ARASI ÖĞRENME

21. yüzyılda bilgi tekil konularla sınırlı değildir. Bilgi söz konusu olduğunda farklı alanlar arasında bir bağımlılık ilişkisi vardır. Yeni paradigma disiplinler arası öğrenmeyi öne çıkararak öğrencileri çeşitli disiplinler arasında bağlantı kurmaya teşvik etmektedir. Dahası, eğitim daha küresel hâle gelmekte, kültürel farkındalığı teşvik etmektedir. Disiplinler arası öğrenmeyi destekleyen yeni paradigma, öğrencilere sınırları aşan düzeyde karmaşık gerçek dünyadaki zorluklarla baş edebilme kabiliyeti kazandırmaktadır.

Geçmişte ve birçok geleneksel eğitim sisteminde, müfredat ve öğretim materyalleri genellikle belirli bir kültürel veya ulusal perspektif etrafında kümelenirken, farklı kültürlerle ve küresel bağımlılığa daha az önem veriliyordu. Eğitim genellikle tek bir norm ve değerler dizisine bağlı, uyumlu vatanşahlar yetiştirmeyi amaçlıyordu.

Son yıllarda çeşitliliği benimsemenin, bireyselliği yüceltmenin ve küresel bir bakış açısı geliştirmenin öneminin farkına vardık. Kültürel çeşitliliğin ve küresel farkındalığın eğitim müfredatına dahil edilmesinin önemi giderek artan bir şekilde kabul edilmektedir. Öğrencileri çeşitli perspektiflere, geçmişlere ve dünya görüşlerine maruz bırakan ve farklı öğrenme stillerine, kültürel geçmişlere ve deneyimlere uyum sağlayan daha kapsayıcı ve kültürel açıdan duyarlı pedagoji ve öğrenme ortamları yaratmak için çaba sarf edilmektedir. Bu değişim, öğrencileri küresel vatandaşlığa daha iyi hazırlamayı, kültürel farklılıkları takdir etmeyi ve dünyaya dair daha kapsamlı bir anlayışı teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

ayak uydurmak, uyum sağlamak ve gelişmek için yaşam boyu öğrenmeyi yeni standart olarak benimsememiz gerekmektedir.

Geleneksel sınıfların katı yapıları, kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri için fırsatlar sağlayan çevrimiçi öğrenme, hibrit ve diğer yenilikçi modeller ve uyarlanabilir teknolojilerle esnek öğrenme ortamlarına dönüşmektedir. Bu esneklik, eğitimin her öğrencinin bireysel ihtiyaçlarını (bireysel ihtiyaçlara veya öğrenci profiline göre kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri) karşılamasına olanak tanıyarak çeşitli öğrenme stillerini barındırmaktadır. Öğretmenler öğretim yöntemlerini, öğretim stratejilerini, materyallerini ve değerlendirmelerini sınıftaki öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyarlamak için farklılaştırılmış öğretimi kullanabilirler.

Geleneksel olarak, belirli eğitimsel ve kültürel bağlamlarda sosyal duygusal gelişime sınırlı bir vurgu yapılmıştır. Birçok geleneksel eğitim modelinde, birincil odak genellikle bilginin aktarımı, akademik başarı ve bilişsel beceriler üzerindeydi. Öğrenmenin duygusal ve sosyal yönlerine daha az önem veriliyordu. Bu yaklaşım, öğrencilerin açık bir talimat veya destek olmaksızın doğal olarak sosyal ve duygusal beceriler geliştireceklerini varsayıyordu. Eğitim alanındaki araştırmalar, kişinin genel gelişiminde ve yaşamın çeşitli yönlerinde, başarisında sosyal-duygusal becerilerin önemini giderek daha fazla kabul etmektedir. Son yıllarda, sosyal-duygusal öğrenmeyi eğitim müfredatına dahil etme ihtiyacı konusunda artan bir farkındalık oluşmuştur.

Öğrencilerin sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının tanınması ve ele alınması, olumlu

DR. MARYAM JAFFAR ISMAIL

*Eğitim Fakültesi Eski Dekanı,
Zanzibar Devlet Üniversitesi*

Dr. Maryam Jaffar Ismail, 35 yıldan fazla deneyimli kıdemli bir öğretim üyesi ve öğretmen eğitmenidir.

2014-2020 yılları arasında Zanzibar Devlet Üniversitesi'nde (SUZA) Eğitim Fakültesi dekanlığı yapmıştır. Lisansını Darüsselam Üniversitesi (JDSM)'nden alan Maryam, yüksek lisansını (TEKSOL) ve Öğretmen Eğitimi doktorasını Avustralya Monash Üniversitesi'nde tamamlamıştır. Maryam Jaffar Ismail'in uzmanlık alanları ELT/EFL, TESOL, TEYL, TESL/TEFL, SLTE, TEKSOL, ELT öğretmen eğitimi, teknolojiyle zenginleştirilmiş öğrenme ve eğitimde dil politikalarını içermektedir. Aynı zamanda Zanzibar Eğitim ve Mesleki Eğitim Bakanlığı (MoEVT)'nda eğitim danışmanı olarak görev yapan Ismail, SIDA ve İsveç Araştırma Konseyi gibi kuruluşlar tarafından finanse edilen çeşitli projelere liderlik etmektedir. Maryam Jaffar Ismail, RELI ve TALAST dahil eğitim ağlarında aktiftir. TARL, LSP ve PBL gibi yenilikçi uygulamalarda yer almaktadır.

ve destekleyici bir öğrenme ortamına katkıda bulunabilir, yalnızca akademik başarıyı değil aynı zamanda duygusal refahı da teşvik edebilir. Eğitimde duygusal zekânın ve refahın öneminin anlaşılmasına da ihtiyaç vardır. Eğitim sadece akademik başarı ve bilişsel becerileri geliştirmekten ibaret

21. yüzyılın taleplerine yanıt olarak eğitim paradigmaları ve felsefelerindeki değişimleri vurgulayan temel çıkarımlarım şunlardır:

- Mükemmel öğretmenler etkili öğrenmenin temel taşı olmayı sürdürmektedir; teknoloji onları desteklemek için bir fırsat sunmaktadır ve bu öğretmenlerin rollerinde, okul tasarımlarında ve eğitim yönetiminde açıkça görülmektedir.

- Değerlendirme sürecinde biçimlendirici değerlendirmeler ve öğrenci gelişimine bütünsel bir bakış açısı vurgulanmalıdır. Ölçme ve değerlendirmeye yönelik araç ve yöntemler gözden geçirilmeli ve güncellenmelidir.

- Aktarılabılır becerilere odaklanan, sürekli, uyarlanabilir eğitim gerektiren teknolojik ve toplumsal değişimlerin hızlı temposu nedeniyle yaşam boyu öğrenme önemlidir.

- Eğitimin gelişimi, geleneksel sınıfların ötesine geçerek, farklı stilleri barındıran ve kişiselleştirilmiş deneyimler sunan esnek öğrenme ortamlarına ihtiyaç duyar.

- 21. yüzyılın değişen manzarası, öğrencileri yalnızca belirli işlere değil, aynı zamanda sürekli öğrenme, eleştirel düşünme, uyum sağlama ve küresel farkındalık gerek-

tiren bir dünyaya hazırlayan dinamik, uyarlanabilir bir eğitim sistemi gerektirmektedir.

- Politika ve uygulamalarda “birbirine bağlı dünya” temel öncelik olmalıdır.

Konuşmamı John Dewey’in “Dün öğrettimiz gibi bugün öğretirsek, çocuklarımızın yarınından çalarız.” sözüyle bitirmek istiyorum. Yani eski yöntemlerle öğretirsek yeni ufukların kapılarını kapatmış oluruz. Dewey’in sözü şunu vurguluyor: Eğitim yaklaşımlarında sürekli gelişim ve adaptasyon ihtiyacı görmezden gelinir, yeni paradigma ve felsefeleri benimsemeyen geleneksel öğretim yöntemlerini sürdürme konusunda ısrarcı olunursa öğrencileri gelecek için gerekli bilgi ve becerilerden mahrum bırakırız.

Eğitimde ileriye dönük ve uyarlanabilir bir yaklaşımı savunmalı, eğitimin geleceğin sürekli değişen ortamına uyumlu ve yararlı kalmasını sağlamalıyız. Eğitim paradigmaları ve felsefelerindeki değişiklikler yalnızca eğilimler değildir; bunlar sürekli akış halindeki bir dünyaya gerekli adaptasyonlardır. Paydaşlar olarak, bu değişiklikleri benimsemeye, eğitim sistemlerimizin dinamik, kapsayıcı ve bireyleri 21. yüzyılın zorluklarına ve fırsatlarına hazırlama kapasitesi taşımasında çok önemli bir rol oynadığımıza inanıyorum.

ÖĞRENCİLER ARTIK EĞİTİM YOLCULUKLARININ PASİF ALICILARI DEĞİL AKTİF KATILIMCILARIDIR. BU PARADİGMA DEĞİŞİMİ, ÖĞRENCİLERE İLGI ALANLARINI KEŞFETME GÜCÜ VEREREK YAŞAM BOYU ÖĞRENME TUTKUSUNU TEŞVİK ETMEKTEDİR.

PROF. DR.
MASZLEE BIN MALIK

Dijital Çağ Eğitimden Ne Bekliyor?

Günümüzün hızla değişen dünyası aynı zamanda öğrenme sistemlerini de yeniden şekillendirmemizi talep ediyor. Bugün öğrencilerin belirsiz bir gelecekte başarılı olmalarını sağlayacak daha geniş bir beceri ve bilgi kümesine sahip olmaları gerekiyor.

“ Hayat okyanusa benzer. Kürek çekerken, dümeni tutarken ve yelkeni korurken dikkatsiz davrananlar, engin bir denizin ortasında kaybolup yuvarlanan dalgalara kapılacaklar. Hiçbir şey kıyıya ulaşamayacak. ”

Hacı Abdul Malik Karim Amrullah
(Buya Hamka olarak da bilinen Endonezyalı filozof)

“ Eğitim geleceğe pasaportumuzdur, çünkü yarın, ona bugünden hazırlananlarıdır. ”

Malcolm X

Sadece ülkemizi değil, tüm dünyayı kasıp kavuran COVID-19 salgınının yol açtığı tsunami hepimizi sarstı. COVID-19'un etkisi yalnızca insanlığın sağlığını, ekonomisini ve yaşam koşullarını değil, aynı zamanda evrensel uyumun iki özü olan uygarlığı ve insanlık değerlerini de etkiledi. Sürdürülebilirliğin yolu eğitimden geçer. Eğitim COVID-19'un sonuçlarından ciddi şekilde etkilenmektedir. Sağlık ve ekonomi konularını daha fazla ciddiye alıyoruz ama ülke için daha iyi bir gelecek istiyorsak eğitim alanına odaklanmamız gerekmektedir. Artık çözümlerin ortaya konulması ve pandemi sonrası yaşamın nasıl olacağı konusuna el atmak ve stratejik bir planlamayla bunu modellemek gerekmektedir.

ENDÜSTRİ DEVRİMİ 4.0. (IR4.0) VE EĞİTİM

Malezyalı Edebiyatçı Keris Mas, 1986 tarihli Jungle of Hope adlı eserinde diyor ki: “Bir insanı başarılı kılan, etrafındaki koşulların sürekli değiştiğini anlamasıdır.”

Dünya çapında çoğu ülkenin, sürdürülebilir ve yenilikçi çalışma yöntemlerini takip etmeye ve uygulamaya, ekonomik konularını güçlendirmek için teknolojiden yararlanmaya ve gelişmekte olan ülkeler olarak kolektif ilerleme için sosyal platformları güçlendirmeye kararlı olduğuna tanık oluyoruz. Son yıllarda, yapay zekâ ve esnek ekonomiyle birlikte daha önceki çabaları yeni, daha heyecan verici bir alana, Endüstri Devrimi 4.0'a (IR4.0) iten köklü değişiklikler meydana geldi.

Endüstri Devrimi 4.0, işlerin yapılma biçimini yeniden şekillendiriyor ve bu değişiklikler gözümüzün önünde oluyor. İnsanlar sıklıkla geleceğin değişken, belirsiz, karmaşık ve muğlak koşullarla dolu olduğunu söylüyor, bense geleceğin zaten burada olduğuna inanıyorum. Endüstri Devrimi 4.0, artık

yalnızca ülkelerimizi geliştirmek için inovasyona ağırlık vermemiz anlamına gelmemektedir. Endüstri Devrimi 4.0 aynı zamanda her alanda ilerleme için acil bir çağrıdır.

Elbette bunu bir teyakuz durumundan ziyade iyimser bir anlayışla söylüyorum. Bu tür koşullar bizden muazzam bir düşünce ve eylem çevikliği ile beceri talep eder. Sadece hayatta kalmak hedef olmamalı; yavaş yavaş ama emin adımlarla daha bağlantılı ve birbirine bağımlı hale gelen bir dünyada küresel vatandaşlar olarak kendimizi geliştirebilmeliyiz.

Malezya, 2018 ile 2020 arasındaki Covid-19 salgını öncesinde siber ve eğitim altyapılarında önemli reformlar gerçekleştirdi. Bu reformlar, 10.000'den fazla okul, 20 kamu üniversitesi ve yüzlerce özel ve devlete ait idari merkezi ve kurumu etkile-

di. Temel felsefe, çocuklarımızı doğru dijital becerilerle, endüstriyel bilgiyle, insanlı değerlerle ve büyüdüğümüzden çok farklı bir dünyayla başa çıkabilmeleri için gereken yeteneklerle donatmaktı.

Otomasyon, ara eleman, makine öğrenimi çağında ve gerçek zamanlı veriler konusunda rehavete kapılmamalıyız; daha önce yeterli olan beceriler şimdi geçerliliğini yitirmiş olabilir. Ne yazık ki, COVID-19 salgını her şeyi sekteye uğrattı ve Malezya örneğinde söylersem, hükümetlerin sık sık değişmesi, 2020 - 2022 arası idareyi ele alan başarısız hükümetlere bağlı eğitim sektörünün de kötü yönetilmesine yol açtı ve işleri daha da içinden çıkılmaz hale getirdi.

2018-19'da Malezya Eğitim Bakanlığı belirlediği hedeflere ulaşmak için çeşitli adımlar attı. İlk olarak, öğrencilerin ve öğ-

Alor Setar Kedah'ta
bir okul. (Malezya)

retmenlerin dijital üretim faaliyetlerini kolaylaştırmak, öğretmenlere eğitim vermek ve çocuklar arasında dijital araçlara hâkim olmanın önemi konusunda farkındalık yaratmak için okullarda Dijital Üretim Merkezi hayata geçirildi. Bununla, çocuklarımızın dijital dünyayı keşfetmesi ve dijital yeterlilikle donatılmasını amaçlıyorduk.

Buna ilaveten 1 Temmuz 2019'dan itibaren 450 binden fazla Malezya devlet okulu öğretmenin Google Classroom'da notlarını paylaşabilmeleri, sınıf güncellemeleri yayınlayabilmeleri ve öğrenmeyle ilgili diğer çeşitli etkinliklere katılabilmeleri mümkün hale geldi. Bu, öğrencilere çeşitli platformlarda akranları ve öğretmenleri ile etkileşimde bulunmaları için mükemmel bir fırsat sağladı. Çevrimiçi platform, günümüzde öğrenme araçlarımızın ayrılmaz bir parçası olarak e-öğrenmenin öneminin altını çizmektedir. Öğretmenler, ülkeye yayılan fikirlerin, öğretim seçeneklerinin ve yetenek düzeylerinin çapraz verimliliğini teşvik eden çevrimiçi profesyonel öğrenme topluluğunun bir parçası haline geldiler. Bu tedbirler, Malezya okullarının salgın sırasında hayatta kalmasını sağladı. Google Classroom'a dönüşüm, Malezyalı öğretmenlerin ve öğrencilerin e-öğrenmelerine daha iyi bir şekilde devam etmelerini sağladı. Ancak bu, Malezya'nın belirli yerlerindeki zayıf internet ağı ve kapsama alanı nedeniyle kesintiye uğradı ve bu da Millî Eğitim Bakanlığı'nın gücünün ötesindeydi. Söz konusu bölgelerde, öğrenciler yaklaşık iki yıl boyunca evle-

PROF. DR. MASZLEE BIN MALIK

*Prof. Dr., IAIS Başkanı,
Eski Millî Eğitim Bakanı, Malezya*

Prof. Dr. Maszlee bin Malik eğitim, siyaset ve gönüllü çalışmalar alanında etkin bir tecrübeye sahiptir. Mayıs 2018-Ocak 2020 tarihleri arasında Malezya Eğitim Bakanı olan bin Malik Mayıs 2018'den Kasım 2022'ye kadar Simpang Renggam partisi adına Malezya Millet Meclisi üyeliği görevinde bulunmuştur. Prof. Dr. Maszlee lisansını Ürdün'ün El Beyt Üniversitesi'nde tamamlamış ve 2004 yılında İslam Hukuku alanında yüksek lisansını almıştır. Daha sonra Birleşik Krallık Durham Üniversitesi'nde İyi Yönetim doktorasına sahip olmuştur. Siyasi kariyeri öncesinde Prof. Dr. Maszlee görevine kendini adanmış bir eğitmen olarak 2000-2018 yılları arasında Malezya Uluslararası İslam Üniversitesi'nde ders vermiştir. Aynı zamanda etkin şekilde gönüllü çalışmalara katılan bin Malik özel ihtiyaçları olan çocuklara yardım eden çeşitli STK'lar için danışmanlık yapmıştır. Mart 2023 itibarıyla Prof. Dr. Maszlee Cyberjaya Üniversitesi Psikoloji ve Sosyal Bilimler Fakültesinde profesörlük görevinde bulunmaktadır. Prof. Dr. Maszlee'nin Eğitim Bakanı olarak görev süresi, güçlendirici ve kapsayıcı eğitime olan bağlılığıyla karakterize edilmiştir.

rine kapanmak durumunda kaldılar. Çevrimiçi öğrenim için yeterli araçlardan yoksun olmaları, internet bağlantısının olmaması veya yetersiz olması onlar açısından durumu daha da kötüleştirdi.

Dijitalleşme konusunda atılan adımlar bireysel okul çocuklarının ilerlemesine ilişkin birbiriyle örtüşen verilerin kapsamlı bir koleksiyonunu da bir araya getirir. Yapay Zekâ kullanılarak her öğrencinin güçlü yönleri uygun alan veya derslerle eşleştirilebilir. Büyük Veri ve Yapay Zekâyı çocuklarımızın yararına, özellikle de gelecekteki kariyerlerini güvence altına almak ve beceri ve yetenekler arasındaki uyumsuzluğu gidermek amacıyla kullanma yolunda ilerlediğimizi söylemekten memnuniyet duyuyorum. Bu devasa görev için, BT sektörlerinden Millî Eğitim Bakanlığı'na hayırseverlik temelinde yardım eden gönüllülerden Büyük Veri (BIG Data) için özel bir komite oluşturuldu. Bu gönüllüler, milli eğitim bakanlığının mevcut bilişim birimiyle birlikte çalıştılar. Ancak 2020'deki hükümet değişikliğinden bu yana komitenin alternatif bir değişiklik yapılmadan kapatıldığını ve Büyük Veri projesine de son verildiğini söylemekten üzüntü duyuyorum.

Görev sürem boyunca yaptığımız en önemli reformlardan biri, teknik ve mesleki eğitim öğretimin yalnızca ikincil bir seçenek değil aynı zamanda yüksek öğretim için cazip bir tercih olmasını sağlamaktı. Teknik ve mesleki eğitimimizin kalitesini artırmak radikal reformumuzun önemli bir ayağıydı ve bu konuda Alman ikili eğitim sistemini örnek aldık. Bunun için Malezya'da ve yurt dışında Alman firmalarıyla yakın çalıştık. Böylece öğrencilerimizi üst düzey becerilerle güçlendirerek bir sanayi devriminin parçası olmaya teşvik ettik. Öğrencilerimizin ortaokuldan itibaren Teknik ve mesleki eğitim kavramı ve fikriyle tanışmalarını sağladık; bu sayede, yukarıda bahsedilen yapay zekâ kullanılarak ilgi alanlarına, güçlü yönlerine ve becerilerine göre onlar için yollar tayin ettik.

Benim liderliğim sırasında burada belirtilen politikalar, gelişen dünyaya ve Endüstri 4.0'a Malezya'nın cevabıydı. Bir ulus inşa etme misyonuyla hareket ettiğimizden güvenli, mutlu, yararlı, geleceğe yönelik bir ortam yaratma sorumluluğunun yükü omuzlarımızdaydı ve bu duruma kayıtsız kalamazdık. Doğru değişimlere öncülük etmenin ve inovasyon dinamiğini harekete geçirmenin bizim sorumluluğumuzda olduğuna inanıyorum.

Bir baba, bir eğitimci, aynı zamanda eğitim reformumuzun lideri olarak yeniliğin zorluklarla birlikte geldiğini inkâr edemem. Bizi şekillendiren geçmişten farklı bir geleceğe yürüyoruz. Karşılaştığımız zorluklardan biri, gelecek nesli yeni bir alana doğru yönlendirirken eş zamanlı olarak çok önemseydiğimiz değerleri onlara aşılaktır. Dallarımızı uzatırken kökleri de güçlendirmemiz gerekir. İşte bu noktada tüm dünyaya Malezya eğitim kurumlarında benimsenen üç temel değer olan “Sevgi, Mutluluk ve Karşılıklı Saygı” ilkelerini eğitim

felsefelerinin temeli yapmaları çağrısında bulunuyorum.

Aynı şekilde çocuklarımıza da yaşamlarında karşılaşacakları zorluklarla baş edebilmeleri için gerekli insani değerleri kazandırmalıyız. Problem çözme, takım çalışması, iletişim, liderlik ve diğer sosyal becerileri, öğrenciye okul öncesinden yıllardan itibaren kazandırmalıyız. Cezayirli düşünür Malik Bin Nebi'nin eğitimi “insanın varoluş koşullarını iyileştirecek ve toplumun tarihten miras aldığı ortak eylemleri harekete geçirecek ilişkiler ağı kurmalarını sağlayan araç ve güçler” olarak tanımlaması bu açıdan önemlidir.

BİLGİ VE EĞİTİM

Birleşmiş Milletler eski Genel Sekreteri Sayın Kofi Annan bir keresinde bize şunu hatırlatmıştı;

“Cehalet ve önyargı propagandanın hizmetkarlarıdır. Bu nedenle misyonumuz: cehaleti bilgiyle, bağınazlığı hoşgörülle ve izolasyonu cömertlikle yenmektir.”

Bu alıntı, içinde bulunduğumuz duruma çok uygun. Bilgi devrimi ve küresel sosyal medya patlamasından kaynaklanan bilgi bombardımanı, ironik bir şekilde, dünya çapındaki toplumlarda eleştirel olmayan tutum ve fikirlerin yerleşmesine neden oldu. Artık daha fazlasını biliyoruz ama birbirimize daha az değer veriyoruz. İnternette ve diğer cihazlarda daha çok okuyoruz, ancak çevremizdeki olaylarla baş etme konusunda daha az akıllı hale geldik. Bu cehalet salgınında en büyük tehlikeyi çocuklarımız yaşıyor. Çünkü, aşırı bilgi akışında sürüklenmeye en az dirençli olanlar onlar. Düşünme konusunda eğitilmedikleri takdirde, rehabet zihinlerini ağırlaştırabilir ve onları hiçbir şeyi sorgulamadan, veri uçurumunun derinliklerine inmeden maruz kaldıkları bilgiyle yetinmeye yönlendirebilir.

Aristoteles eğitimin refahta bir süs, sınıfta bir sığınak olduğunu belirtir. Eğitimin insanlık için umut olduğuna inanıyorum. Belirsiz gelecek, eğitimde kesin olan değerlerle güvence altına alınabilir. Bu,

Sipitang, Sabah'ta öğrenciler
mezuniyet gününü kutluyor.
(Malezya)

çocuklarımızın müreffeh yaşamlara açılan kapısı ve onların başkalarının hayatlarını müreffeh hale getirme fırsatıdır. Eğitim, bilginin aktarımından ziyade, öğrencilere eleştirel bir zihni yapıya ulaşabilmeleri için yeterli araçları sağlamalıdır.

Günümüzün hızla değişen dünyası aynı zamanda öğrenme sistemlerini de yeniden şekillendirmemizi talep ediyor. Bugün öğrencilerin belirsiz bir gelecekte başarılı olmalarını sağlayacak daha geniş bir beceri ve bilgi kümesine sahip olmaları gerekiyor. Daha da önemlisi, benim yönetimim sırasında Malezya, kendi 21. yüzyıl öğrenme modelini geliştirirken, eğitimini de insanileştirme çabasındaydı.

EĞİTİMDE YENİ UFUKLAR

Eğitim başlı başına bir amaç değildir. Öğrenmeyi, bilgi, beceri, değer, inanç ve alışkanlıkların kazanılmasını kolaylaştırma sürecidir. Eğitim; barışçıl yaşamı teşvik etmek, şiddeti, savaşı ve çatışmayı reddetmek ve kalkınmanın sürdürülebilirliğini sağlamak

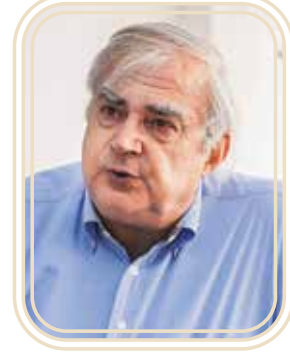
**BİR BABA, BİR EĞİTİMCİ,
AYNI ZAMANDA
EĞİTİM REFORMUMUZUN
LİDERİ OLARAK YENİLİĞİN
ZORLUKLARLA
BİRLİKTE GELDİĞİNİ
İNKÂR EDEMEM.
BİZİ ŞEKİLLENDİREN
GEÇMİŞTEN FARKLI BİR
GELECEĞE YÜRÜYÜRÜZ.
KARŞILAŞTIĞIMIZ
ZORLUKLARDAN BİRİ,
GELECEK NESLİ YENİ
BİR ALANA DOĞRU
YÖNLENDİRİRKEN EŞ
ZAMANLI OLARAK ÇOK
ÖNEMSEDİĞİMİZ
DEĞERLERİ ONLARA
AŞILAMAKTIR.**

için etkili bir araç olarak hizmet eder. Malezya, 2018'den beri UNESCO Kulübü'nü ortaokullarda, devlet üniversitelerinde, politekniklerde ve meslek yüksekokullarında tanıtıyor. Kulüp, sürdürülebilir kalkınmayı bir kültür olarak teşvik etmeye ve bir yaşam tarzı olarak şiddeti reddetmeye yönelik çalışmalar yürütüyor. Bu doğrultuda Malezya UNESCO Ulusal Komisyonu da her yıl 29 ve 30 Eylül tarihlerinde Malezya UNESCO Günü'nü kutluyor. Kayıtlara geçmesi için söylüyorum. Malezya, UNESCO'nun hedeflerine ve misyonlarına olan bağlılığının bir göstergesi olarak "UNESCO Günü"nü kutlayan tek ülkedir.

Halkımız kaynağımız, gençlerimiz ise geleceğimize. Halk ve gençler, öğrenme sistemlerimizi kendilerine göre uyarladığımız değişimin ana aktörleridir. Fark yaratanlarımız farklı çevrelerden gelmeli ve çeşitli yaşam deneyimlerini ön plana çıkarmalıdır. Bunun önünü açmak için benim dönemimde Millî Eğitim Bakanlığı; yetenekleri, konumları, sosyo-ekonomik durumları ne olursa olsun tüm öğrencilerimizin potansiyellerini tam olarak gerçekleştirebilecekleri bir ekosistem oluşturmaya çalıştı. Bu ekosistem özellikle özel eğitim alanında verimli oldu. Özel eğitime yönelik duruşumuz, eğitim politikalarımız ve kapasite geliştirme çabalarımızla mevcut Dördüncü Sanayi Devrimi (IR) gündemiyle uyumludur. Okul öncesinden yükseköğretime kadar tüm öğrencilerin Dördüncü Sanayi Devrimi (IR) becerileri olan iletişim, kreatif olma, işbirliği ve eleştirel düşünme ile donatılması gerekmektedir.

Hızla değişen ve hiper bağlantının olduğu bir dünyada yaşıyoruz. Değişimin tanımladığı bir dünyada, hiç kimsenin tekrar eden bir döngü içinde hayatı tasarlamaya gücü yetmez. Eğitim yoluyla gençlerimizi katkıda bulunan, aktif oyuncular olmaya ve değerlerin taşıyıcısı olmaya teşvik edebiliriz. Eğitimin amacı olan fark yaratan bireylerden biri olma şansı herkese verilmelidir.

PROF. DR. HALİL BERKTAY

Öğrenme İçin Öğrenme, Eğitim İçin Eğitim

Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılında benim arzum dışsal bir amaca endeksli öğrenme ve eğitim anlayışından vazgeçip öğrenme için öğrenme, eğitim için eğitim tavrının benimsenmesidir.

Bir tarihçi olarak değinmek istediğim iki konu var. İlk olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yüzyılı da dahil olmak üzere 19. yüzyıldan günümüze kadar Türk tarihinin ve eğitim tarihinin makro düzeyde genel bir değerlendirmesini yapmak; ardından sahada pratiği olan bir eğitimci olarak, üniversitede karşımıza gelen üniversite öğrencilerinin durumunu hesaba katarak doğrudan ampirik gözlemlerim ve endişelerim hakkında birkaç şey söylemek istiyorum.

Konuya başlamadan önce şunun altını çizmem gerekiyor. Öncelikle tarih öğretme pratiğindeki deneyimime dayanarak, bir tarihçi olarak konuşacağım. Bu yüzden örneklerimin çoğu kendi mesleğimle ilgili olacak.

İlk olarak 19. Yüzyıldan günümüze Türkiye ve Türk eğitim tarihine bakalım. Türkiye'nin yakın tarihi bir imparatorluğun çöküşüyle geç kalınmış modern ulus devlete geçiş sürecinde karşılaşılan her türden krizin örnekleriyle doludur. Bu geç kalınan uluslaşma süreci, pek çok tehlikeyi ve acil sorunu da beraberinde getirdi. Buna bölünme, parçalanma ve sömürge olma ihtimali de dahil.

Hem 19. yüzyıl Tanzimat'ının yukarıdan modernleşmesi hem de 1919-1922 yılları arasında verilen milli mücadelenin ardından modern bir cumhuriyetin ilanı bu krizlere bir çare olarak düşünülmüştü. Kalıcı kriz duygusunun arka planını anlamadan yakın tarihte yaşananları anlayabileceğimizi düşünmüyorum.

Uluslaşma ve modernleşmede geç kalmışlık duygusu zamanı yakalama konusunda bir telaş ve kaygıya neden oldu. Bu kaygı ve telaş oldukça pratik ve pragmatik bir tür modernizm anlayışıyla el ele gitti. Bu arada, "Pragmatik modernleşme" kavramını "düşünsel modernleşme" kavramının tam karşılığı olarak kullanıyorum.

**ASKERİ MODERNİZASYON
AMACIYLA VERİLEN
EĞİTİMİN DERİN
SONUÇLARI OLMUŞTUR.
BU BENİM, “EĞİTİM
YOLUYLA DEVLETİN SINIF
OLUŞTURMASI” OLARAK
ADLANDIRDIĞIM OLGUYA
YOL AÇMIŞTIR.**

yaşanan bu süreç Osmanlı'nın 19. ve 20. yüzyıl başlarında devlet ve eğitim yoluyla sınıf oluşturma sürecini tam anlamıyla kavramamıza yetmiyor.

Türkiye'de sınıf oluşturma süreci eğitimle yapılmaya çalışıldı. Sosyal politik ekonomik nedenlerin dışında, eğitim yoluyla formatlanan ve kendi muhayyilesine göre bir millet yaratmaya çalışan askeri bürokratik bir sınıf ortaya çıkardı bu eğitim. Bu durum aynı zamanda siyasetin, devletin ve hükümetin eğitimle tuhaf bir şekilde iç içe geçmesine de yol açtı. Eğitim, gelip giden ve nesilden nesile değişen siyasi hedeflere veya devletin isteklerine fazlasıyla bağımlı hale geldi. Öncelikle temsil edilen siyasi yapılanmaları da içeren bu genel pragmatik modernizasyon projesi devletin hizmetine sunuldu.

Uzun vadede bahsettiğim birinci gündemin eğitimin geleceği, bilimin geleceği ve öğrenmenin geleceği açısından yararlı olmadığına inanıyorum. Bu biraz “sanat ne içindir?” şeklindeki eski tartışmaya benziyor. 50'li ve 60'lı yıllarda, çoğunuz gibi ben de çocukluğum ve gençliğimde “Sanat toplum içindir” ya da “Sanat sanat içindir.” konularında sürekli kompozisyon yazıları yazmak zorunda kaldığımı hatırlıyorum.

O yıllarda hepimiz sanatın elbette toplum için olduğuna dair çok güzel yazılar yazdık. Elbette sanatın bir misyonu ve ge-

Türkiye'nin hiçbir zaman yeterli zamanı olmamış gibi bir hali var. 19. yüzyıl Tanzimat Elitlerinin, 20. yüzyılda Jön Türklerin; sonrasında ilk dönem Cumhuriyetçilerinin oturup gerçekte ne yaptıkları, yaptıkları işin entelektüel ve felsefi arka planı, bir kültürel evrenden diğerine geçişin olası sonuçları üzerine düşünmek için asla yeterli zamanları yokmuş gibi görünüyor.

Modern Türk eğitimi de acil sorunlara çözüm bulma, kalıcı kriz duygusuna yanıt olarak ortaya çıkıyor. Bildiğimiz kadarıyla modern eğitim 19. yüzyıldan itibaren Tanzimat reformları bağlamında ortaya atılmıştır. Bunu da bu kriz duygusunun bir parçası olarak hatırlayalım.

Peki gündemdeki ilk konu nedir? İlk gündem aslında Avrupa tipi bir ordu tesis etmek. Yani ordunun bu gündemin öncelikli dayanağı olması gerekiyor. Çünkü daha önce de belirttiğim gibi İmparatorluk bir varlık yokluk meselesiyle karşı karşıya. Bu durumda modern bir orduya, bunun için de modern bir subay kadrosuna sahip ol-

manız, bunu sağlamak için de ilkin modern askeri okullar kurmanız gerekiyor. Bunun sonucunda eğitimin geri kalanı, eninde sonunda, askeri modernizasyon yoluyla moderniteyi getirme ana gündemine tabi oluyor, onun etrafında örgütleniyor veya onun etrafında örülüyor.

İşte bu şekilde örgütlenen, askeri modernizasyon amacıyla verilen eğitimin derin sonuçları olmuştur. Bu benim, “eğitim yoluyla devletin sınıf oluşturmaları” olarak adlandırdığım olguya yol açıyor.

Avrupa tarihine ve Avrupa tarihi boyunca gelişen düşünce ve teorik akımlara bakıldığında sınıf oluşumunun temellerinde ekonomik nedenlerin olduğunu görürüz. Örneğin Marksist teoride üretim ilişkileri vb. olarak adlandırılabilir mülk sahipleriyle diğerleri arasındaki ilişkiler temelinde konuyu değerlendirebiliriz.

Köle sahibi bir sınıfın ortaya çıkması, ardından feodal toprak sahiplerinin ve buna bağlı soyluluğun ortaya çıkması, tarihsel süreç içerisinde takip edilebilir. Avrupa'da

nel olarak politik, ideolojik, sosyolojik açılardan topluma hizmet etme ve Toplumu yükseltmeye yardımcı olma misyonu olmalıydı. Ancak zamanla bu ifadenin çok yanlış olduğunu anladım.

Başyapıt sayılabilecek muhteşem sanat eserleri, deha ürünü eserler, kolektif bir misyon duygusundan ortaya çıkmaz. Bu bireylerin içinden çıkar. Uzun yıllardan sonra bugünlerde benim düşüncem, sanatı sadece sanat için yapmak gerektiği yönündedir.

Sanat için sanat yaptığınızda buraya gelme ihtimaliniz var mı? İnsanlığın geneline hitap eden, dünya tarihinde kendine bir yer bulan, evrensel değeri olan muhteşem sanat eserleri böyle ortaya çıkar. Nihai keredede bu toplumun da faydasınadır. Paradoksal olarak toplum açısından da sanattan edinilecek maksimum fayda sanata bir misyon izafe etmeye çalışmakla gerçekleşmez. Sanatın kendi diyaloglarını, konuşmalarını, geleneksel pratiklerini özgür alanda geliştirmesine izin vermekle sağlanabilir bu.

Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılında benim arzum dışsal bir amaç odaklı öğrenme ve eğitim anlayışından vazgeçip öğrenme

**ÖĞRETMEN ROLÜNÜN
YENİDEN TANIMLANMASI,
ÖĞRETMENİN BAĞIMSIZ
ENTELEKTÜELLER
OLARAK SAYGINLIĞININ
VE
GÜVENİLİRLİĞİNİN
SAĞLANMASI
GEREKMEKTEDİR.**

için öğrenme, eğitim için eğitim tavrının benimsenmesidir.

Tarihçiler, genellemeleri asla geçmişten ya da bugünden geleceğe genişletme-

ye çalışmamayı kendilerine telkin ederler. Ernest Gellner'in de dediği gibi; "İnsanlar programlanmış hayvanlardır." Bu nedenle gelecekte ne yapacaklarını tahmin etmek gerçekten imkansızdır.

Kendimi ancak sorunlarımla, kaygılarımla, dilekelerimle sınırlayabiliyorum. Başlangıçta da belirtmiştim, aynı zamanda pratiği olan bir eğitimci, bir öğretmen olarak konuşmak istiyorum. Öğrencilerimle iki büyük sorunum var: Birincisi, okuma; ikincisi, sınıf ortamlarındaki hırs ve rekabet. Avrupa merkezci bir yaklaşım sergilemek istemem ama Birmingham, Michigan ve Ann Arbor'da dersler verdim, Harvard'da iki farklı vesileyle misafir profesör olarak bulundum. İngiliz ya da Amerikalı öğrenciler sınıfa geldiklerinde, okumaların tamamını ya da çoğunu yapmış olarak geliyorlar ve okumalarla ilgili herhangi bir soru sorduğunuz zaman, cevaplamak için en az sekiz el havaya kalkmış oluyor. Sınıfta rekabetçilik ve hırs derken bunu kastediyorum.

Türkiye'de 50 yılı aşkın süredir öğretim üyeliği yapıyorum. Sekiz yıl da Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde ardından üç yıl Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde altı veya yedi yıl Boğaziçi Üniversitesi'nde, 19 yıl Sabancı Üniversitesi'nde çalıştım. Son yedi yıldır da İbn-i Haldun Üniversitesi'nde eğitim veriyorum. Bunu söylemekten üzüntü duyuyorum. Şimdiye kadar okumalarla ilgili sorduğum sorulara cevap veren öğrencilerden oluşan bir sınıfla karşılaşmadım. Mesela, "Lütfen bana bu

Türkiye'de sınıf oluşturma süreci eğitimle yapılmaya çalışıldı. Sosyal politik ekonomik nedenlerin dışında, eğitim yoluyla formatlanan ve kendi muhayyilesine göre bir millet yaratmaya çalışan askeri bürokratik bir sınıf ortaya çıkardı bu eğitim. Bu durum aynı zamanda siyasetin, devletin ve hükümetin eğitimle tuhaf bir şekilde iç içe geçmesine de yol açtı.

konuda Michael Cook veya Max Weber vb. tarafından sunulan temel fikirlerin neler olduğunu beş noktada özetleyin.” dediğimde sınıfa bir sessizlik çöküyor. Bunun farklı sebepleri var:

Birincisi, öne çıkmak ve rekabetçi görünmek konusunda bir çekince, sessiz dayanışmanın durgun sularına doğru geri çekilmeyi öğütleyen hâkim bir toplumsal kültür var. İkincisi öğrenciler özetlemeyi bilmiyorlar ve bu da büyük oranda lise geçmişleriyle alakalı. Üçüncü ve en temel sorun, %99’unun verilen okumaları yapmalarındır. Peki neden okuma yapmıyorlar? Çünkü, öğretmenin zaten sınıfta okumaları gerekenlerin üzerinden geçeceğine dair gizli bir varsayım var. Bu da öğretmenin özellikle ortaokul ve lise düzeyindeki Türk ortaöğretimindeki rolüyle ilgili.

Öğretmen, bale terimiyle söylersem, bir tekrarlayıcı (repetiteur), ya da bir zamanlar kullanıldığı şekliyle belletmen olarak algılanıyor. Bu algıda öğretmenin görevinin ders kitabını alıp seninle ilgilenmek olduğu anlamına geliyor. Zamanın %90’ında sadece bir resmi ders kitabı vardır ve ders kitabını öğretmen alır, öğrencilerden o günkü dersle alakalı bölümü açmalarını ve paragraf paragraf incelemelerini ister. Bu yüzden öğrencilerin neden öncesinde okuma yapmaları gereksin ki? Yekpare gri sayfanın didaktik otoriterliğine sahip bu tek ders kitabı zaten okunacak, biz de ne olduğunu duyacağız. Yan soru yok, birincil kaynak yok vs. Bu şekilde devam edebileceğimizi sanmıyorum.

Açıkçası bu eğitim anlayışının Cumhuriyetin ikinci yüzyılında da devam etmesini istemiyorum. Ortaöğretimdeki bu yaklaşım, üniversite eğitimindeki eksikliklere zemin hazırlamaktadır. Bu haliyle Yükseköğretim, Cumhuriyetin ikinci yüzyılında Türkiye’nin ayağa kalkmasına, rekabetçi olmasına ve küresel ölçekte öncü olmasına hiçbir şekilde imkân sağlamayacaktır. Öncelikle zor olsa da ortaöğretimde belli bir zihinsel ilkeye, etkili bir temel hedefe daya-

HALİL BERKTAŞ

Prof. Dr., İbn Haldun
Üniversitesi

Tarihçi; İbn Haldun Üniversitesi (Mayıs 2017). Daha önce Sabancı Üniversitesi Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi öğretim üyesi (1998-2016); 31 Ocak 2016’dan bu yana emeritus öğretim üyesi. Aynı üniversitede, eski Tarih Programı Koordinatörü; eski Türkiye Çalışmaları Programı Koordinatörü; eski Sabancı Yaz Okulu ve Sabancı-Harvard Yaz Okulu Koordinatörü. Lisans ve Yüksek Lisans : Ekonomi, Yale Üniversitesi (ABD), 1968. Doktora : Tarih, Birmingham Üniversitesi (İngiltere), 1991. Geçmişte Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi asistanlık veya öğretim üyeliklerinde bulundu. Misafir öğretim üyesi olarak, Michigan (Ann Arbor) ve (1997 ile 2007-2008’de toplam iki buçuk yıl) Harvard üniversitelerinde ders verdi. Araştırma alanları: tarihyografi (genel ve Türkiye); kapitalizm öncesi ekonomi biçimlerine ilişkin tartışmalar ve feodalizm teorileri; Osmanlı sosyal formasyonunu kavramlaştırma denemeleri; Türk milliyetçiliğinin ve ulusal belleğinin şekillenmesi; devrimler ve darbeler; karşılaştırmalı bir perspektif içinde Türk devrimleri; modernitenin ve ulus-devlet inşasının insanî bedelleri; hatırlayış ve unutulmuş; Balkan tarih müfredatları ve ders kitapları; sosyalizm ve Marksizm tarihi.

nan kapsamlı bir reformun gerekli olduğunu belirtmek istiyorum.

Türk eğitiminde her şeyden çok fazla var, çok fazla ders, her ders için de çok fazla öğrenme hedefi var. Bunu birkaç derse indirmek, bunun yerine derinleşmek gerekiyor. Bu esasa göre artık haftalık ders saati olmamalıdır. Ders kitabının yekpare didaktik otoriterliğinden kurtulup kaynakları çeşitlendirmemiz ve orta öğretim öğretmenlerimize bu metinlerin seçiminde, yorum ve analizinde mantıklı olabilecekleri konusunda güven duymamız gerekiyor.

Türkiye’de, benim de son 50 yıldır yaşadığım korku, sınıfların bir şekilde aşırı politize olacağı, siyasi ve ideolojik açıdan kutuplaşacağı yönündedir. 1930’lu yıllarda Türkiye’deki tek parti rejimi bazen açıkça bazen de satır aralarında Türkiye’nin henüz demokrasiye hazır olmadığını iddia ederdi. Eğer bunu söylemeye devam ederseniz bir ülke hiçbir zaman demokrasiye hazır olmaz. Benzer şekilde, öğretmenlerimize ve sınıftaki eğitimlerimize güvenmez, onlara ders metinlerini daha özgürce seçmeleri, sınıfta çoğulcu bir ortam oluşturabilmeleri konusunda yetki vermezsek, ikinci yüzyıla asla hazır olamayız. Bu durumda cesur olmalı ve risk alabilmeliyiz.

19. yüzyıldan günümüze kadar Türk öğretmenlere biçilen rol, devlet memuru bürokratlar olmalarıdır. Öğretmen rolünün yeniden tanımlanması, Öğretmenin bağımsız entelektüeller olarak saygınlığının ve güvenilirliğinin sağlanması gerekmektedir. Ortaöğretim reformunun en kilit sorunu budur. Bu, bir üniversite profesörü olarak, okumaları gerçekten yapmış ve öğrenmeye aktif katılım sağlayan, istekli, hata yapmaktan korkmayan öğrencilerle karşılaşmamı sağlayacak tek şeydir.

Hata yapma korkusunun altında da kültürel nedenler vardır. Hata yaparsam ne olur? Öğretmen bana ne der? Arkadaşlarım bana güler mi? Aşağılanırmıyım?

Bu sorunların üstesinden gelmenin yollarını işbirliği içerisinde bulmamız gerekir.

ATTILA HAJKÓ

Teknolojinin Eğitime Adaptasyonunda **ÖĞRETMENİN ROLÜ**

Yeni araçlara ve ekipmanlara uyum sağlamak, öğretmenlerin de bu konuda iş birliğine açık ve istekli olmasıyla mümkün olabilir. Sınıfta dengeyi doğru kurmak, teknolojiye açtığınız alanın uygun ölçülerde olması, oldukça karmaşık bir iştir. Bu bağlamda öğretmenin rolü hiç bu kadar kritik olmamıştı.

Son birkaç on yılda, özellikle de pandemi sonrasında inanılmaz boyutta gelişen teknolojiler, eğitim alanında da hızlı ve köklü değişiklikleri beraberinde getirdi. Bana kalırsa, bu değişiklikler büyük bir süratle gelişmeye devam edecek ve gelecekte daha da önemli hâle gelecek. Yeni araçlara ve ekipmanlara uyum sağlamak, öğretmenlerin de bu konuda iş birliğine açık ve istekli olmasıyla mümkün olabilir. Sınıfta dengeyi doğru kurmak, teknolojiye açtığınız alanın uygun ölçülerde olması, oldukça karmaşık bir iştir. Bu bağlamda öğretmenin rolünün hiç bu kadar kritik olmadığını söyleyebilirim. Nihayetinde, 21. yüzyıl sınıflarında teknolojiden yararlanmaya yönelik mevcut seçenekleri ve fırsatları dikkate almak zorundayız.

DİJİTALLEŞEN EĞİTİM SÜREÇLERİ ÖĞRETMEN-ÖĞRENCİ ETKİLEŞİMİNİ NASIL ETKİLİYOR?

Göz önünde bulundurulması gereken birincil ve önemli faktörlerden biri, öğrenciler ve öğretmenler arasındaki ilişki ve etkileşimdir. Geleneksel öğretim yöntemlerinde öğretmenler; sınav soruları, kartlar ve fasküller gibi önemli ölçüde basılı materyali sınıfa getirir, dersi bu materyallerle işlerdi. Ancak son yıllarda Quizlet ve Wordwall gibi etkileşimli sınavlardan Macar MozaWeb gibi 3 boyutlu animasyonlara kadar çeşitli uygulama ve platformların eğitim amaçlı kullanımında giderek artan bir eğilime tanık oluyoruz. Benim görüşüme göre, sınıflarına uygun araçları özenle seçmek öğretmenlerin yükümlülüğündedir. Mevcut seçeneklerin çokluğu nedeniyle öğretmenler çok fazla teknolojik cihaz kullanmak zorunda kalabilir ve bu da dersin verimliliğine gölge düşürebilir. Bu nedenle bu konuda dengeyi bulmak çok önemlidir.

Dijital materyal ve araçları kullanmanın en büyük avantajlarından biri, öğrencilerin gerekli öğrenme materyallerine erişebilecekleri yolların çeşitliliğidir. Hepimiz

en iyi öğrenme deneyiminin, öğrencilerin işitme, konuşma, görme ve fiziksel hareket dahil olmak üzere tüm duyularını harekete geçirebildiklerinde gerçekleşeceğinin farkındayız. Yeni araçlar öğretmenlere bu açıdan onların işlerini kolaylaştıracak fırsatlar sunuyor. Örneğin, öğrenciler atık bir tarih kitabındaki bilgileri okumak yerine bu bilgileri dinleyebilme, ellerindeki cihazlarla konuyla ilgili fotoğraf ve kelime tanımlarını hızlı bir şekilde görme fırsatına sahipler. Çevrimiçi öğrenmenin cazip yönlerinden

biri de oyunlaştırma yöntemiyle öğrenmeyi daha ilgi çekici, doğal ve eğlenceli hale getirmesidir. Doğal olarak öğretmenler bu yaklaşımda çok önemli bir rol oynarlar. Çünkü, konunun ciddiyetinden uzaklaşmadan ilgi çekici ve eğlenceli bir şekilde dersi aktarmak noktasında bir denge kurulması gerekir. Teknolojinin belirli bir konu hakkındaki bilgiyi eğlenceli ve oyun benzeri bir şekilde özetlemek için mükemmel bir fırsat sağladığına inanıyorum. Öğrenciler birbirleriyle rekabet edebildiklerinde daha aktif bir şekilde derse dahil olurlar. Elbette öğretmenin de bu süreçte dengeli grup dinamisinin sağlanması gibi denetleyici bir rolü vardır.

**MEVCUT SEÇENEKLERİN
ÇOKLUĞU NEDENİYLE
ÖĞRETMENLER ÇOK
FAZLA TEKNOLOJİK CİHAZ
KULLANMAK ZORUNDA
KALABİLİR VE BU DA
DERSİN VERİMLİLİĞİNE
GÖLGE DÜŞÜREBİLİR.**

TEKNOLOJİ DESTEKLİ ÖĞRENME, ÖĞRENCİLER ARASINDAKİ EKİP ÇALIŞMASINI VE İŞ BİRLİĞİNİ NASIL ETKİLER?

Teknolojik yenilikler son yıllarda öğrenciler arasındaki sınıf içi etkileşimi büyük ölçüde kolaylaştırdı. Bana göre asıl önemli olan, derslerde bu tür iş birlikleri için kurduğumuz platformlar ve çerçevelerdir. Özellikle pandemi döneminde öğrenciler daha

önce hayal bile edilemeyecek alanlarda ve platformlarda birlikte çalışmak zorunda kaldılar. Bu iş birliği platformlarının Covid döneminden sonra da sürdürülmesinin faydalı olduğunu, öğrenci iş birliğinin özellikle araştırma ve proje görevlerinde çok büyük faydasının olduğunu görüyorum.

Böyle bir iş birliği platformu kaynak araştırması için kullanılabilir. 21. yüzyılda öğretmenlerin en önemli görevlerinden biri öğrencilerin doğru bilgi kaynaklarını bulmalarına yardımcı olmaktır. Çevrimiçi olarak araştırılan herhangi bir konuda, çok büyük miktarda bilgi mevcuttur. Bir öğretmenin en önemli görevlerinden birinin öğrencilere doğrulanmış ve doğrulanmamış kaynakları ayırt etme konusunda rehberlik

BİR ÖĞRETMENİN EN ÖNEMLİ GÖREVLERİNDEN BİRİNİN ÖĞRENCİLERE DOĞRULANMIŞ VE DOĞRULANMAMIŞ KAYNAKLARI AYIRT ETME KONUSUNDA REHBERLİK ETMEK OLDUĞUNA İNANIYORUM.

etmek olduğuna inanıyorum. Öğrencilerde bilginin doğruluğu konusunda şüphe uyandırmak, bilginin doğruluğunu teyit etmeye teşvik etmek ve çelişkili bilgilere açık olmak önemlidir.

Teknolojik yenilikler öğrenciler arasındaki bu işbirlikçi süreci önemli ölçüde kolaylaştırdı. Örneğin ortaklaşa oluşturulan makalelerde, sunumlarda veya proje ödevlerinde bu yeniliklerin etkisi görülebilir. Öğrenciler aynı anda fikirlerini ekleyerek aynı belge üzerinde çalışabilirler. Bu, beyin fırtınası yapmak için mükemmel bir yoldur.

Öğretmenin grup çalışmasında öğrencilerin rollerini doğru şekilde tasarlamasının önemli olduğunu düşünüyorum. Bahsedilen araçlar, ABD kökenli ve Macaristan'da

da başarıyla uygulanan Karmaşık Öğretim Programında (KIP) iyi bir şekilde uygulanabilir. Öğretmen bu yaklaşımda gözlemci görevi görüyor ancak ben çoğu zaman bir görev sırasında kimin neden sorumlu olduğunu belirlemeyi ve böylece herkese yeteneklerine uygun bir görev sunmayı seviyorum. Çevrimiçi araçlar bu iş birliği sürecine daha iyi entegre edilebilir.

TEKNOLOJİNİN EĞİTİME ENTEGRASYONU GENÇLERİN ÖĞRENME MOTİVASYONUNU NASIL ETKİLİYOR?

Teknolojik yeniliklerin öğrencileri büyük ölçüde motive edebileceğine inanıyorum. Ancak ders sırasında teknik cihazların kullanımında ölçülü bir yaklaşımın çok önemli olduğunu unutmamak gerekir. Öğrenciler telefon ve tableti bir eğlence aracı gibi algılıyor ve derse katılmak yerine sosyal medya

TEKNOLOJİNİN BELİRLİ BİR KONU HAKKINDAKİ BİLGİYİ EĞLENCELİ VE OYUN BENZERİ BİR ŞEKİLDE ÖZETLEMELİK İÇİN MÜKEMMEL BİR FIRSAT SAĞLADIĞINA İNANIYORUM. ÖĞRENCİLER BİRBİRLERİYLE REKABET EDEBİLDİKLERİNDE DAHA AKTİF BİR ŞEKİLDE DERSE DAHİL OLURLAR. ELBETTE ÖĞRETMENİN DE BU SÜREÇTE DENGELİ GRUP DİNAMİĞİNİN SAĞLANMASI GİBİ DENETLEYİCİ BİR ROLÜ VARDIR.

ATTILA HAJKÓ

*Budapeşte Maarif Okulu
Müdür Yardımcısı*

Tarih ve İngiliz Dili öğretmenidir. Macaristan'ın Miskolc Üniversitesi Tarih Bölümü'nden Filolog unvanıyla mezun olmuş, tarih öğretmeni olarak yüksek lisansını İngiliz Dili ve Kültürü alanında tamamlamıştır. Hajkó 2018 yılında yabancı dil öğretmenliği dalında uluslararası lisansa sahip olmuştur. Kendisi 2015'ten bu yana öğretmen ve dil eğitmeni görevini yürütmektedir. Attila Hajkó yetişkinler ve gençler için ESP (Özel Amaçlı İngilizce) alanında teknoloji, muhasebe ve işletme iletişimi gibi kurslar vermektedir.

Kuruluşundan itibaren Budapeşte Maarif Okulu'nda Tarih ve İngilizce öğretmenliği yapan Attila Hajkó Şubat 2023 itibarıyla okulun Müdür Yardımcılığı görevine getirilmiştir. Hajkó okulun çift dil programı çerçevesinde İngilizce dilinde tarih öğretme noktasında uzmanlaşırken eğitim ve kayıt işleri ile değerlendirmeler hazırlama konularında da ustalık kazanmıştır.

sitelerine göz atabiliyorlar. Bu doğrultuda teknolojinin rolünün tanımlandığı ve amaç odaklı kullanıldığı dersleri planlamanın öğretmenin sorumluluğunda olduğunu düşünüyorum.

Deneyimlerim, öğrencilerin cep telefonlarını kullanabildikleri görevlerde çok daha aktif olduklarını gösteriyor. Bu görevler mutlaka öğretmen açısından kapsamlı bir hazırlık gerektirmiyor. Sadece birkaç tıklamayla oluşturulabilen QR kodları çevrimiçi kaynaklara yönlendirerek dersleri-

mizi daha etkileşimli hale getirebiliriz. Bu kodları sınıfta farklı yerlere yerleştirerek derse bir dinamizm de katabiliriz.

TEKNOLOJİNİN EĞİTİME GİDEREK DAHA FAZLA ENTEGRE EDİLMESİYLE BİRLİKTE HANGİ ETİK KAYGILAR VEYA ZORLUKLAR ORTAYA ÇIKABİLİR?

Günümüzde teknoloji ve eğitimle ilgili en acil etik sorunun yapay zekâ (AI) ile ilişkili olduğunu, yapay zekânın eğitim konusunda zihinsel kalıplarımızı temelden değiştireceğini düşünüyorum. Bana göre bu yeni araç; dil öğreniminin, sözcük bilgisinin ve metin kompozisyonu becerilerinin kazanılmasının sürdürülebilirliği hakkında şüpheler içeriyor. Yapay zekâ yalnızca birkaç tıklamayla eksiksiz makaleler ve çeviriler oluşturma kapasitesine sahip, dolayısıyla şu soruyu sormamız gerekiyor: "Bu araç eğitimin geleceğinde nasıl bir rol oynayacak?"

Bu soruya şu anda kimsenin kesin bir cevap verebileceğine inanmıyorum. Kesin olan, küresel anlamda okullarda ve eğitim sektöründe bu araçların eğitimde kullanımını kontrol edilebilir ve hesap verebilir hâle getirecek bir sistemin kurulmasına ihtiyaç duyulacağıdır. Fikri mülkiyetin korunması bu süreçte çok önemli bir husustur.

Elbette bir öğretmen olarak yapay zekânın birçok fırsatı beraberinde getirdiğini görüyorum. Neredeyse sonsuz sayıda görev oluşturabilir ve bunları derslerimizde etkili bir şekilde uygulayabiliriz. Ancak şu anda bu sürecin uzun vadeli etkilerini tahmin edemiyorum ve bunun günümüzde bir öğretmenin işini oldukça zorlu ve endişe verici hale getirdiğini de biliyorum.

Tanıdık Bir Şarkının Ülkesi

Kuzey Makedon

Firdevs Kapisizoğlu

“Kalbimde bir hayâli kalıp kaybolan şehir!
Ayrılmanın bıraktığı hicran derindedir!”

Çok sürse ayrılık, aradan geçse çok sene,
Biz sende olmasak bile, sen bizdesin gene.”

Yahya Kemal Beyath

Onya

Etnik çeşitliliği, doğal güzellikleri ve tarihi kalıntıları ile Güneydoğu Avrupa'nın küçücük, sıcak, yalncacık ülkesi Makedonya'dayız. Burası bize ilk defa tanıştığımız ama bir yerlerden tanıdık gelen bir çehreyi anımsatıyor. Adeta Anadolu ve Avrupa'nın meczı diyebileceğimiz ülkede birkaç medeniyetin izlerini sürmek mümkün. Biraz araştırdığımızda buranın Antik Makedonya Krallığından başlayarak Roma, Bizans, Osmanlı ve Yugoslavya dönemlerini içeren çok dokulu geçmişiyle tanışıyoruz.

KAYBOLAN ŞEHİR: ÜSKÜP

İlk olarak Kuzey Makedonya'nın kalbi Üsküp, nâm-ı diğer **Skopje**'yi tanımak istiyoruz. Bu şehir antik kalıntıları, Osmanlı yadigarları ve modern mimarisiyle dünyanın pek çok yerinden misafirlerini ağırlamayı seviyor. Misafiri hangi kültürden, hangi ülkeden, hangi etnik kökenden olursa olsun ona ikram edecek bir şey buluyor çünkü. Pek çok dini, dili, kültürü kalbinde bir araya getiren bir başkent burası. Yahya Kemal Beyatlı "**Kaybolan Şehir**" şiiriyle anlatıyor doğduğu ve çocukluğunu geçirdiği toprakları. Biz de geze geze kaybolmak istiyoruz sokaklarında.

Üsküp, Taşköprü

ESKİ ÇARŞI'DA HUZUR VEREN LOKASYONLAR

Murad Paşa Camii, Osmanlı döneminden günümüze uzanan tarihi çarşının hemen girişinde, Çifte Hamam'ın yakınında yer alıyor. Otelimiz Camii meydanına baktığından gezimizin başlangıç noktası olarak burayı seçiyoruz ama bu konuda yalnız değiliz. Pek çok rehberin misafirlerini gezdirmeye başlamak için seher vaktiyle hareketlenen meydanı seçtiğine şahitlik ediyoruz. Camii'nin silüetine baktığımızda binanın, minareye göre nispeten yeni bir yapı olduğunu ve neoklasik İslami unsurlarla Osmanlı Barok tarzını yansıttığını görüyoruz. Camii, küçük ama sıcak çehresiyle bana Üsküdüdaki Gülfem Hatun Camii'ni anımsatıyor. Ön tarafında yer alan çeşmelerden

gelen billur su sesi, meydana neşe ve hareketlilik katıyor. Yukarı doğru çizdiği eğimle günün her saatinde esnafı, çocukları ve kuşları serinletiyor. Hemen az ilerideki Çifte Hamam ise 15. yüzyılda İshakoğlu İsa Bey tarafından yapılmış. İki ana bölümden oluştuğu için bu isimle anılıyor. Eskiden içerisinde 3 farklı sıcaklığı olan odalar olsa da günümüzde hamam olarak kullanılmayan yapı, çeşitli sanat eserlerinin sergilenmesini sağlıyor. Şansımıza bu hafta Çifte Hamam'da **Dimitrie Duratsovski**'nin "Rüzgar Paraklit" sergisi var. Meydanda kahvemizi yudumladıktan sonra hem yazar hem ressam olan Duratsovski'nin sürrealist çalışmaları arasında kayboluyoruz.

Üsküp Kalesi ve Murad Paşa Camii arasındaki geniş bir alana yayılan çarşının dört

Çifte Hamam'da Dimitrie Duratsovski'nin eseri

Kuzey Makedonya
Başkent: Üsküp
Resmi Dili: Makedonca,
 Arnavutça

Yüzölçümü: 25.173 km²
Nüfus: 2.097.319
Para Birimi: Makedon
 Dinarı (MKD)

Sulu Han

ana girişi bulunuyor. Arnavut kaldırımli dar sokakları, yan yana sıralı mini dükkanları ile İznik, Kastamonu, Beypazarı ve Bursa çarşılarını andıran **Eski Çarşı**'nın içerisinde tam 712 tane dükkân bulunduğu söyleniyor. Bu dükkanların içerisinde Makedon ve Türk geleneklerini yansıtan etnik ürünler turist ve misafirlerin hediyelik eşya seçiminde çeşitli alternatiflerle oldukça rağbet görüyor. Karşıma çıkan terzi dükkanını görünce Melihat Güles'in billur sesiyle zihni me yerleşen Üsküp Sevda Şarkısı'nı mırıldanıyorum: "Üsküp'ün içinde kumaş biçerler. Sevdadan gayrısı dar gelir bana. Ellerin zoruyla yardım geçerler. Ben yarı bırakmam zor gelir bana."

Vitrinlere bakarak yürürken çarşının göbeğinde yer alan **Sulu Han (Suli An)**'ı görüyoruz. 15. yüzyılda inşa edilen Han, Balkan coğrafyasındaki İslam mimarisinin önemli eserlerinden biri olarak anılıyor. Adını yanı başındaki Serova Irmağı'ndan almış. Burası günümüzde Üsküp Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'ne ev sahipliği yapıyor ve genç sanatçılar için eğitim kurumu olarak hizmet veriyor.

Biraz daha ilerleyince Han'ın batı girişinin hemen üzerinde **Bezisten** yazılı bir tabela bizi karşılıyor. 15. yy'da İshak Bey döneminde yapılmış ve zamanında dört giriş

kapısıyla kumaş ve değerli eşyaların alınıp satıldığı yerlerden biri olan Bezisten, inşa edildiği dönemde iktisadi bir kuruluş olarak oldukça değer görüyormuş. 1689'daki büyük yangında tahribe uğrasa da 1889-1900 yılında yenilenmiş. Günümüzde esnaflar ve sanatçılar tarafından kullanılan Bezisten, tarihi ve mimari dokusuyla Çarşı'ya özel bir hava katıyor.

Dar sokaklardan geçerken Osmanlı döneminden kalma bir kervansaray olan **Kapan Han**, acı bir tebessümle çıkıveriyor karşımıza. Zira yakın bir zamana kadar alışveriş ve kültür merkezi olarak kullanılan bu tarihi yapının son yıllarda biraz bakımsız, metruk kaldığını görüyoruz. Eskiden sahafların da olduğu bu yapı, kültürel faaliyetler için oldukça elverişli görünüyor. Çarşığı adımlarken enfes kokularla midemizin kazındığını hissediyoruz. Sizin de başınıza gelirse hiç endişe etmeyin, enfes kokularla her köşede misafirlerini bekleyen pek çok lezzet durağıyla karşılaşacaksınız. Selam verip boş bir masaya oturduğunuzda siparişinizi Türkçe verebilecek ve aşına olduğunuz

tatlarla karnınızı doyurabileceksiniz. Makedon mutfağı; et yemekleri, sebzeler ve taze peynirlerle zenginleşmiş ve Türk damak tadına uyumlu bir mutfak olarak biliniyor. Tavçe gravçe (fasulye yemeği), ajvar (biber salçası), kebabçı (Üsküp köftesi), kavurma, şopska salatası gibi geleneksel yemekler, Makedonya'nın otantik lezzetlerini keşfetmenize olanak tanıyor. Bu lezzet yemeklerle midenizdeki senfoniye taçlandırdıktan sonra mini minicik ama etrafına park edilmiş bisikletlerle sıcak bir görüntü sunan **Arasta Camii**, bahçesinde dinlenmek için köşe başında sizi karşılayacak. Burası esnafların ince belli bardaklarıyla çay içerek sosyalleştiği, gezmekten yorgun düşenlerin söğüt altında dinlendiği bir mekan. Huzur veriyor.

Biraz daha yukarı yürüdüğümüzde **Kurşunlu Han (Kurşunli An)**'ı görüyoruz. Kurşunlu Han, günümüze kadar ayakta kalmış olan üç Osmanlı kervansarayının en büyüğü ve en güzeli olarak tarif ediliyor. 1550 yılında taşla inşa edilen hanın her iki katı da kemerlerle süslü. Han'da iki avlu bulu-

nuyor. Birinci avlunun ortasında bir çeşme görünüyor. Han adını kurşunla kaplı olan çatısından almış. Eskiden Han'ın hemen yanında bir cami ve hamam yer almaktaymış fakat 1689 yılındaki büyük yangında ve 1963 yılındaki depremde hasar görmüş olan bu yapılardan cami günümüzde ortadan kalkmış, hamam ise harabeye dönmüş durumda. Bugün Üsküp Ulusal Müzesi bünyesinde bulunan Kurşunlu Han, taş eserler koleksiyonuna ev sahipliği yapıyor. Üsküp Ulusal Müzesi ise arkeoloji, etnoloji ve tarih müzelerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuş oldukça büyük bir müze. Girişte yetkili sizi, gezmeye nereden başlayacağınız konusunda bilgilendirdikten sonra sergiyle baş başa bırakıyor. Arkeoloji bölümünde Makedonya'nın arkeolojik kazı alanlarındaki kazılardan elde edilen eserler sergileniyor. Etno-

Geleneksel Makedon Yemekleri

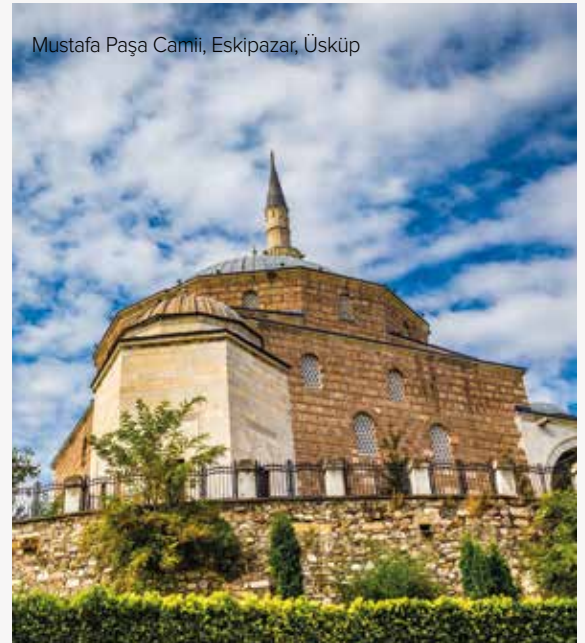
Üsküp Ulusal Müzesi

loji bölümü çok zengin bir geleneksel giysi koleksiyonuna sahip. Benzerlerini Bursa'da gördüğümü hatırlıyorum ama buradaki koleksiyon daha çeşitli. Tekstilin gelenek ve estetikle ahengini müthiş örneklerle yansıtıyor. Tarihi eserler bölümü, Makedonya'nın 14.-20. yüzyıl arasındaki tarihine ışık tutuyor. 1991 yılında hizmete giren sanat tarihi bölümündeki eserlerin önemli bir kısmı terk edilen kilise ve manastırlardan toplanmış. Çıkışa yakın bölümde **Tanca Balac**'ın "Displaced" isimli sergisine denk geliyorum. Üsküp'te pek çok lokasyonda sanatçıları insanlarla bir araya getiren sergilere

yer verildiğini görüyorum. Doğrusu burada bulunduğum sürede dört ayrı sergi gezeceğimi tahmin etmiyordum.

Müzeden çıkınca bir grup insanın yukarı yürüdüğünü görüyorum. Sokağın başında heybetiyle salınan **Mustafa Paşa Camii**'ne gittiklerini anlıyorum. Camii, 1492 yılında Yavuz Sultan Selim'in veziri olan Mustafa Paşa tarafından yaptırılmış. Burası kendisine özgün yapısı ve ihtişamını çağdaş döneme kadar korumuş. Tarihi dönemde camiye herhangi bir ekleme yapılmamış, mevcut yapısı aynen tutulmuş.

Çarşının çıkışına yakın bir lokasyonda Bit Pazarı bulunuyor. Bit Pazarı dediysek eski, antika parçaların satıldığı bir yer canlanmasın gözünüzde. Burası bir hal gibi. Kasap, manav, şarküteri karışımı, insanların alışveriş yaptığı bir yer. Şayet Bit Pazarı'nın solundan değil de sağından ilerleyecek burada bizi İsa Bey Camii karşılayacaktı. Camii Üsküp sancak beyi İshak Bey'in oğlu İsa Bey tarafından 880 (1475) yılında yaptırılmış olup iki yanında misafirhane niteliğindeki tabhâne odalarıyla zâviyeli camiler diye adlandırılan gruba giriyor. İsa Bey Camii, çeşitli varyasyonlarla Fâtih devrinde denenmiş olan zâviyeli cami tipinin en son örneklerinden olduğu için oldukça önemli yapılardan biri olarak görülüyor. Fakat bu yapıyı önemli kılan bir şey daha var ki o da İstanbul ve Üsküp'ü kalbinde bir mihenk taşı gibi taşıyan Yahya Kemal'in vali-

Mustafa Paşa Camii, Eskipazar, Üsküp

KUZAY MAKEDONYA

Makedonya Arkeoloji
Müzesi ve Üsküp
şehir merkezindeki
Medeniyetler Köprüsü

Eski saat kulesi
Osmanlı döneminden
kalma Üsküp şehrinin
simgesi - 16. yüzyıl

deciğini ağırıyor olması. 1897 yılında vefat eden cennetmekan **Nâkiye Hanım**, burada metfun. Güllerin arasında, şiir gibi bir evlat yetiştirmenin huzuruyla uyuyor. **Sultan Murad Camii** ise sizi başka bir sürprizle karşılıyor. Arkadaşım Gülasfi'nin aktardığına göre Yahya Kemal'in sıbyan mektebi -hatıratında Yeni Mektep olarak geçiyor-Sultan Murad Camii'nin önündeki **Saat Kulesi**'nin hemen yanında bulunuyormuş. Günümüzde kuran kursu olarak kullanılıyor ama Yahya Kemal'in hatırasına dair bir bilgilendirme notu, levha görmek mümkün değil. Saat Kulesine gelince, Kule'nin Bal-

Nakiye Hanım'ın Kabri

Üsküp Kalesi

ÜSKÜP'TE PEK
ÇOK LOKASYONDA
SANATÇILARI BİR ARAYA
GETİREN SERGİLERE
YER VERİLDİĞİNİ
GÖRÜYORUM.

lardan Osmanlılara kadar birçok medeniyetin egemenliği altında kalan kalenin surları ve kuleleri, ziyaretçilere şehrin tarihini anlamak için eşsiz bir fırsat sunuyor.

Kale'nin doğusunda büyükçe bir kapı dikkatimizi çekiyor. İsa'nın Yükselişi Kilisesi ile karşılaşırız. 16. yüzyılın ortalarında inşa edilen Ortadoks kilisesinden içeri girdiğimizde nar ağaçlarıyla bezeli bir avluyla karşılaşırız. Burada ayrıca Makedonların

ulusal kahraman olarak gördükleri Georgi Nikolov Delçev (Gotse Delçev)'in lahiti de bulunuyor. Avluda misafirlerini bilgilendiren rehber İtalyan gezginleri özel bir bölüme yönlendiriyor. Gruba dahil olmak üzere özel bölüme girmeye yeltenirken görevli, biletimi görmek istiyor. Nereden alabileceğimi soruyorum ama o, nereli olduğumu merak ediyor. Sonra da eliyle geç işareti yapıyor. Aramızda kalsın, görevlinin inisiyatifi ile içeri ücretsiz sızveriyorum. Burada enfes bir ahşap oymacılığı gözler önüne seriliyor.

Kiliseden ayrılıp Taş Köprü'ye doğru yönelmek istediğimde birkaç merdiven basmağın iniyorum. Sağımda **Güneydoğu Avrupa Üniversitesi** solumda ise **Davud Paşa Hamamı**'nı görüyorum. Hemen ilerisinde **II. Filip Anıtı**'nı geçtikten sonra **Fountain Olympia (Mothers of Alexander)** aneliğın dört aşamasını sunan heykelleriyle göz dolduruyor. Burada bir müzisyenin "Akdeniz Akşamları" nı çaldığını duyuyor ve gülümsemeden edemiyorum. Taş Köprü'den geçmeden sağ tarafa baktığımda **Makedon Bağımsızlık Mücadelesi Müzesi, Ulusal Tiyatro Binası**'nı görüyorum. Sol da ise Sanat Köprüsü'nün hemen ucunda bulunan **Ulusal Arkeoloji Müzesi** yer alıyor. Üsküp 2014 projesi kapsamında inşa edilen neoklasik müze binası 6 bin m²lik alana sahip 3 katlı bir yapı. Koleksiyonunda tarih öncesinden Orta Çağ'a kadar tarihin değişik dönemlerine ait 6 binden fazla obje bulunuyor. Türkiye'de bulunan İskender Lahdi'nin bir kopyası da müzede sergileniyor. Müzenin yanındaki diğer büyük binaların ne olduğunu merak ediyoruz. **Opera ve Bale Salonu** ve **Filarmoni Orkestrası**'na ait olduklarını öğreniyoruz.

BİR DÜNYADAN BAŞKA DÜNYAYA GEÇİŞ: TAŞ KÖPRÜ

Asırlardır Makedonya'nın başkenti Üsküp'ün ortasından geçen Vardar Nehri'nin iki yakasını birleştiren **Taşköprü**, nâm-ı diğer **Fatih Sultan Mehmed Köprüsü**, Osmanlı'nın Üsküp'teki sembol eserlerinin

Matka Kanyonu

başında geliyor. Sultan II. Murad döneminde yapımına başlanan ve Fatih Sultan Mehmed döneminde tamamlanan köprü, Üsküp'ün modern şehir merkezi ile tarihi Türk Çarşısını birbirine bağlıyor. 220 met-

re uzunluğunda, 6 metre genişliğindeki köprünün "kimler geldi hayatımdan kimler geçti" şarkısını mırıldadığını hayal ederek yürürken paralelinde çok daha gösterişli köprüler görüyorum. **Eye Bridge, Art Bri-**

Rahibe Teresa Anıt Evi

Kafe ve restoranların yer aldığı meydana bağlanan beş farklı cadde görüyorum. Cadde-lerden biri, **Rahibe Teresa Anıt Evi**'ne çıkıyor. Yaptığı iyilik ve yardımseverlikler ile Nobel Barış Ödülü alan Rahibe Teresa'nın asıl adının gül tomurcuğu anlamına gelen Gonxha -Gonca- olduğu söyleniyor. Teresa'ya ithaf edilen anıt ev, Makedon Hükümeti Kültür Bakanlığı finansörlüğünde 30 Ocak 2009'da açılmış. İçeride Teresa'ya dair eşyaların bulunduğu bir müze bulunuyor. Müzenin bodrum katı, Rahibe Teresa'nın hayatı ile ilgili çeşitli projelerin, tanıtımların, sergilerin, eğitim projelerinin ve insani yardım çalışmalarının düzenlendiği bir multimedya merkezi olarak tasarlanmış. Galerinin üstünde, Katolik Kilisesi rahiplerinin hizmet verdiği küçük bir şapel var.

dge, Freedom Bridge olarak isimlendirilen köprüler, Üsküp 2014 projesi kapsamında inşa edilmiş. Sanat köprüsünün her iki yanında 14'ü ve ortasında birer tane olmak üzere 29 sanatçının heykeli bulunuyor. Göz Köprüsü de aynı şekilde heykellerle süslenmiş. Yine de ne yalan söyleyeyim belki de her bir taşına sinen yaşanmışlıklarla bize göre ikinci vaktinin büyüğü rengi en çok Taş Köprü'ye yakışıyor.

Taş Köprü'den geçtikten sonra karşımıza çıkan meydana heybetli anıtlar görüyoruz. Köprü'nün hemen yanına 2010 yılında eklenen **Gotse Delçev** ve **Dame Gruev** anıtları bulunuyor. **Büyük İskender** anıt ve şadırvanı elbette en dikkat çeken yapılardan biri olarak meydana yer alıyor. Bunlardan başka Makedon halkı için önem teşkil eden **I. Justinianus** heykeli, **Samuil** heykeli, **Metodiya Andonov-Çento** heykeli meydana sonradan eklenen diğer yapılar arasında.

Buradan ayrılıp caddenin ucuna kadar yürüdüğümüzde Üsküp Şehir Müzesi çıkıyor karşımıza. Meydana bağlanan diğer caddeden gitseydik Ohrili Aziz Clement Kilisesi (St. Kliment Ohridski Kilisesi)'ni görecektik. Burası, Gotik ve Romanesk tarzda 13. yüzyılda inşa edilmiş ve Makedonya'nın en eski kiliselerinden biri olma özelliğine sahip. Ama biz soldaki caddeyi seçerek **Makedonya Kapısı**'na ulaşıyoruz. Roma İmparatorluğu ve Yunan Helenistik dönemi motifleri ile Hıristiyanlık figürleri içeren oyma rölyeflere sahip kapı, **Pella Meydanı**'nda. Meydan adımı, eski Makedon krallığının başkenti ve hem Krste Misirkov hem de Büyük İskender'in doğum yeri olan Yunanistan'ın Orta Makedonya'nın mevcut Pella bölge biriminde bulunan Pella kentinden alıyor. Zaman zaman burada konserler oluyor. Gülasfi ve Aysel'le bu yorucu günü mini bir dondurma sefasıyla sonlandırma-ya karar veriyoruz.

Birkaç günü şehir merkezinde tarihi ve kültürel pek çok mekanda değerlendirdikten sonra biraz da doğada vakit geçirmek iyi olacak. On dakikalık mesafelerle kahve, taze meyve suyu veya patlamış mısır alabileceğiniz duraklarıyla uzun süre yürüyüş yapmak için ideal olan şehir parkını seçiyoruz. Sonbaharla kuruyan yaprakları çı-

Harabati Tekkesi

tırdata çıtırdata yürürken parkurumuzda bize eşlik eden aileler, spor yapan, bisiklet süren gençler ve aileleriyle eğlenen miniklerle karşılaşılıyor. Kese kağıdında kavrulmuş fıstığımızla ilk molamızı göl kenarında vermeye karar veriyoruz. Dönüş yolunda iki sincap bize sürpriz yapıyor. Fıstıkları bitirdiğimiz için çok üzülüyoruz.

Bugün önce Üsküp yakınlarında bulunan 12. Yüzyıla ait **Aziz Panteleimon Kilisesi'ne** gideceğiz. Sonrasında **Matka Kanyonu'**nda bir kayak turu yaptıktan sonra teleferikle dünyanın en büyük haçlarından biri olan **Milenyum Haç'**nın olduğu **Vodno Dağ'**na geçip gün batımını izleyeceğiz. Dedik ya, bugün sonbaharın tatlı esintisiyle Üsküp'ün nefis doğasının tadını çıkaracağız.

ALACA BİR GÜZELLİĞİN ŞEHİRİ: KALKANDELEN

Şar Dağları eteklerine kurulu bu güzel şehir, diğer adıyla **Tetova/Tetovo'**ya baktığınızda Yahya Kemal'e hak veriyorsunuz. Hakikaten şairin söylediği gibi bu dağlar şehri Bursa'ya karındaş yapıyor sanki. Buradaki gezimize Maide, Cengiz ve oğulları Han eşlik ediyor. 1896 tarihli Kosova Vilayeti Salnamesine göre Kalkandelen'de on iki cami ve mescit, dört medrese, yedi tekke, yedi sıbyan mektebi, iki hamam, on han, beş

Alaca Camii

Alaca Camii

HURŞİDE VE
MENSURE
KARDEŞLERİN
ÇEYİZ PARALARINI
BAĞIŞLAYARAK
15. YÜZYILDA
YAPTIRDIĞI RİVAYET
EDİLEN CAMİNİN
HİKÂYESİNDE HÜZÜN
VAR.

köprü, bir şadırvan, bir devlet konağı ve bir hisar bulunuyormuş. Bunlardan birkaçını görmek üzere ilk olarak Pena Nehri yakınında yer alan **Alaca Camii'**ne gidiyoruz. Burası renkleri ve dekorasyonuyla gördüğüm en zarif, en çekici yapılardan biri! **Hurşide** ve **Mensure** kız kardeşlerin çeyiz paralarını bağışlayarak 15. yüzyılda yaptırdığı rivayet edilen caminin hikayesinde hüznün var. Rivayete göre Hurşide ve Menşüre adlı iki kız kardeşten biri dermansız bir hastalığa yakalanınca o zamana kadar hazırladığı tüm çeyizini kardeşine vermek istemiş. "Ben evlenmeden öleceğim, çeyizim senin olsun." demiş. Bunun üzerine diğer kız kardeş kardeşinin vefatıyla kendi çeyizi ile onunkini birleştirerek satmaya karar vermiş. Eline geçen parayla bir Camii inşa ettirmek istemiş. Yöre halkı da cami yapımına destek olmuş. İşçiler, ustalar, çinici ve mimarlar gönüllü olmuş, caminin yapımı tamamlanmış. Ardında binlerce misafiri ağırlayan bir zarafet abidesi bırakan bu iki kadının türbeleri, avluda yan yana bulunuyor.

İç ve dış cephede İtalyan Barok üslubunun geç dönemlerinden esinlenen fresklerle kaplı süslemeleri ve renklerinden ötürü "Alaca" ismini alan Camii, 19. yy'da onarımını yaptıran Abdürrahman Paşa vesilesi ile "Paşa Camisi" adıyla da anılıyor. Sanat harikası olarak tanımlanan caminin resim, süsleme ve bezemelerinin uzun süre dayanması ve canlılığını koruması için tadilatı sırasında on binlerce yumurta kullanıldığı sanat tarihi kaynaklarında belirtiliyor. Bey konakları ile onun yanında inşa edilen hamam ile oluşturulan mahalde Alaca Camii, İslami bir mimari kompleks merkezinin parçası olarak yüzyıllar boyunca Kalkandelen şehrinin dini ve kültürel profilini tanımlıyor.

İsa Bey Hamamı'na gittiğimizde yine bizi bekleyen bir sergiyle karşılaşıyoruz. Sergiyi gezdikten sonra istikametimiz **Harabati Baba Tekkesi**.

Harabati Baba Tekkesi, Sersem Ali Baba veya Server Ali Baba adlarıyla da anılan Bektaşî babası tarafından 1526 yılında kurulmuş bir dergah. Osmanlı ordusu sefere gideceği zaman tekke içerisinde bulunan hanlarda konaklayıp dinlendikten sonra sefere devam ederlermiş. Tekkenin girişinde Türk Bayrağı ve kapısı üzerinde kule bulunuyor. Tekkenin bânisi Server Ali Baba neden Sersem lakabı ile anılıyor diye soracak olursanız rivayete göre Kanûnî Sultan Süleyman'ın hanımı Mâh-ı Devrân Sultan'ın kardeşi olan vezir Server Ali Paşa, gördüğü bir rüya üzerine padişaha vezirliği bırakmak ve Hacı Bektaş Veli Dergâhı'nda derviş olmak istediğini bildiriyor. Bunun üzerine padişah, "Bre! Sersem mi oldun? Vezirlik

Ohri Gölü

St. Clement Kilisesi (Pantelejmon)

Pir Mehmed Hayatî Hz. Halvetî Dergâhı ve Türbesi.

bırakılır da orada dervişlik mi yapılır?" deyince Server Ali Paşa, "Kabulümdür sultanım, varsın bana Sersem Ali desinler" diye cevap veriyor. Bunun üzerine padişahın Server Ali'ye izin verdiği rivayet ediliyor. Server Ali Baba'nın 1551 yılında Hacı Bektaş Veli Dergâhı'nda "dedebaba" unvanı olarak Dimetoka Bektaşî Tekkesi'nde bir müddet görev yaptığı, Hürrem Sultan'ın ikbali ile Kalkandelen'e geçerek tekkeyi kurduğu kaydediliyor.

Tekkede oturup soluklanırken Abdülmuttalip Bey bize şekerleme ikram ediyor. Mesleğimi öğrenince, madem yazıyorsun al sana bir defter, diyerek büyükçe bir defter uzatıyor. Hatıra defterine birkaç kelam yazdıktan sonra müsaade isteyerek düşüyoruz yollara. Maide ve Cengiz üşenmeyip beni tekrar Üsküp'e bırakıyor.

UNESCO DÜNYA MİRAS I ŞEHİRİ, MEKADONYA'NIN İNCİSİ: OHRI

Makedonya'nın güneyinde yer alan Ohri, nâm-ı diğer **Ohrid/Ohır** Antik Liknidos şehrinin bulunduğu yerde kurulu. Adını ise üstünde eski kentin kurulu bulunduğu sarp tepeden almış. Makedonya'nın 8. büyük şehri olmasına rağmen Ohri; göl manzarası, Osmanlı yadigarı evleri ve Orta Çağ mimarisine ait kilise ve manastırlarıyla Kuzey Makedonya'yı ziyaret eden turistlerin ilgi odağı! Avrupa'nın en eski ve en derin gölü olan **Ohri**, dünyadaki en berrak suya sahip göller arasında dördüncü sırada.

6.000 senelik bir geçmişe sahip olan Ohri, Slav halklarının kullandıkları Kirilîça alfabesinin doğduğu yer. Alfabe ise **Aziz**

Kiril ve **Metodiy** kardeşlerinin eseri. Bu kardeşlerin ismini Üsküp'te duyacağımıza eminim çünkü kendilerine ithaf edilen bir üniversite var. Ohri'ye dönecek olursak şehir, 1395 senesinde Osmanlı İmparatorluğuna dahil edilmiş. 500 yıl kadar Osmanlı egemenliğinde kaldığından şehir planlamasında ve sivil mimarisinde Osmanlı etkilerini koruyor. Dar sokaklarında beyaz ve kahvenin uyumuyla Safranbolu'dan aşına olduğumuz tarihi evlerin çoğu Osmanlı döneminden kalma. Hatta bu evler zamanla Ohri'nin sembolü haline geldiğinden sokak lambaları bile ev şeklinde.

Muhteşem göl manzarasını usul usul seyrettikten sonra dar sokakları adımlamaya başlıyoruz. Önce karşımıza eski eşyalar satan bir antikacı çıkıyor. En çok da kanaviceleler, dantel örtüler, deri ayakkabı ve çantalar dikkatimizi çekiyor. Sonra çarşıda geleneksel Balkan tatlıları ve dondurma satan bir dükkanı gözümüze kestirip tatlı bir kacamak yapmaya karar veriyoruz. Gezi için enerjiye ihtiyacımız olacak. Kaçamağın ardından karşımıza **National Workshop For Handmade Paper** isimli bir dükkan çıkıyor. Burası geleneksel yöntemle kiraz, sedir ağacından kağıt yapan bir atölye. Atölyenin içini saran o güzel kokuyu içinize çekerek kâğıdın yapılış aşamalarını izleyebiliyorsunuz.

Buradan çıkıp yürümeye devam ediyoruz. Deri çarıklar, bolca Ohri İncisi satan dükkanlar görüyoruz. Dükkanların önünden geçerken bir sürpriz bizi karşılıyor: Zeynel Abidin Paşa Camii bahçesinde bulunan, 1720'de yapılan **Pir Mehmed Hayati Hz. Halveti Dergâhı ve Türbesi**. Halveti Hayati balkanlarda İslam'ın yayılması için yaptığı çalışmaları ile tanınıyor. Dediğimiz gibi Osmanlı etkisi burada hâlâ canlı bir şekilde sürüyor. **Ali Paşa Camii, Haydar Paşa Camii, Emin Mahmud Camii, Keşanlı Cami, Zeynel Abidin Paşa Camii** bunlardan birkaçı. Yolun sonunda karşımıza çıkan meydana dünyanın en eski çınar ağaçlarından birinin altında çayımızı yudumlamak istiyoruz. Burada, UNESCO tarafından korunan eski şehir bölgesinde, Orta Çağ'dan kalma kilise ve manastırlardan hangilerini mutlaka görmemiz gerektiğine karar vermemiz gerekiyor, çünkü zamanımız daralıyor.

Ohri şehrinin en büyük kilisesi olan **Aziz Sofia Kilisesi (Ayasofya Kilisesi)**, aynı Konstantinopolis'te olduğu gibi fetih sonrası camiye dönüştürülmüş ve şehrin ilk ve en büyük camisi haline gelmiş. Ohri Ayasofya'sı, cami haline getirildiği sırada bazı değişikliklere uğramış. Semavi Eyice'nin aktardığına göre bugün hiçbir izi kalmayan cami minaresi kilisenin narteks kısmının

sol tarafındaki kubbesinin tam ortasından yükseliyormuş. Bu nadir rastlanır minarenin bir eşi de yine Ohri'de Struga yolundaki bir mescidde bulunuyormuş. **Aziz Yuhanna Kilisesi (St. Jovan Kaneo)** bulunan kaynaklara göre 1447 senesinden daha eski bir tarihe sahip. Ancak kilisenin inşa tarihi kesin ve net bir şekilde belirlenememiş. Arkeologlar ise yapının, 13. yüzyıl içerisinde ve Osmanlı İmparatorluğu'nun yükseliş döneminden önce inşa edildiğini düşünüyor. Kilise, dikdörtgen bir alanda ve kuş bakışı görünümde haç biçimini alacak şekilde inşa edilmiş. Ohri Gölü manzaralı **St. Clement Kilisesi (Pantelejmon)** ise Ohri'nin Paloşnik bölgesinde yer alıyor. Bizans üslubundaki kilise aslında ilk olarak Aziz Clement'in Ohri'yi ziyareti şerefine yapılmış. Fakat denilene göre Aziz Clement ilk yapılan kilisenin büyüklüğünü yeterli bulmayınca ilk yapının üzerine **St. Pantelejmon** adına yeni ve daha büyük bir kilise daha yaptırıp burayı, Kiril Alfabeti'ni öğreteceği bir eğitim merkezi gibi kullanmış. 15. yy'da Osmanlı zamanında camiye dönüştürülen yapının ilk halinden geriye bugüne kadar pek de bir şey kalmamış ama yapı, 2000 yılında başlatılan rekonstrüksiyon çalışmaları ile aslına uygun şekilde yeniden inşa edilmiş. Kilisenin temelini yapılan kazı çalışmalarında bir **Roma bazilikasının** sütunları da ortaya çıkmış. Yani kilisenin bulunduğu bu tepelik tümüyle aslında arkeolojik bir sit alanı. Hatta geçtiğimiz yıllarda kilise kazılarında 2,383 adet Venedik parası bulunması ile **Venedik** ve **Ohri**'nin arasında ticari ilişkilerin olduğu kanıtlanmış.

DOĞA VE MİSTİSİZM BİR ARADA: NATIONAL PARK GALICICA VE MONASTERY OF SAINT NAUM

Ohri'ye yaklaşık 45 dk mesafede bulunan park, sadelik ve dinginliği ile sizi içine çekiyor. Manastır girişinin sol tarafında hediyelik eşya dükkanları, sağ tarafında ise göle girebileceğiniz küçük plajlar görülüyor. Mistik bir mekanda yüzmek, güneşlenmek, uzanmak alışık olduğumuz bir durum olmasa da anlaşılan o ki burada mistisizm

Aziz Yuhanna Kilisesi (St. Jovan Kaneo)

ve haz bir arada. Dükânları geçtikten sonra doğal güzellikleri ile Ohri Gölünün kaynağı olan nehir karşımıza çıkıyor. Nehir daha sonra göl ile birleşip Struga'da Kara Drini nehrini oluşturup, birçok kente can vererek Adriyatik denizine dökülüyor.

Bakirliğini koruyan Milli Park içinde Manastır, bahçesinde tavus kuşlarının ortaya koyduğu muhteşem renk cümbüşüyle karşılıyor misafirlerini. Manastır ve çevresindeki yerleşim faaliyetleri 900'lü yıllara dayanıyor fakat esas canlılığın 16. yy'da **St. Naum Manastırı**'nin inşasıyla başladığı söyleniyor. Aziz Naum tarafından 893-900 de inşa edilen manastır, ülkenin en önemli tarihi eserlerinden biri olarak addediliyor. Tipik Bizans mimarisine sahip kilisede tüm semboller ve duvar resimlerinin üzerindeki Yunanca yazılar bulunuyor. Aziz Naum'un burada şu meşhur Kiril ve Metodi kardeşleri, Ohri Clement'i Aziz yetiştirdiğini öğreniyoruz. Aziz Nahum kültü, sadece Ohri bölgesinde değil, Prespa bölgesinde ve hatta manastırın kendine ait mülklerinin bulunduğu Korca'da daha geniş bir alana yayılmış. Aziz Naum, kilise faaliyetlerinin yanı sıra, bir Makedon ortaçağ yazarı ve kültür figürü olarak da biliniyor. Azizin mucizevi gücüne dair efsaneler antik çağlardan beri anlatılageliyor. Bu mucizelerden biri kay-

St. Naum Manastırı

AZİZ NAUM, KİLİSE FAALİYETLERİNİN YANISIRA BİR MAKEDON ORTAÇAĞ YAZARI VE KÜLTÜR FIGÜRÜ OLARAK DA BİLİNİYOR.

naklarda St. Naum'un akıl hastalarını şifalandırması olarak geçiyor. Zaten manastır dini faaliyetlerin yanı sıra uzun bir süre zihinsel engellilerin tedavisi için de kullanılmış. Kilisenin içinde Aziz Naum'un lahiti yer alıyor. Bu lahite kafanızı yasladığımızda hala St. Naum'un kalp atışının duyulduğu-

na dair bir inanış var. Ziyaretçilerden yaşlıca bir kadının yere eğildiğini ve lahite kulağını dayadığını görüyor, arkasında sessizce bekliyoruz. Muhtemelen yer altı sularının sesi olsa da bu tür inanışların, mistisizmi beslediği de bir gerçek.

Gezimizin Ohri'yle ilgili kısmını tamamlarken Ohri'lerin şu sözünü aktaralım ki buraya gelmeyi düşünenler daha fazla ertelemeyen biletlelerini alıversin: **"Tanrı cenneti çamurdan yaparken bir parça kopup, Ohri'nin üzerine düşmüş."** Buradan sonra niyetimiz Baba Dağı'nın eteklerine konuşlanmış **Manastır**, namıdiğer **Bitola**'ya gitmekti. Makedonya'nın ikinci büyük şehri olan bu eski şehrin meşhur sokağı **Shirok**'ta dolaşmak, Atatürk'ün öğrenim gördüğü **Askeri** İdadi'yi ziyaret etmek üzere yola koyulsak da karanlık bastırınca kavisli ve ışısız bir yolda yolculuk yapmaya cesaret edemedik. Birkaç günüm daha olsaydı Manastır ve Pelister Milli Parkı'nı görmeden dönmezdim. Çaresiz, Kuzey Makedonya'yı tekrar ziyaret etmek için bir sebebim olması ümidiyle dönüş yoluna geçiyoruz.

Kuzey Makedonya, bu asude ülke; doğası, tarihi, kültürel dokusu bir yana tadı damağımda kalan dostluklarla bir gün tekrar geleceğim duraklardan biri olarak ardımda kalıyor.

Tuba Köse

Eve Dönen Kadın: Ayşe Şasa

“Değerini daha iyi anlaması için, bir şeyleri kaybetmesi ve yeniden bulması gerekiyordu insanlığın.”

Ayşe Şasa’yı anlamak ve anlatmak için öncelikle onun doğduğu iklime ve ideolojiye, doğduğu aileye kısa bir projeksiyon tutmak gerekir. Kayıtlara göre, 1941 yılında İstanbul’da bulunan Amerikan Hastanesi’nde dünyaya gelen Ayşe Şasa’nın babası Avni Şasa Bey, yarı Çerkes yarı Kürt bir aileden gelmektedir. Hukuk eğitiminin ardından babasının da vasiyeti üzerine ticarete atılmış ve yaptığı ticari hamleler ile hatırı sayılır bir refaha ulaşmıştır. Sert mizaçlı annesi, Mihriban Hanım ise Güneydoğu’da köklü Bedirhan Aşireti’ne mensuptur. Mihriban Hanım, büyük dayı Rauf Orbay’ın sürgün ve sıkı takip dönemlerini yaşamış ve sıkıntılı bir köşk hayatına maruz kalmıştır. Avni Şasa, üzerinde Kafkas kültürünün de etkisiyle bir yanıyla çok yerli ve muhafazakâr iken, diğer yandan Amerikan liberalizmine hayran bir seçkincidir.

O dönem, modernizm misyonu yüklenen her aile için, çocuklarının bir bakıcıya teslim edilmesi adeta sınıfsal bir nişana dönüşmüştür. Ayşe Şasa’nın ebeveynlerine göre de çocukların zamanın icabına uygun yetiştirilmesi için yapılması gereken; çocuğu çağdaş, diplomalı bir bakıcıya emanet etmektir. Böylece Ayşe Şasa tüm çocukluğunu gayrimüslim mürebbiyeler ile yoğun mesai içinde geçirir ve onların şefkatsiz, katı disiplinine maruz kalır. Nitekim Şasa, yıllar sonra o yıllarını *“cehennemî bir hayat, yitik bir çocukluk...”* olarak tanımlayacaktır. Annesiyle arasında daha doğumuyla başlayan “mesafe”, Şasa’nın ruhen sakat mürebbiyelerin insafına terk edilmesiyle, kendisinde doldurulması güç boşluklar, onarılması zor yaralar açar. Daha sonraki yıllarında zaman zaman ortaya çıkacak olan nevrotik ataklar da bu dönemde baş göstermeye başlamıştır ve Ayşe Hanım’ı hayat boyu takip edecektir.

KOLEJLİ ŞASA KABUĞUNU KIRIYOR

Ayşe Şasa, Batılı bir yetiştirme tarzının ardından ailesinin ona özenle hazırladığı toplumsal sınıfın kendisine sunduğu tüm

imkanlardan yararlanır. Kendisinin de ifadesiyle onun ilk *‘asrileşmesi’* ilk önce dılları vesilesiyle, daha sonra yatılı olarak gönderildiği şimdiki adı Robert Koleji olan Amerikan Kız Lisesi ile gerçekleşmiştir. Liseye başladığı dönemde depresyon, kötü hatıra ve karanlık bir çocukluğu bırakmıştır geride. İlkokulda zekâsıyla ve kötü notlarıyla dalga geçilen ve dışlanan Şasa, kolej yıllarında tam tersi bir performans sergileyerek herkesi şaşırtmıştır. Yalnızca derslerinde değil girdiği yarışmalarda da başarılar kazanır. İlkokul yıllarındaki siniklik ve ezikliğin yerini muziplik, ataklık ve entelektüel bir merak almıştır. Bu başarılarla, çevresindeki insanlar çoğalsa da Şasa’nın içindeki yalnızlık hep devam edecektir. Zira bu başarılar kendisine duyduğu güveni ve neşesini artırsa da ailesi ne şimdiki başarısına ne de önceki başarısızlığına ilgi göstermiştir...

Daha sonra eğitimine yine Robert Koleji’nde idari bilimler alanında devam eden Şasa, bu dönemde yönünü nihilizm, egzistansiyalizm ve ardından sosyalizme doğru çevirir. Yine bu dönemde Cevat Çapan, Ayşe Şasa’nın “estetik” alana yönelmesinde; sine-

“Aileme, sözde Batıcı burjuvaziye duyduğum öfke ve reaksiyon ile tam tersi yönde bir şey yapmak istedim. Herkesin alay ettiği, hor gördüğü bir alanda gidip kaybolmaktı niyetim. Yani bu tam anlamıyla meydan okumaydı. Hâlbuki bir kuyunun dibindesin, bir şey çıkmasına imkân yok orada.”

ma tarihi ve sanatı, edebiyat, güzel sanatlar üzerine okumalar yapmasında etkili olur ve böylece Şasa, ailesine bir başkaldırı olarak yöneldiğini ifade ettiği sinema sanatına giriş yapar. Bu alanda okudukları ve ürettikleri, onun Kemal Tahir ile tanışmasına vesile olur. Bu tanışma daha sonra Ayşe Şasa'nın hayatında önemli bir yer teşkil edecek, bir okul haline gelecek ve bu birliktelik Kemal Tahir'in vefatına dek sürecektir.

MEYDAN OKUMA

Ailesi eğitim hayatına yurt dışında devam etmesini isterken Şasa, çocukluğundan gelen intikam alma dürtüsüyle o yıllarda hiçbir itibarı olmayan ve hatta hor görülen Yeşilçam sinemasına yönelir. Nitekim kendisi bu yönelimini bir röportajında;

“Aileme, sözde Batıcı burjuvaziye duyduğum öfke ve reaksiyon ile tam tersi yönde bir şey yapmak istedim. Herkesin alay ettiği, hor gördüğü bir alanda gidip kaybolmaktı niyetim. Yani bu tam anlamıyla meydan okumaydı. Hâlbuki bir kuyunun dibindesin, bir şey çıkmasına imkân yok orada.” şeklinde ifade etmiştir.

Annesi Safiye Orbay'ın kucağında

İlk mürebbiyesi Schwester Katie ile birlikte

Şasa'nın Yeşilçam hikâyesi ilk olarak hepimizin bildiği Halit Refiğ'in Aşk-ı Memnu filmi ile başlamıştır. Filmin diyaloglarını kaleme alır. İlk deneyiminde başarılı bulunmadığından bu diyaloglar filmde kullanılsa da Şasa, ilk parasını bu diyalog metinlerinden kazanacaktır.

Şasa bu yıllarda, ailesini karşısına alarak ilk eşi Atilla Tokatlı ile evlenir ancak bu evlilik pek de uzun sürmez. “Bohem ve nihilist” olarak tanımladığı Tokatlı ile boşanmasının ardından ailesinden maddi ve manevi açıdan destek bulamaz ve tekrar sinemaya dönmek zorunda kalır. Hayat karşısına Atf Yılmaz'ı çıkarır ve birlikte çalışmaya başlarlar. 1964 senesinde, Atf Yılmaz ile evlenmeye karar verirler. Bu evlilik süresince Şasa, ağır nöbetler geçirmeye başlar. Kemal Tahir ile gerçekleştirdiği sohbetlerden beslenirken, en yoğun sinema üretimini de bu yıllarda gerçekleştirir. Eşinin üretken filmografisinde pek çok filmde büyük oranda Şasa'nın imzası vardır: Ah Güzel İstanbul (1966), Balatlı Arif (1967), Harun Reşid'in Gözdesi (1967), Kozanoğlu (1967), Köroğlu (1968), Cemile (1968), Cemo (1972). Atf Yılmaz ile evli olduğu yıllarda, bitmeyen senaryo mesailerinden bunaldığı ve çok yorulduğu bir gün sokakta yürürken geçirdiği ağır konfüzyonel hâlin ardından La Paix Hastanesi'ne yatırılır. Hastaneden çıktıktan bir müddet sonra Atf Yılmaz'la da yolları ayrılır.

MEZARDAN KALKMAK GİBİ BİR ŞEY

Babasının vefatı, Atf Yılmaz ile ayrılmasıyla Londra'da bir tür şizofreni teşhisi konan ve ağır ataklar geçiren Ayşe Hanım için hayat

artık sıfır noktasındadır. Onu bu sıfır noktasından kurtaracak ancak bir 'mucize' olmalıdır. Kendisinin ifadesiyle "dibe vurmadan yüzeye çıkılmayacağını" düşünmektedir. Türk seçkinlerinin kendi geleneklerine olan yabancılığı, içinde bulunduğu sinema dünyasının samimiyetsizliği, cemiyetin çürümüşlüğü Şasa'yı içinden çıkılması güç bir duruma sürükler. Bu enkaz altında kendisini bulmaya, ışığa, bir mucizeye ihtiyacı vardır. Bu esnada hayat yolu, Bülent Oran'la kesişir. Bu karşılaşma yeni bir evliliğin, uzun süren ve huzurlu beraberliğin başlangıcı olur. Ayşe Şasa için bir şifacıdır Bülent Oran, ona şefkatle yaklaşır, özen gösterir.

Türk sinemasının buhranlı bir döneme girdiği 1980'li yıllarda, 12 Eylül Askeri Darbesi'nden toplumun tüm katmanları gibi Yeşilçam da etkilenmiş ve Bülent Oran'ın işleri epey azalmıştır. Ayşe Şasa için ise bu dönem hastalığının ağırlığının ortadan kalktığı zamanlardır. Bu sıralarda karşısına, bir kitap kataloğunda Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin Fusûsü'l-Hikem adlı eseri çıkacak ve hayatındaki belki de en büyük dönüm noktası gerçekleşecektir. Ayşe Şasa, bu kitabı senelerce, kimi gün bir paragraf, bazı günler ancak bir cümleden ibaret şekilde iğneyle kuyu kazar gibi okuyacaktır. Toplumun içine düştüğü böylesi karanlık dönemde hastalığının en ağır süreçlerini yaşayan ve şahsiyet sancısı çeken Şasa'nın karşısına çıkan bu eser ile hayatı yön değiştirecektir. Nitekim Ayşe Şasa bu süreçte yaşadıklarını "Bir Ruh Macerası" adlı eserinde "mezar-
dan kalkmak gibi bir şey" diyerek tanımlamıştır.

Ayşe Şasa'nın sıkıntılardan ibaret bir kuyuyu tabir ettiği, hayatının en karanlık virajlarını anlattığı kitabı Delilik Ülkesinden Notlar'dır. Şasa'nın daha küçük yaşlarda muhayyilesine yerleşen imgeler, gençlik

Kimi insanlar, kişisel hikâyelerini aşan bir biçimde yaşadıkları toplumu dönüştüren bir özden gelirler, aksiyonları ile simgesel bir önem ve değer kazanırlar. Ayşe Şasa'nın işte bu abidevi şahsiyetlerden biri olduğunu söylemek, sanıyorum abartılı olmaz.

buhranları, toplumsal olaylar ve çalkantıların onun dünyasında açtığı yaralar, ilerleyen yaşlarda şizofreni atakları olarak karşısına çıkar. Bu yaşananların vesile olduğu anlam dünyasındaki değişiklikleri Delilik Ülkesinden Notlar kitabında tüm içtenliğiyle anlatır. "Değerini daha iyi anlaması için, bir şeyleri kaybetmesi ve yeniden bulması gerekiyordu insanlığım." dediği kitabın girizgâ-

hında, anlatılanların kaleme alınış sebebini de şu şekilde açıklar:

"İçinde bulunduğumuz inançsızlık çağında, Mutlak'ı arayan biri ne tür bir gerilimin muhatabı olabilmektedir? Koyu bir inançsızlıktan yoğun bir inanca yönelen biri, yol üstünde neler yaşar, neler görür, neler söyler? Kaosla düzen, bunalımla huzur, karanlıkla aydınlık, korkuyla umut arasındaki iç tecrübelemi açıklamak, bunları dile getirirken, insanca paylaşımın onarıcı, şifa verici olanaklarından güç devşirmek... Bu gaye üstüne inşa edilen bu metinler demetinin, kolektif

iletişim ağında, kendine, sâlim bir mecra bulabilmesi, eğer bu gerçekleşebilirse, beni mutlu edecektir..."

Kitabın başında kasvetli ve ağır bir atmosfer karşılar bizi. Büyük mutasavvıf Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin Fusûsü'l-Hikem adlı eseriyle karşılaşılmasından sonraki zamana denk gelen satırlarda Müslümanca bir hayat anlayışının tercih edilmesi ile, bu karanlık perdeler adeta teker teker kalkmaktadır ve bir dönüşümün bir varoluşun serencamına dönüşür. Kitabın sonunda ise, yaşadığı dönüşümü şu cümleler ile ifade eder:

"Şizofreni... Ölümçül bir iletişimsizlik çukuru... Hiçliğin, karanlığın, saçmalığın alacakaranlık uğultusu... Evimin odasında, yıllarca, hareketsiz yattım. Bir mağara tabanına uzanmış yaralı hayvan misali... Ancak kader, oyunu bozacak... Mağaranın tabanında yaralı bir hayvan gibi yatan umarsız varlığım dikkat alanına, birden o güne dek hiç tanımadığı bir âlemin işareti düşecekti..."

RÜYA SİNEMASI

Şasa'nın zihni ve gönlündeki bu değişimin ardından onun için yeni bir üretim dönemi başlar. Dergâh Dergisi'nde düzenli şekilde yayınladığı yazılarla Türk Sineması'na o

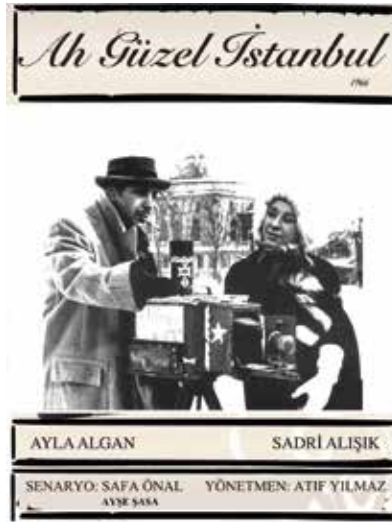
Ayşe Şasa Atif Yılmaz

güne dek yapılmış en samimi eleştirilerini ortaya koyar ve birtakım çözüm önerileri getirir. Bu dönemde İsmet Özel, Sezai Karakoç, Nurettin Topçu, Cemil Meriç, Yunus Emre, Mevlana, Niyazi Mısri, İbn Arabi okumaları, onun şahsiyetini bulmasında, kendisinde olanı hatırlamasında etkili olan ilhamlar olacaktır. Bu irfan havzası, bu metafizik buluşma onun sanata olan bakış ve düşüncelerini derinleştirecek ve ortaya Rüya Sineması kuramı gibi sahici ve yeni bir kavram çıkacaktır. Bu sıralar Şasa'nın filmografisine Bülent Oran ile birlikte kaleme aldıkları, *Hacı Arif Bey*, *Dinle Neyden* gibi yeni ve özgün örnekler katılır.

Modern aklın görmediği, kavrayamadığı dahası yok saydığı inancın, irfanın, aşkın temel alındığı, daha yerli ve milli, aynı zamanda evrensel bir Türk Film anlayışının nasıl ortaya konulabileceğinin derdindedir artık Ayşe Şasa. Bir film sanatçısı olarak artık sahici olanın peşindedir. Bu sahicilik tutkusunu yüzlerce dost edinir, onlarla sıkı bir mesai içine girer. Evi artık bir dergâh misali bu dostları ile, sohbet meclisleri ile dolar ve taşar. Buradan yolu geçen konuklar arasında Orhan Pamuk'u da sıradan derviş meşrep insanları da görmek mümkündür artık. Bu evi aydınlar, yazarlar, şairler ve sanatçılar için cazibe merkezi haline getiren şey Şasa'nın samimi, sahici ve muhatabında büyük bir tecessüs yaratan kıskırtıcı muhabbetidir. Konuşmalarındaki zenginlik, ilgi alanlarındaki çeşitlilik ve diyaloga müsait üslubuyla evi bir çekim merkezi hâline gelmiştir.

Ayşe Şasa'nın aktarmaya gayret ettiğimiz şahsî menakıbı, Türkiye'nin modernleşme

macerasının, kişisel düzlemde en renkli örneklerinden birini ortaya koymaktadır. Seçkin bir ailede yalnızlaştırılarak yetişmesi, genç yaşından itibaren karanlık ve nevrotik anılarını sanat ve düşünce dünya-

sı ile aydınlatma çabası, yaşadığı dönemin kültürel seçkinlerinin yapaylık ve yüzeyselliğini fark ederek sahici bir estetik anlayış bulma çabası; onu kurgulanmış duygu ve hallerden uzaklaştırmış, şahsiyetini inşa etmesinde köşe taşları olmuştur. Ve ardında, tüm içtenliğiyle dolaysız bir dile yaslanan edebi üretimleri ile, yüzlerce sanat ve düşünce insanının nasıplendiği billur bir irfan kaynağı bırakmıştır.

KAYNAKLAR

https://tr.wikipedia.org/wiki/Ayşe_Şasa

Ayşe Şasa, *Konuşanlar*: Leyla İpekçi, Meriem Atlas, Berat Demirci, *Bir Ruh Macerası*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2009, s. 16.

Tuba Deniz, "Bir Hakikat Yolcusu," *Ayşe Şasa ile röportaj*, *Hayal Perdesi Sinema Dergisi*, Temmuz-Ağustos 2014, sy. 41, s. 27

Ayşe Şasa, *Delilik Ülkesinden Notlar*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2006, s. 9.

Röportaj:
Bekir Bilgili

İstanbul'un Serüvenine Ayasofya'dan Bakmak

Defter-i Hakani Nezareti binasında ziyarete açılan Ayasofya Tarihi Müzesi, Ayasofya'nın yaklaşık 1700 yıllık tarihini anlatıyor. Müze, Ayasofya'nın zengin tarihini bütünsel bir perspektif ile yaşamak isteyenler için benzersiz bir deneyim sunuyor.

Sultanahmet Meydanı'nın kalbinde, Ayasofya'ya birkaç dakika mesafede bulunan Ayasofya Tarihi Müzesi, ziyaretçilerini zamanda yolculuğa çıkarıyor ve dünyanın en önemli simgelerinden, en eski mabetlerinden biri olan Ayasofya'nın eşsiz güzelliğini yaşama imkânı sunuyor. Yeni nesil bir yaklaşımla zamanın dinamiklerine uygun, statik müzelerden farklı, yepyeni bir deneyim sunan Müze'de 1.700 yıllık muhteşem bir serüveni yaşıyor ve hissediyoruz. Müze gezimizde bize Ayasofya Müzesi Müdürü Sayın Ayşe Erdoğan eşlik etti ve müze hakkında çok değerli bilgiler verdi.

Ayşe Hanım, bu tarihi mekânda bizleri misafir ettiğiniz için teşekkür ederim. Öncelikle bize Ayasofya Tarihi Müzesi fikri nasıl ortaya çıktı, biraz bahsedebilir misiniz? Rica ederim, tekrar hoş geldiniz. Ayasofya, bir pagan tapınağının üzerine veya yakınına üç kez inşa edilmiş. İmparator I. Konstantinus (324-337) döneminde inşa edilmeye başlanan ve İmparator II. Konstantius (337-361) tarafından tamamlanarak 15 Şubat 360'ta törenle ibadete açılan, 20 Haziran 404'te çıkan halk ayaklanması sonucunda büyük tahribata uğrayan I. Ayasofya'dan günümüze ulaşan kalıntı yok. İmparator II. Theodosius (408-

450) tarafından aynı yerde inşa edilerek 10 Ekim 415 yılında ibadete açılan II. Ayasofya, Nika İsyanı sırasında 13 Ocak 532'de yıkılmış.

İmparator Iustinianus (527-565) döneminde, II. Ayasofya'nın kalıntıları üzerine, 23 Şubat 532'de inşa edilmeye başlanan III. Ayasofya, 27 Aralık 537'de büyük bir törenle ibadete açılmış. Dörtgen bazilikal planlı ana mekânın üzerinin pandantiflerle geçiş sağlanarak, büyük bir yuvarlak kubbe ile örtülmesi, mimarlık tarihinde ilk defa Ayasofya'da uygulanmış. Yapıda kullanılan sütun ve mermerlerin bir kısmı Aspendos, Ephesos, Baalbek, Tarsus gibi Anadolu ve Suriye'deki antik şehir kalıntılarından getirilmiş. Ayasofya, IV. Haçlı Seferleri sırasında, 1204-1261 yılları arasındaki Latin Krallığı döneminde kentle birlikte yağmalanmış ve tahrip edilmiş. Günümüze kadar ulaşan bu yapı inşasından yaklaşık 20 yıl sonra 558 yılı İstanbul depreminden başlayarak depremlerde ve afetlerde tahrip olmuş, çeşitli onarımlar geçirmiştir.

İstanbul'un fethinden hemen sonra Fatih Sultan Mehmed (1451-1481) tarafından camiye tahvil edilen Ayasofya'da 1 Haziran 1453 tarihinde ilk cuma namazı kılınmış. Fatih Sultan Mehmed döneminden itibaren yapılan eklemelerle bir Osmanlı külliyesine dönüşen Ayasofya Camii, Mimar Sinan onarımları ile günümüze kadar ana tasarımıyla

ulaşmış. 24 Kasım 1934 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile müzeye çevrilen Ayasofya, 10 Temmuz 2020 tarihli ve 2729 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararına istinaden 24 Temmuz 2020 tarihinde yeniden ibadete açıldı. Bu sırada Sultanahmet Meydanı'nda Tapu ve Kadastro Müdürlüğü olarak kullanılan Defter-i Hakani Nezareti Binası, Ayasofya Müze Müdürlüğüne tahsis edildi.

Müze olduğu dönemde Ayasofya bir anıt eser olarak ziyaret ediliyordu. Dolayısı ile müze koleksiyonlarının gösterime sunulacağı bir sergi salonu olmadığı gibi, müzenin diğer hizmet birimleri için uygun mekanlar da

yoktu. Taş eserler koleksiyonuna ait eserler bahçede ve birkaç tanesi iç mekânda sergileniyordu. Böylece Müze binası olarak işlevlendirilen Defter-i Hakani Nezareti Binası'nın, Ayasofya'nın ilk ibadete açıldığı 360 yılından itibaren geçirdiği tüm evreleri anlatan bir müze olması fikri doğdu. Ayasofya Camii'nin çok yakınında, Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nin yanı başında yer alan Defter-i Hakani Nezareti Binası'nda yapılan kapsamlı bir restorasyon, güçlendirme ve teşhir-tanzim çalışmalarından sonra Ayasofya Müze Müdürlüğü bağlı birimi olarak Ayasofya Tarihi Müzesi 22 Temmuz 2023 tarihinde ziyarete açıldı.

İçinde bulunduğumuz ve müzeye ev sahipliği yapan binanın önemi nedir?

Müzemizin hizmet verdiği Defter-i Hakani Nezareti Binası, I. Ulusal Mimarlık akımının önemli örneklerinden biri. 1907-1908 yıllarında Mimar Vedat (Tek) Bey tarafından tasarlanan, 1910 yılında inşası tamamlanan binanın arkasında kalan Defterhane binası ile bağlantı kurularak iki bina Defter-i Hakani Nezareti hizmet binası olarak kullanılmış. Cumhuriyetin ilanından sonra Tapu Kadastro Müdürlüğü olarak hizmete devam edilmiş. Bina, Dünya Miras alanı-Sultanahmet Kentsel Arkeolojik Koruma

R Röportaj

Alanı sınırları içinde kalıyor. Yanında Türk ve İslam Eserleri Müzesi (İbrahim Paşa Sarayı), karşısında Sultanahmet Camii var. Cephesi tarihi hipodrom/at meydanına bakıyor.

Ayasofya Tarihi Müzesi'nde ziyaretçileri neler bekliyor, bize müzenin bölümleri hakkında bilgi verir misiniz?

Müze 360 yılında ibadete açılan ilk kiliseden itibaren günümüze kadar geçen süre içinde Ayasofya'nın tarihi anlatılıyor. Ziyaret, zemin katta 15 farklı dilde hizmet veren kulaklıkların alınması ve turnikelerden geçer geçmez başlayan görsel ve işitsel anlatımlarla başlıyor, asansörle üçüncü kata kadar devam ediyor. Üçüncü katta Ayasofya'nın Doğu Roma dönemi, ikinci katta Osmanlı dönemi yine görsel ve işitsel tekniklerle anlatılıyor. Birinci kata inildiğinde Ayasofya'nın kilise, cami, müze ve yeniden cami bölümleri, hemen hemen tamamı ilk kez gösterime sunulan eserlerle anlatılıyor. Zemin katta, Doğu Roma hipodromu ile ilişkili olup daha sonra sarnıca çevrilen, zaman içinde atıl kalan ve restorasyonlar sırasında açığa çıkarılan bir yapıyı pencerelerden izlemek mümkün. Zemin katta ziyaretçiler için kafe ve mağaza da var.

Müzedede animasyon ve dijital tekniklerle Ayasofya'nın tarihi etkileyici bir görsellikte sunuluyor. Müzedede gezerken ziyaretçilerde Ayasofya'nın geçirdiği evreleri yaşıyor, hissi uyanıyor. Dijital imkanların en üst seviyede kullanılmasıyla anlatılan hikâyeye nasıl bir kurguyu takip ediyor?

Dem Müzeciliğin katkılarıyla düzenlenen 3. ve 2. katta yeni nesil teknolojinin sunduğu görsel ve işitsel bir gösterim var.

Hikâyenin kurgusu da Ayasofya'nın 1700 yıllık tarihini içeriyor. Her deneyim salonunda konuya uygun görsel içerikler, etnik enstrümanlar eşliğindeki müzik, uygun ses tasarımı, değerli sanatçılar Selçuk Yöntem ve Gülen Karaman'ın anlatımları eşliğinde ziyaretçiler ile buluşuyor. Üçüncü katta Doğu Roma döneminde Ayasofya'nın geçirdiği mimari aşamalar, muhteşem kubbe, ikonoklazma dönemi ve Haçlı seferleri sırasındaki büyük yağma, Ayasofya'nın tarihinde önemli rolleri olan imparatorlar ve mimarlar, inovatif bir eser olan Sonsuzluk Aynası ve Ayasofya'nın içini gösteren maket; ikinci katta İstanbul'un fethi ve Ayasofya Camii'nin giderek bir Osmanlı külliyesine dönüşmesi, Ayasofya camii'ne katkısı olan padişahlar, Ayasofya'yı günümüze taşıyan büyük usta Mimar Sinan ve Sultan Abdülmecid döneminde son kapsamlı onarımları gerçekleştiren Fossati kardeşler ile Ayasofya'nın mimarisine, sanatına ve yazılı/görsel olarak belgelenmesine katkıda bulunanlar bu dijital sunumun parçaları.

Müzedede yer alan eserler hakkında bilgi verebilir misiniz?

Müzenin birinci katında yer alan ve Ayasofya'nın yaklaşık 1700 yıllık tarihinde kilise, cami, müze ve yeniden cami olarak hizmet verdiği dört dönemi anlatan eserlerin tamamına yakını ilk kez sergileniyor. Kilise

bölümünde İmparator I. İstvanius'un, İmparator Theodosius ve İmparator I. İstvanius'un sikkeleri, Ayasofya'nın üç kez inşa edilmesini ve banilerini anlatıyor. 1935 yılında Ayasofya'nın batısında yapılan kazılarda açığa çıkarılan 5. yüzyıla ait mimari parçalar, 12-14. yüzyıl başlarına tarihlenen Doğu Roma (Bizans) seramikleri ile 15-17. yüzyıllara tarihlenen Osmanlı seramikleri; 6.

yüzyıla ait damgalı tuğlalar, mozaik panolardan dökülen tesseralar, 4. Haçlı Seferi sırasında kentle birlikte Ayasofya'yı da tahrip ederek yağmalayan Latin Krallığına ait bir sikke bu bölümde sergilenen eserler arasında yer alıyor.

Ayasofya'nın fetih ile birlikte camiye tahvil edilmesi ve giderek bir külliye dönüşmesini anlatan Cami bölümünün ilk salonunda Fatih Sultan Mehmed'in gümüş sikkesi, Sultan II. Selim Türbesine vakfedilen 16. ve 17. yüzyıla ait Kur'an-ı Kerimler, Sultan III. Mehmed, Şehzadeler ve Sultan İbrahim Türbelerine vakfedilen 16. ve 17. yüzyıla ait cüz mahfazaları ve rahle; I. Mahmud Kütüphanesi'nin fihristi ile kütüphaneye kayıtlı 10. yüzyıla ait Abbasi dönemi Cüz-i Şerif, 14. yüzyıla ait Memluk dönemi Cüz-i Şerif, Şeyh Hamdullah ve Hafız Osman'ın murakkaları, 16. yüzyıla ait bir Hadis-i Erbain Tercümesi, Ayasofya Mahzenine kayıtlı Sultan Abdülmecid tuğralı ve Sultan III. Selim tuğralı iki temlikname gibi eserler gösterime sunuluyor.

Ayasofya'nın tefrişi ve inşa edildiği tarihten günümüze kadar geçirdiği onarımları anlatan Cami bölümünün ikinci salonunda sergilenen eserler arasında Ayasofya minberinin iki yanına fethin sembolü olarak asılan 18. yüzyıla ait Ravza-i Mutahhara örtüsünden yapılmış Sancak, minber kapısının örtüsü, 16. yüzyıla ait Kur'an-ı Kerim Mahfazası, Şeyhülislam Veliyüddin Efendi

ve Kazasker Mustafa İzzet Efendi'nin hat levhaları; Ayasofya'nın batı cephesine yerleştirilen 16. yüzyıla ait güneş saati, 1847-1849 yılları arasında Fossati kardeşler tarafından yapılan onarımlarda Serafim Meleği'nin yüzüne kapatılan rozet, bu onarımlar anısına basılan altın-gümüş-bronz madalyalar var.

Ayasofya'nın müzeye çevrilmesinden sonra oluşan İkona ve Kilise Eşyaları koleksiyonundan eserlerin sergilendiği Müze bölümündeki 18-19. yüzyıla tarihlenen Rum ikonaları, 19. yüzyıla ait kutsal eşyalar, Manyas Kocagöl Kiliselerine ait 17-19. yüzyıla tarihlenen ikonalar ve bu kiliselerde adak olarak kullanılan Osmanlı İmparatorluğu, Kırım Hanlığı, Rus İmparatorluğu, Kutsal Roma İmparatorluğu Habsburg Hanedanı, Baviera Elektörlüğü sikkeleri; 14. yüzyıl Yunanca el yazması sigillion ve 18. yüzyıl kopyası, 10-11. yüzyıla ait el yazması İncil, 18. yüzyılda kiliseler için Kütahya'da üretilen askı topları, metal ikonalar, 17-19. yüzyıllara ait tören kıyafetleri ve ayinlerde kullanılan liturjik eşyalar ilk kez gösterime sunuluyor.

Ayasofya'nın 10 Temmuz 2020 tarihli ve 2729 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yeniden cami olarak ibadete açılması temalı son bölüm, Fatih Sultan Mehmed'in 15. yüzyıla ait vakfiyesi ile tanışıyor.

Müzedeki yer alan eser ve objeler nerelerden temin edildi ve Ayasofya tarihi açısından ne anlam ifade ediyor?

Müzedeki gösterime sunulan eserlerin hemen hemen tamamı Ayasofya'nın bir dönemi ile ilişkili. II. ve III. Ayasofya'ya ait

Ayasofya 916 yıl Kilise, 481 yıl Cami olarak ibadet edilen bir mabed.

eserler, Cami bölümündeki eserlerin büyük bir kısmı ve Müze bölümünde yer alan eserlerin tamamı Ayasofya Müzesi koleksiyonlarından seçildi. Ayasofya'ya ait olup geçmişte Bakanlığımızın başka birimlerinin koleksiyonlarına giren eserlerden de az sayıda eser alındı tabii ki. Fatih sikkesi dışındaki sikkeler de diğer birimlerden temin edilenler arasında. Ama tüm eserler Ayasofya'nın uzun tarihinde bir dönemi temsil ediyor, bu bakımdan hepsi çok değerli.

Çok yakın bir zamanda ziyarete açılan bir müze Ayasofya Tarihi Müzesi. İlgi nasıl ve ziyaretçilerden nasıl tepkiler alıyorsunuz?

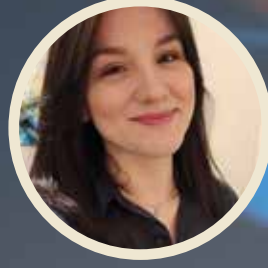
Ayasofya Tarihi Müzesi 22 Temmuz 2023 tarihinde ziyarete açıldı. İlk kez açılan bir müze olarak ilgi her geçen gün artıyor ve ziyaretçilerden çok olumlu dönüşler alınıyor. Yeni nesil teknolojilerle görsel ve işitsel tekniklerle anlatılan Ayasofya tarihi de ilk kez gösterime sunulan ve Ayasofya'nın dört ayrı dönemine ait olan eserler de ayrı ayrı ve birlikte çok ilgi görüyor. Tarihi Müze binası da restorasyonlar sırasında açığa çıkarılan ve bir dönem sarnıç olarak kullanılan yapı da ziyaretçiler için heyecan verici.

Son olarak müzenin içerisinde yer alan bölümleri ve sergilenen eserleriyle Ayasofya'nın anlaşılması ve İstanbul kültürel hayatı açısından nasıl bir değeri olduğunu düşünüyorsunuz?

Ayasofya 916 yıl Kilise, 481 yıl Cami olarak ibadet edilen bir mabed. 86 yıl Müze olarak kullanılmış. Halen ayakta olan Ayasofya, 532-537 yılları arasında inşa edilen III. Ayasofya. Yaklaşık 1500 yıllık bir yapı. Ayasofya, sadece mimarlık ve sanat tarihi için değil, uygarlık tarihi için çok önemli bir dünya mirası. 1453 yılında kılıçla fethedilen kentin en büyük mabedi olan ve camiye çevrilen Ayasofya, daha sonra fethedilen diğer şehirlerde camiye çevrilen kiliselerin en büyüğünün Ayasofya adıyla anılması geleneğini başlatmış. Fatih Sultan Mehmed başta olmak üzere, Osmanlı sultanlarının mimari eklemeleri ve onarımlarla bir Osmanlı külliyesi ve bir selatin camii haline gelmiş. Ayasofya'nın uzun ve ihtişamlı tarihini anlatan Müze, aynı zamanda İstanbul'un tarihinden kesitler sunuyor. Depremler, isyanlar, yangınlar, Latin istilası, İstanbul'un fethi gibi olaylar sadece Ayasofya'yı değil, tüm kentin kaderini değiştiriyor. Dolayısı ile Ayasofya tarihinin anlaşılması, diğer bakımlardan olduğu kadar İstanbul'un kültür hayatı bakımından da çok değerli.

Verdiğiniz bilgiler için teşekkür ediyoruz. Meraklılarımızı İstanbul'un kalbindeki bu ikonik anıtın benzersizliğini keşfetmeye davet ediyorum.

Dr. Emine ULU
University of Modena and Reggio Emilia/ Misafir Araştırmacı

EĞİTİMDE ALTERNATİF BİR METİN OLARAK SİNEMA

21. yüzyılın eğitim anlayışındaki en büyük dönüşüm dijitalleşme sebebi ile okuryazarlık anlayışında ve metin algısında gerçekleştiyse eğer, okuryazarlık sınıfı sıkıştırılmış bir olgu olmamalıdır.

Konusu ne olursa olsun son yılların önemli uluslararası dergilerinde yayınlanan çarpıcı makalelerin çoğunda benzer çıkış noktaları dikkat çekmektedir: Dünya hızla dönüşüyor, teknoloji geliyor, küreselleşme ile sonsuz bir bilgi ağı etrafımızı sarmalıyor... Reklam ve pazarlamadan uluslararası ilişkilere, sanattan mühendisliğe, sürdürülebilir yaşamdan siyaset bilimine kadar aklımıza gelebilecek her türlü disiplin bu gerçeklerden yola çıkarak politikalarını belirlemeye, sorularına cevaplar aramaya, kendi değişimini gerçekleştirmeye devam etmektedir. Peki ya eğitim? Eğitim bu dönüşümün elbette merkezinde yer alır. Çünkü eğitim; yeryüzüne ilişkin her disiplini içine alan derin bir okuryazarlık becerisini amaçlar ve böylelikle kendisi de dâhil tüm disiplinleri geliştirecek toplumu inşa etmek üzere harekete geçer. Eğitimin en belirgin dönüşümü ise özünü oluşturan okuryazarlık anlayışı ile temel materyalini oluşturan metin üzerinde gerçekleşmektedir.

OKURYAZARLIĞIN DEĞİŞEN VE DÖNÜŞEN DOĞASI

Çoğalma ve küreselleşme; ifade/temsil etmenin sonsuz sayıdaki yoluna da vurgu yaparak geleneksel okuryazarlık tanımlarını yıkıma uğratmıştır. 21. yüzyılla birlikte okuryazarlığa, tüm mesajların içinde yazıldığı ve okunduğu politik, ekonomik, tarihsel ve sosyal bağlamları kavramanın yanı sıra izleyici almını keşfetmek ve eleştirel analitik süreçlerimizi geliştirmek için yeni iletişim modlarını içerecek ve metnin tanımını genişletecek şekilde yeniden bir çerçeve çizilmiştir.¹ Tıpkı dijitalleşen dünya gibi okuryazarlığın da değişen ve dönüşen bu doğası; başkalarının bakış açılarını anlamının, tarihsel, sosyal, ekolojik ve kültürel

21. yüzyılın eğitim anlayışındaki en büyük dönüşüm dijitalleşme sebebi ile okuryazarlık anlayışında ve metin algısında gerçekleştiyse eğer, okuryazarlık sınıfa sıkıştırılmış bir olgu olmamalıdır.

bir temel oluşturmanın, disiplinlerin birbirine olan bağlılığını görmenin ve eğitim için daha geniş bir metin yelpazesine hitap etmenin altını çizmektedir. Okuryazarlığın genişleyen çerçevesi ile, feminizm, çokkültürlülük ve postmodernizm gibi kuramlar ışığında medya ve popüler kültür metinlerinin; yeniden üreten, eğlendiren, eğiten alternatifler için olanaklar sunan dinamik söylemler olarak analiz edilebileceği düşüncesi eğitimde anlatı çalışmalarını güçlendirmiştir. Böylelikle yeni bir metin analizi ve izleyici teorisi gelişmiştir. Buna göre okuryazarlık bir metindeki mesajların kodunu çözme, yorumlama ve yaratma süreciyse, belki de bir film “okumak” basılı bir metin okumaktan büyük ölçüde farklı değildir.² İmgeler, film ve televizyon, basılı sözcük-

ler gibi temsil kodları işlevi gören sembolik kodlardır; bir görüntünün anlamını yorumlamak için bu tür görüntü temelli görsel kodların izleyiciler tarafından öğrenilmesi gerekir. Sinema, çocukların hem duygusal hem de düşünsel olarak meşgul oldukları çok sayıda metin sağlamaktadır. Bu sebeple popüler kültür ile okuryazarlık uygulamaları arasında bariz bağlantılar bulunur.³ Filmler, eğitim ortamlarında eleştirel okuryazarlığı geliştirmek için kullanışlı metinler olabilir; çünkü öğrencilerin cinsiyet, çevre, ırk, kültür, sınıf gibi olgular üzerinde düşünerek bu sosyal oluşumların nasıl analiz edileceğini öğrenmelerine aracı olurlar.⁴ Peki bu öğrenme süreci nasıl gerçekleşir?

SİNEMAYI EĞİTİME BİR METİN OLARAK DAHİL ETMEK

Sinema; ekoloji, toplumsal cinsiyet, çokkültürlülük, biyografik hikâyeler, savaş, göç, teknoloji/tüketim vb. gibi birçok kültürel tema altında farklı film türleri sağlar. Sinemayı eğitime bir metin olarak dâhil etmenin ilk adımı onu bu temalar aracılığıyla eleştirel düşünmenin odağı hâline getirmektir. Bunun için bu metinlerin temelde izleyiciler/öğrenciler tarafından “inşa edilmiş” olarak yorumlanmaları gerekir.⁵ Bu inşa edilmişlikte yapay bir gerçeklik ve insan müdahalesi söz konusudur. Yani bağlamsal ve kültürel birtakım etkiler, belirlemeler gizlidir. Sinema bir medya metnidir ve çocuklar bu film çalışmaları ile medya okuryazarlığı geliştirebilmek için gereken

sorulara da aşına olurlar: “1. Bu mesajı kim oluşturdu? 2. İlgimi çekmek için hangi kreatif teknikler kullanıldı? 3. Diğer insanlar bu mesajı benden farklı olarak nasıl anlayabilir? 4. Bu mesajda hangi yaşam tarzları, değerleri ve görüş noktaları temsil edildi veya kapsam dışı bırakıldı? 5. Bu mesaj neden gönderildi?”⁶ Bu beş anahtar soru öğrencilerin okuryazarlık için gereken bilgi sürecini pratik, tutarlı ve ulaşılabilir bir şekilde edinme ve uygulama için bir çıkış noktasıdır.

METİNLERARASI İLİŞKİ İLE SONSUZ SAYIDA ANLAM OLASILIĞI

Öğrenciler bu inşa sürecinde eleştirel düşünme ve medya okuryazarlığı becerilerinin sorularına cevap verdikçe kendi okuyucu/izleyici bilincini şekillendirir. Filmler

aracılığı ile inşa edilen anlamların değişebilirliğini, dönüşebilirliğini, çoğaltılabilirliğini kavrarlar. Bu tür çalışmalar metinselliği, okuryazarlık ile söylem arasındaki ilişki açısından incelemek anlamına gelir.⁷ Böylesi bir çalışma bir nevi söylem biçimlerini, alt okumaları, kompozisyondaki değişiklikleri ve yeni metinlerin biçimlendirme şeklini kurcalamaktır. Bunu yaparken metinler arasında ilişkiler kurmaya, anlamları dönüştürmeye, bütün olası anlamları üretmeye koyuluruz. Bu, çok sesli okuryazarlık etkileşimleri için bir fırsat yaratır. Aslında sınıf içi etkinliklere dâhil ettiğimiz tek bir film bile kendisi dışındaki metinleri de okuryazarlık sürecine dâhil etmek, onları düşünmek demektir. Çünkü metinlerin anlamı aynı zamanda metinde olmayan ve söylenmeyenle, yani diğer metinlerle de

bağıntılıdır. Metinlerarası ilişkilerin doğasında, önceki metinlerden gelen izler sürekli kendini yeni bağlamlara uyarlayarak sonsuz sayıda üretilebilecek yeni bağlamlar için zincirin diğer bir halkasını oluşturur. Sürekli değişmekte olan bağlam nedeniyle hiçbir alıntı aslına sadık kalmaz.⁸ Önceki metinlerin, söylemlerin izlerini taşısa da yeni bir bağlam içinde, yeniden kurduğumuz ve ifade ettiğimiz söylemler bambaşka anlamlar taşıyabilirler. Artık yeni anlamlar, alıntılanan sözlerin ilk kullanımından tamamen farklı bir eylemi, yeni sözceleri karşılar. Hatta aynı film bile farklı eğitim ortamlarında farklı anlamların kapılarını aralayabilir. Çünkü her eğitim ortamı farklı kişileri ve bağlamları barındırdığından aynı zamanda farklı arka planları, deneyimleri ve kültürel kodları da taşımış olur.

KARAKTERLE ÖZDEŞİM KURMAK

Film izleyicileri olarak öğrenciler, genellikle ilişki kurdukları karakterleri tartışır ve yorumları, kendi deneyimlerinin/anlatılarının izlerini yansıtır. Bu aşama özgünlüğün ve üreticiliğin ilk adımı olarak kabul edilir. Karakterlerle yapılan güçlü özdeşleşmelerin farkında olan birçok yazar, filmin farklı bağlamlarda kullanımı üzerine düşünmüş, araştırmalar yapmış ve mümkün olan söylemler üzerine düşünmüştür.⁹ O halde burada ele aldığımız metin türü olarak sinema olsa da tüm metinler bir başlık altında, kategoride ya da türde kapanmaya direnerek diğer metinlere taşarlar ve onlarla metinler arası ilişkiler kurarlar. Barthes metinleri, tek ve kesin belirtilere dayandırılmayan işaretler olarak değerlendirir: pek çok belirteç sunarlar; yani çoğullardır.¹⁰ Böylece estetik metinler

öngörülemeyen söylemlerin çoklu kaynağı olur. Burada, bu yazı özelinde bir filmde, üzerinde durulması gereken sorulardan biri okurun/izleyicinin (bir eğitim ortamının muhatapları olan öğretmen ve öğrencilerin) yaratıcı edime nasıl katkı sağladığı ve ne tür bir ilişki sayesinde metinde yeni anlamlar doğmasına yol açtığıdır.

YENİDEN ÜRETİMİN BİR YOLU OLARAK YORUMLAMA

Eğitimdeki anlatı çalışmalarının hepsi bir üretim faaliyetini gerçekleştirebilmeyi amaçlar. Nihayetinde yazınsal metin, işlevini bir dilsel düzenleme olarak ortaya çıktığı an değil, bir okuma sürecinde alımlandığı an bütünlükler.¹¹ Bu elbette görsel metin için de geçerlidir. Bütünleme işlemi için bir izleyici gereklidir ve alımlama ile bir üretim faaliyeti başlatılabilir. Peki filmler aracılığı ile okuryazarlık adına bu üretim faaliyeti nasıl gerçekleştirilir? Bart-

Sinema, çocukların hem duygusal hem de düşünsel olarak meşgul oldukları çok sayıda metin sağlamaktadır.

hes, alımlayanı (izleyici/dinleyici/okur) olmadan her metni bir ürün olarak değerlendirebilir. Bu ürün kitlesini farklılaştırmak yani bir üretimi başlatmak için gerekli olanın yorumlama olduğunu belirtir. Çünkü “her metin bir gösterenler galaksisidir: Başlangıcı yoktur, geriye çevrilebilir, içine hiçbirinin ana giriş olduğunu söyleyemeyeceğimiz birkaç girişten ulaşılır, keskin bir karara bağlanamaz.”¹² Yorumlanabilir metinlerin tek ölçüsü dilin sonsuzluğu olduğundan sayıları hiçbir zaman sınırlı değildir. Bu sebeple metni alımlayanın bu gösterenler galaksisinde kendine ait olanı

bulması ve olası diğer anlamları üretmesi beklenir. Filmlerde dil sergilenen bir nesne konumunda olabilir, hiçbir söz işitmediğimiz anda bile görüntü söylemin bir parçası olarak karşımızdadır ve bizden okuryazarlıkla ilgili dürtülerimizi kullanmamızı bekler. Öğrenciler bu alt metinleri okuyarak cinsiyet, ırk, sınıf, kültür, kısacası tüm sosyal ilişkiler bağlamında filmi, tasvir ettikleri ve etmek istedikleri ile analiz etmeye çalışır. Basılı metin merkezli eğitim modeli ve tek bir “doğru” anlama götüren dil ve edebiyat eğitimi bu uygulamalarda yerini eleştirel okuryazarlığa bırakarak, öğrencilerin aktif katılımını, sorgulamayı, eleştirel düşünmeyi düşünmeyi teşvik etmeye odaklanır.

EĞLENCE VE DÜŞÜNCENİN KESİŞTİĞİ YERDE, YENİDEN OLUŞTURMA

Bir film okuryazarlığında; metinlerarası ilişkiler süreci ve anlam üretimi faaliyetiyle birlikte en önemli unsur elbette eğlencedir. Filmlerin anlam üretme yollarının nasıl çalıştığını keşfetmeye temel sağlayan, metinden alınan zevk ve eğlence unsurudur. Öğrenciler filmleri izleyerek ve onlarla etkileşim kurarak bu filmleri nasıl okuyacaklarını ve bundan zevk alabileceklerini öğrenirler. Öğrenci tepkileri bu öğrenme sürecinin bir yansımasıdır. Filmin karakteristik dili, filmlerin nasıl inşa edildiğine dair örtük bilgi geliştiren çocuklar tarafından anlamlandırılır ve bundan zevk alınarak eğlence anlayışı ortaya çıkarılır.¹³ Birçok uygulama, öğretmenin eğlenceye/zevke izin vererek öğrencilerin bir metne ilişkin estetik farkındalıklarını geliştirebileceği ve duyguları, düşünceleri ve tepkileri özgün biçimde ifade etme sürecinde öğrencileri destekleyebileceğini kanıtlamıştır.¹⁴ Eğitimde sinema metinlerinin kullanımı, zevk ve düşünce arasında herhangi bir karşıtlığın olmadığını, metinler hakkında düşünmenin bir zevki ifade ettiğini ve zevkin düşünülebileceğini göstermektedir.¹⁵ O halde bir filmi eğitim materyali olarak kullanmak, okuryazarlığın kültürel, eleştirel ve kreatif dünyasını kapsar: “Okuryazarlık kül-

türel; öğrencilerin hepsi, farklı şekillerde film anlatılarının kültürel olgularıyla ilgilenir, bu anlatıları yakından tanır, ona zaman harcar ve bağlılık kurar ve önemli buldukları değerlerin ve fikirlerin temsilcisi olarak görürler. Okuryazarlık eleştireldir; zevk, eğlence ve bunların içerdiği yargılarla ilgilidir. Okuryazarlık dönüştürücüdür ve sadece bir metni anlamayı içermez, farklı derecelerde o metni yeniden oluşturmayı içerir.”¹⁶

21. yüzyılın eğitim anlayışındaki en büyük dönüşüm dijitalleşme sebebi ile okuryazarlık anlayışında ve metin algısında gerçekleştiyse eğer, okuryazarlık sınıfa sıkıştırılmış bir olgu olmamalıdır. Yolda, evde, izlerken, eğlenirken, sosyal medyada etkileşim kurarken devam etmelidir. Çünkü bir okuryazarlık işlemi, sembollerin sese dönüşmesiyle değil bizim dünyayı okumamızla şekillenir.¹⁷ Beş duyumuzdan herhangi biri ile algılayabildiğimiz her şey bir metin olabilir. Onu bir ürün gibi tüketip atmadığımız sürece faydalı olabilir ve dönüştürme, yeni anlamlar üretme, öteki ile etkileşim kurma sürecine aracı olarak bizi daha geniş metinler ağına (farklı disiplinlere, çevreye, dünyaya) ulaştırabilir. Eğitimin ana işlevi bizi sarıp sarmalayan bu metinler ağını nasıl okuyacağımızı, bunu nasıl keşfedebileceğimize ilişkin becerilerimizi harekete geçirmeyi, potansiyelimizi açığa çıkarmayı öğretmek olmalıdır. Her türlü okuryazarlık deneyimini kapsadığı ve bu sebeple temel manada dil eğitiminin gelişmesiyle yakından ilişkili olan bu bakış açıları, Türkiye’de özellikle Türkçe dersleri için günlük yaşamda tercih ettiğimiz metinleri eğitime dâhil etmenin en önemli sebepleridir. Çünkü bu metinler, aktif öğrenme ile ilgilidir; izlemenin yanı sıra tartışma, eleştirel düşünme, ekip çalışması ve kreatif becerileri içerir.¹⁸ Sonuç olarak okuryazarlık çalışmaları metinsel pratikleri sosyal bağlamla ilişkilendirerek genişletmek durumundadır.

KAYNAKÇA

¹ Kellner, D. & Share, J. (2005). Toward Critical Media Literacy: Core Concepts, Debates, Organizations And Policy. *Discourse: Studies in The*

Cultural Politics of Education. 26 (3): 369-386.

² Hobbs, R. (1998). Teaching With And About Film And Television. *Journal of Management Development*, 17(4): 259-272, s. 260.

³ Marsh, J. (2000). Teletubby Tales: Popular Culture in The Early Years Language And Literacy Curriculum. *Contemporary Issues in Early Childhood*. 1(2): 119-133.

⁴ Stuckey, H. & Kring, K. (2007). Critical Media Literacy and Popular Film: Experiences of Teaching and Learning in a Graduate Class. *New Directions For Adult And Continuing Education*, 115: 25-33.

⁵ Peters, M. & Lankshear, C. (1995). Critical Literacy And Digital Texts. *Educational Theory*, 45(4): 51-70, s. 69.

⁶ Thoman, E. & Jolls, T. (2004). Media Literacy—A National Priority for a Changing World. *American Behavioral Scientist*, 48(1): 18-29.

⁷ Peters, M. & Lankshear, C. (1995). Critical Literacy And Digital Texts. *Educational Theory*. 45 (4): 51-70, s.68

⁸ Aslan, E. (2018). 1980 Sonrası Türk Tiyatrosunda Parodi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.47.

⁹ Stuckey, H. & Kring, K. (2007). Critical Media Literacy and Popular Film: Experiences of Teaching and Learning in a Graduate Class. *New Directions For Adult And Continuing Education*. 115: 25-33, s. 25.

¹⁰ Barthes, R. (1986). *From Work to Text*. (Translated by Richard Howard). Hilland Wang in New York: 56-68. 58

¹¹ Göktürk, A. (2010). *Okuma Uğraşı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

¹² Barthes, R. (2009). *Yazı ve Yorum*, İstanbul: Metis Yayınları.

¹³ Parry, B. (2013). *Children, Film and Literacy*. London: Palgrave Macmillan.

¹⁴ Hamston, J. (2004). Pleasurable Texts: Popular Culture in the Classroom. *Screen Education*, 37: 108-113.

¹⁵ Nodelman, P. & Reimer, M. (2003). *The Pleasures of Children's Literature (Third edition)*. Boston: Allyn and Bacon.

¹⁶ UK Film Council. (2009). *Film: 21st century literacy. A strategy for film education across the UK*. London: UK Film Council.

¹⁷ Freire, P. & Macedo, D. P. (1998). *Okuryazarlık: Sözcükleri ve Dünyayı Okuma*. Çev. Serap Ayhan. Ankara: İmge Kitabevi.

¹⁸ UK Film Council. (2009). *Film: 21st century literacy. A strategy for film education across the UK*. London: UK Film Council.

Eğitimin Geleceğine Işık Tutan Kitaplar

"Dünyayı değiştirmek istiyorsan, önce kendini değiştir." diyen Gandhi, bizi iç dünyamızı keşfetmeye dair bir yolculuğa davet ediyor. Bu yolculukta kitaplar, öğrenme süreçlerine ışık tutarken, aynı zamanda farklı perspektiflerden bakabilme yeteneğini geliştirerek bize rehberlik ediyor.

Bu bağlamda, siz değerli okurlarımıza; eğitime dair farklı disiplinlerden konuları ele alan birbirinden değerli kitapları tanıtmaktan mutluluk duyuyoruz.

Eğitimden felsefeye, psikolojiden pedagojiye, kişisel gelişimden edebiyata pek çok konuyu ele alan kitap önerileriyle, sizleri keyifli bir okuma sürecine davet ediyoruz.

MASALLARI YORUMLAMAK

Yazar: Marie Louise Von Franz

Yayınevi: Pinhan Yayıncılık

Geçmişten günümüze yediden yetmişe her yaşta insanı cezbeden masallar, kolektif bilinçdışının en basit ve saf ifadeleridir. Bu yüzden, insan ruhunun temel kalıplarını açıkça anlamamıza imkan tanır. Her halk bu psişik gerçekliği kendi tarzında tecrübe eder; haliyle, dünya masallarını yorumlamak, insanın arketip deneyimlerini keşfederken verimli bir yöntem sunar.

Masalların psikolojik açıdan yorumlanmasında belki de en büyük otorite olan Marie-Louise von Franz, masalları ayrıntısıyla analiz ederken hem kolektif hem de bireysel bilinç ve bilinçdışı arasındaki yolları da bize gösterir. (Ürün tanıtım metninden alıntılanmıştır.)

SAÇMALIĞIN DANİSKASI: BİLİMİ ZIRVALIKTAN NASIL AYIRIRIZ

Yazar: Massimo Pigliucci

Yayınevi: Fol Kitap

Bilim, insanlığın en destansı girişimlerinden biri olageldi. Şeytanların musallat olduğu bir dünyada karanlığı bir nebze de olsa savuşturmamızı sağlayan bir mum ışığı görevi gördü. İçinde yaşadığımız bu 'hakikat sonrası' çağda etrafımızı kuşatan sahte haberler, 'alternatif gerçekler' ve başka zirvalıklarla başa çıkabilmek için bugün felsefi düşünceyle taçlanmış bir bilime, daha önce belki de hiç olmadığı kadar ihtiyaç duyuyoruz: Aşılardan gerçekten otizme yol açıyor mu? 11 Eylül saldırıları içerden yapılmış olabilir mi? Bilimin iddialarını sorgusuz sualsiz kabul etmemiz mi gerekiyor? Akıllı tasarım görüşü, evrim kuramının alternatifi olabilir mi? Bilim gerçekten yanlışlamalarla

mi ilerler? Bilim de bir din midir? Bilim yapmakla 'bilimcilik' yapmak arasındaki sınır nerede çizilebilir? Bu kadar insan bir şeye inanıyorsa bunun bir hikmeti gerçekten var mıdır? Uzmanlara güvenmeli miyiz? Onlara güvenmeyeceksek kime güveneceğiz? Bilim yanılmaz mı?

Tanınmış felsefeci, bilim insanı ve kuşkucu Massimo Pigliucci; bilimin, sözdabilimin ve bu ikisi arasındaki sınırdaki yer alan 'bilimsi' disiplinlerin dünyasında okuru aydınlatıcı ve eğlenceli bir yolculuğa çıkarıyor. Bilimi sözdabilimden ayırmanın yollarını, güncel örnekler üzerinden giderek ve kendine özgü mizahi diliyle anlatıyor. (Ürün tanıtım metninden alıntılanmıştır.)

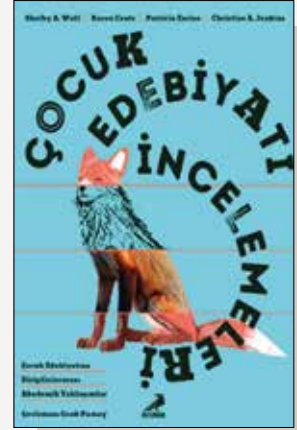
YETKİN EBEVEYNLİK: EBEVEYNLİĞE KÜÇÜK DOKUNUŞLAR, BÜYÜK SONUÇLAR

Editör: Elif Berra Çiftci, Klinik Psikolog

Yayınevi: Yeni Aile

Her biri alanında uzman psikologlarca “Yetkin Ebeveynlik, Çocuklar ve Sınırlar, Çocuklar ve Duygular, Çocuklar ve Mahremiyet, Çocuklar ve Sorumluluk, Çocuklar ve Özgüven, Çocuklar ve Regülasyon, Çocuklar ve Cinsel Konular, Çocuklar ve Oyun, Çocuklar ve Sanat” başlıklarıyla hazırlanan eser, yetişkinlere yol haritası sunuyor.

Her bölümde konu hakkında genel çerçeve, ebeveynlere öneriler, yaşanmış örnekler ve etkinliklerden oluşan güçlü bir içerik sunulan eser, “Etkin Ebeveynlik Özel Söyleşi Programı” na da erişim imkânı tanımaktadır. Etkin Ebeveynlik Kitabı içindeki her bir bölüme özel atölye ve eğitim programlarının da düzenlenmesi planlanıyor.

ÇOCUK EDEBİYATI İNCELEMELERİ: ÇOCUK EDEBİYATINA DİŞİPLİNERARASI AKADEMİK YAKLAŞIMLAR

Hazırlayan: Shelby A. Wolf, Karen Coats, Patricia Enciso, Christine A. Jenkins

Yayınevi: Erdem Yayınları

Eser, eğitim, dil, bilgi ve belge yönetimi disiplinleri perspektifinden çocuk ve genç yetişkin edebiyatı alanını araştıran, inceleyen akademisyenler ve alanın uzmanları tarafından kaleme alınmış makalelerin seçkilerinden oluşmaktadır. Çocuk ve genç yetişkin edebiyatına çok disiplinli yaklaşımla ilk olma özelliği taşıyan bu rehber kitap, edebiyat okumanın, metinlerin ve bağlamların çeşitli yönlerini tanımlayıp analiz ederek çocuk edebiyatını okuma ve yorumlamanın farklı akademik alanlar içinde ve arasında nasıl değişiklik gösterdiğine ışık tutmaktadır.

Üç kısımdan oluşan kitapta; okuryazarlığın değerini sorgulama, kozmopolit entelektüel olarak göçmen öğrenciler; genç yetişkin romanları, resimli kitapları, çizgi romanları ve diğer yanları incelemeye yarayacak analitik çerçeveler; çocuk kitabı çevirisi, kitap incelemeleri, edebiyatın yan ürünleri ve edebiyat müzeleri hakkında yazılmış, keyifle okunacak derinlikli makaleler yer almaktadır.

Cenk Pamay tarafından duru bir Türkçe ile çevrilen bu kitap sadece çocuk ve genç yetişkin alanında çalışan akademisyenlerin değil, alanın profesyonellerinin, öğretmenlerin ve hatta bu alana ilgi duyanların da başucu kitabı olacaktır. (Ürün tanıtım metninden alınmıştır.)

OSMANLI'DAN CUMHURİYET'E MEŞHURLARIN OKUL ANILARI

Yazar: Mehmet Akif Bal

Yayınevi: Pegem Akademi Yayıncılık

Eğitim-öğretim çabalarının gerçekleştirilmesinin en önemli zemini olan okullar, eğitim öğretim faaliyetlerinden başka, yaşanan devrin sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel özelliklerini de yansıtır. Dolayısıyla, tarihe yön veren simalara dönüp bakmak geçmişteki eğitim kurumlarının niteliğini ve muhtesasını anlamak için önem arz ediyor. Eğitim kurumlarında yetişen insan unsurundaki kalite, kısa yahut uzun vadede atılacak adımların niteliğini de belirlemektedir. Öğrencilik

hatıraları bu açıdan, geçmiş devrin tahlil edilmesini ve hatta ilerisi için atılacak adımların karakterinin belirlenmesini sağlayacak ciddi argümanlar olarak karşımızda durmaktadır. Eser, Osmanlı'nın son yüzyıllarında yetişmiş ve Cumhuriyet Dönemi'nde önemli roller oynamış şahsiyetlerin öğrencilik zamanlarıyla ilgili anlatımlarından oluşuyor. Mustafa Kemal Atatürk'ten Yahya Kemal Beyatlı'ya, Cemil Meriç'ten Süreyya Ağaoğlu'na kadar toplamda 29 simanın öğrencilik anlatımlardan hareketle hem Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerindeki eğitim faaliyetleri hem de portreler üzerinden insan yetiştirme politikaları tespit edilen eserin sonunda bir de eğitim sözlüğü bulunuyor.

SAVAŞ NELERİ SEVMEZ

Yazan ve Resimleyen: Ximo Abadia

Yayınevi: Meav Yayıncılık

Sorun odaklı çocuk kitapları; değişen dünya ihtiyaçlarıyla savaş, göç, ölüm gibi temaları pedagojik açıdan uygun şekilde ele almanın yollarını ararken ebeveyn ve eğitimciler son yıllarda ele almakta zorlandıkları hassas konuları çocuklara anlatabilmek için resimli kitaplara oldukça rağbet gösteriyor. Savaşın tüm yıkıcılığına medya üzerinden maruz kalan çocuklara savaş

konusunu “çocuğa göre” yani onları kaygılandırmayacak ama konu hakkında bilinçlendirecek şekilde ele alabilen materyallerle karşılaştırmak isteyenler için bu kitap iyi bir öneri olabilir.

“Savaş kapiya dayandığında hoşlanmadığı şeylerin listesini de beraberinde getirir. Sanatı müziği dansı özgürlüğü hiç sevmez. Ama karşılarında asla zafer elde edemez. Bu çarpıcı resimli kitap hepimizde korku, üzüntü, öfke ve endişe gibi duygulara sebep olan savaş hakkında farklı ve umut dolu bir bakış açısı sunuyor.”

Seyyar Kırtasiyecilik (Verrâk)

Eski dönemlerde kitap, defter, kalem gibi malzemelerin nereden temin edildiğini hiç düşündünüz mü? Yani günümüzdeki kırtasiyecilik o dönemlerde nasıl yapılırdı?

Gelin bu sorunun cevabını bulmaya çalışalım. Verrâk kelimesini açıklamadan önce kırtasiye kelimesi üzerinde durmak gerekir. Arapça kırtâs قرطاس, "kâğıt" sözcüğünden türetilen bu kelime Aramice/Süryanice ܩܪܬܝܫܐ "papirüs" sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük de Eski Yunanca aynı

anamlı χάρτης "χάρτης" ten türetilmiştir. TDK Sözlükte "Defter, kâğıt, kalem, mürekkep vb. yazı araç ve gereçlerinin bütünü." olarak tanımlanır ve bunları satan kişilere de kırtasiyeci denir.

Gelelim bu bilgiler ışığında verrâk kelimesine. Verrâk da Arapça "yaprak, üzerine yazı yazılan ince deri, kâğıt" anlamlarına gelen varak kelimesinden türetilmiştir. İlk zamanlarda müstensihlere verilen bu ad zamanla değişik anlamda da kullanılı-

maya başlanmıştır. Verrâklar, eskiden kamış kalemleri, filigranlı kâğıtları ve nadir bulunan eserleri yanlarında bulundurlarmış.

Eski dönemlerde okul anlayışı olmadığı için ilim meclisleri ve dersler ya evlerde ya cami avlularında veya daha uygun yerlerde verilirdi. Verrâklar buraları bildiklerinden dersin işleneceği zamanlarda buralara gelir ve lazım olan şeyleri isteyenlere ücret karşılığında satarlarmış. Bir bakıma seyyar kırtasiyecilik denilebilir yani.

Heybeliada Leyli Tüccar
Kaptan Mektebi (1900)

Leyli Okul (Yatılı Okul)

Yatılı öğretim Türkiye'de olduğu gibi tüm dünyada, ekonomik ve bazı özel ihtiyaçlarla ortaya çıkmış, önemli bir ihtiyaca cevap olmuştur.

Devletin, başarılı fakat ekonomik sıkıntı yaşayan öğrencilerin eğitimden uzak kalmamaları için sağladığı bu imkânla pek çok başarılı kişi yetişmiştir. Osmanlı döneminde medreselerde de yatılı öğrenciler kalırdı. Enderun Mektebi de yatılı bir okul özelliğine sahipti. Osmanlı döneminde ilk yatılı okul da Darülmuallimat adıyla kız okullarına öğretmen yetiştirmek amacıyla açılmıştır.

Gelelim leyli okul ifadesine. Arapça "leyli" (ليل) gece anlamına geldiği için bu okullara "leyli okul" adı verilmiştir. Günümüzde ise öğrencilerin tamamının ya da bir kısmının yatılı olarak eğitim gördüğü okullardır. Pansiyonlu okul ifadesi de yatılı okul anlamında kullanılmaktadır.

TDK Sözlükte "1. Bütünü veya bir bölümü sürekli veya belli bir za-

man için kiraya verilen, isteğe göre yemek de veren ev. 2. isim Okullarda yatılı olarak öğrenim gören öğrencilerin barınma, beslenme, etüt ve diğer sosyal ihtiyaçlarının karşılandığı yer." olarak tanımlanmıştır. Okullar dışında da pansiyon anlayışı tam da kelimenin karşıladığı görevi ifa etmektedir.

Pansiyon kelimesi Fransızca pension "1. ücret, maaş, rant, akar, 2. kiralık oda" anlamında kullanılmaktadır. Bu kelimenin de Latince pensio "1. tartı, 2. ödeme, ücret" sözcüğünden alıntılandığı bilinmektedir. Pëndere, pens- "1. asmak, 2. terazi ile tartmak, özellikle gümüş para tartmak, 3. (dolayısıyla) para ödemek" fiilinden +tion sonekiyle getirilerek pension kelimesi türetilmiştir.

Tabii ki yatılı okulun ve yatılı öğrencinin zıttı bir kelime olarak nehârî de vardır. Bu kelime de anlaşılacağı üzere Arapça "gündüz" kelimesine nispet i'si getirilerek "gündüzlü" anlamında kullanılmıştır.

Matematikte Sayılar

Matematik her devir ve şartta hayatımız için oldukça önemlidir. Hesap kitap işlerinden tutun da bina yapım işlerine, bilgisayar yazılımına kadar pek çok alanda matematiğin kullanıldığı hepimizin malumudur. Matematikte sayılar her devirde var olmuştur, fakat ismi her devirde farklı adlandırılmıştır. Gelin eski dönemlerde sayıların isimlendirilmesi üzerine bir liste oluşturalım. Bakalım sayılar eskiden nasıl isimlendirilmiştir.

Haydi başlayalım:

- a'dâd-ı asliye: asıl sayılar
- 'aded-i a'şâri: ondalık sayı
- 'aded-i mevhum: sanal sayı
- a'dâd-ı kesriyye: kesir sayıları
- 'aded-i ferd: tek sayı
- 'aded-i muntâk: rasyonel sayı
- a'dâd-ı mütebâyine: aralarında asal sayılar
- 'aded-i gayr-i muntâk: oransız sayı
- 'aded-i müretteb: tam sayı
- a'dâd-ı rütbiyye: sıra sayıları
- 'aded-i hakiki: gerçek sayı
- 'aded-i müsbet: pozitif sayı, olumlu sayı
- 'aded-i raks: salınım sayısı
- 'aded-i menfi': olumsuz sayı
- 'aded-i silsile-i 'ale'l vilâ: aritmetik dizi

Dersaadet
Sanayi
Mektebinde
tesviye
atölyesi

İşlik (Atölye)

Bilmek başka bir şey bildiğine göre hareket etmek bambaşka bir şeydir. İşte bu noktada eğitim bakımından bildiklerimizi uygulama imkânı elde ettiğimiz zaman işin ehli oluruz. Günümüzde mesleki ve teknik eğitim programlarının gerektirdiği uygulamalı derslerde bilgi, beceri ve davranışların kazandırılması amaçlanmaktadır. Bunun için de sağlık ve güvenlik koşulları dikkate alınarak oluşturulmuş, gerekli donanımın sahip uygulama atölyeleri oldukça önemlidir. Bu öğrenme ortamları... tecrübe aktarımı ve öğrendiklerini doğru bir biçimde uygulama ve yanlışlarını fark etme fırsatı sunduğu için yaparak yaşayarak öğrenmenin tatbik edildiği yerlerdir. Dilimize

Fransızca'dan gelen bu kelime için "işlik" sözcüğü bulunmuş fakat pek de rağbet görmemiştir.

Fransızca olan kelime **atelier** "demirci işliği, her türlü işlik" sözcüğünden alıntıdır. Bu sözcük aslında ilk olarak yine Eski Fransızca **astelle** "kıvılcım, har" sözcüğünden türetilmiştir. Kelimenin Latince stella "yıldız" sözcüğünden evrildiği de söylenmektedir. Kelimenin kökeni açısından baktığımızda işleyen demir ışıklar, atasözünü doğrular mahiyette öğrenilen şeylerin tatbik edildiği yerler olarak kullanım alanı olması oldukça önemlidir. Sanatçıların da ürünlerini oluşturdukları bu mekânlar, kişinin üretim aşamasında kendisini daha rahat hissetmesine de imkân sağlamaktadır.

Ders

Ders kelimesinin karşılığı TDK sözlükte "Öğretmenin öğrenciye belirli bir sürede verdiği bilgi ve öğrencinin öğrenmek zorunda olduğu bilgi" olarak tarif edilmektedir. Pek çok deyimde de kendine yer edinen bu kelime Arapçadır. **Arapça** "dars" kökünden gelen **dars** "bir metni (özellikle Kur'an'ı) cümle cümle yorumlayarak öğretme, vaaz verme" sözcüğünden alınmıştır.

Arapçaya **Aramice/Süryanice** **drāš** **ܕܪܫܐ** "yorum, Tevrat'ı cümle cümle yorumlayarak öğretme yöntemi" sözcüğünden girmiştir. Gördüğü gibi öğrenme amacı üzerinden dinî kökenli bir kelime olan ders, ilim öğrenme ve kendini geliştirme açısından da hayatımızda önemli bir yer edinerek eğitim sözlüğünde yerini almıştır. Arapçada bu kelimedenden hareketle medrese, tedris, müderris, tedrisat gibi kelimeler de türetilmiştir.

İLETİŞİM VE HESAP BİLGİLERİ

GENEL MERKEZ

Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay Caddesi No: 22
Altunizade Üsküdar / İSTANBUL

Telefon: +90 216 323 35 35

• iletisim@turkiyemaarif.org • www.turkiyemaarif.org

TÜRKİYE MAARİF VAKFI BAĞIŞ HESAP BİLGİLERİ

IBAN

VakıfBank

TL	TR61 0001 5001 5800 7306 0925 82
USD	TR84 0001 5001 5804 8018 0952 52
EUR	TR42 0001 5001 5804 8018 0810 70

Ziraat Bankası

TL	TR37 0001 0008 2481 9873 6050 01
USD	TR69 0001 0008 2481 9873 6050 07
EUR	TR42 0001 0008 2481 9873 6050 08

Halk Bank

TL	TR94 0001 2009 7530 0016 0000 38
USD	TR33 0001 2009 7530 0058 0003 90
EUR	TR60 0001 2009 7530 0058 0003 89

Türkiye Finans Katılım Bankası

TL	TR49 0020 6003 1903 6485 7400 01
USD	TR65 0020 6003 1903 6485 7401 01
EUR	TR38 0020 6003 1903 6485 7401 02

Albaraka Türk Katılım Bankası

TL	TR33 0020 3000 0398 8457 0000 01
USD	TR06 0020 3000 0398 8457 0000 02
EUR	TR76 0020 3000 0398 8457 0000 03

IBAN

Emlak Katılım Bankası

TL	TR49 0021 1000 0005 2211 0000 01
USD	TR65 0021 1000 0005 2211 0001 01
EUR	TR38 0021 1000 0005 2211 0001 02

Yapı Kredi Bankası

TL	TR84 0006 7010 0000 0052 5409 64
USD	TR62 0006 7010 0000 0052 5400 02
EUR	TR07 0006 7010 0000 0052 5400 22

Vakıf Katılım Bankası

TL	TR49 0021 0000 0000 8566 0000 01
USD	TR65 0021 0000 0000 8566 0001 01
EUR	TR38 0021 0000 0000 8566 0001 02

Ziraat Katılım Bankası

TL	TR10 0020 9000 0014 8794 0000 10
USD	TR32 0020 9000 0014 8794 0000 02
EUR	TR05 0020 9000 0014 8794 0000 03

Garanti Bankası

TL	TR82 0006 2000 4220 0006 2934 05
USD	TR92 0006 2000 4220 0009 0599 56
EUR	TR22 0006 2000 4220 0009 0599 55

Kuveyt Türk Katılım Bankası

TL	TR58 0020 5000 0948 1373 6000 02
USD	TR04 0020 5000 0948 1373 6001 01
EUR	TR74 0020 5000 0948 1373 6001 02

MİSAFİRPERVERLİKLE BULUŞUN

Gülyüzlü kabin ekibimizden en iyi hizmeti alın

TURKISH AIRLINES

Ürün ve hizmetler, uçuşun süresine ve uçağın modeline göre değişiklik gösterebilir.

Kurulduğumuz günden bugüne,
sizden aldığımız gücü yine sizinle paylaşıyoruz...

**Başarılarla birlikte yürüyor,
hep birlikte büyüyüyoruz.**

88.yıl

#ZiraatKatılım8yaşında

Ziraat Katılım
Paylaştıkça daha fazlası

Müşteri İletişim
Merkezi
www.ziraatkatilim.com.tr

[Twitter](#) [Facebook](#) [Instagram](#) [YouTube](#) /ziraatkatilim

SIRT

Uluslararası **marif** Dergisi

Yıl 5 ■ Sayı 14 ■ 2023